៕ នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស៕

ខុទ្ទកនិកាយេ

ថេរគាថាបាឡិ

និទានគាថា

សីហានំវ នទន្តានំ, ទាឋីនំ គិរិគព្ភរេ;
សុណាថ ភាវិតត្តានំ, គាថា អត្តូបនាយិកា [អត្តូបនាយិកា (សី. ក.)]៕

យថានាមា យថាគោត្តា, យថាធម្មវិហារិនោ;
យថាធិមុត្តា សប្បញ្ញា, វិហរិំសុ អតន្ទិតា៕

តត្ថ តត្ថ វិបស្សិត្វា, ផុសិត្វា អច្ចុតំ បទំ;
កតន្តំ បច្ចវេក្ខន្តា, ឥមមត្ថមភាសិសុំ៕

១. ឯកកនិបាតោ

១. បឋមវគ្គោ

១. សុភូតិត្ថេរគាថា

១. “ឆន្នា មេ កុដិកា សុខា និវាតា, វស្ស ទេវ យថាសុខំ;
ចិត្តំ មេ សុសមាហិតំ វិមុត្តំ, អាតាបី វិហរាមិ វស្ស ទេវា”តិ៕

ឥត្ថំ សុទំ [ឥត្ថំ សុមំ (ក. អដ្ឋ.)] អាយស្មា សុភូតិត្ថេរោ គាថំ អភាសិត្ថាតិ៕

២. មហាកោដ្ឋិកត្ថេរគាថា

២. “ឧបសន្តោ ឧបរតោ, មន្តភាណី អនុទ្ធតោ;
ធុនាតិ បាបកេ ធម្មេ, ទុមបត្តំវ មាលុតោ”តិ៕

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ [មហាកោដ្ឋិតោ (សី. ស្យា.)] ថេរោ គាថំ អភាសិត្ថាតិ៕

៣. កង្ខារេវតត្ថេរគាថា

៣. “បញ្ញំ ឥមំ បស្ស តថាគតានំ, អគ្គិ យថា បជ្ជលិតោ និសីថេ;
អាលោកទា ចក្ខុទទា ភវន្តិ, យេ អាគតានំ វិនយន្តិ កង្ខ”ន្តិ៕

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា កង្ខារេវតោ ថេរោ គាថំ អភាសិត្ថាតិ៕

៤. បុណ្ណត្ថេរគាថា

៤. “សព្ភិរេវ សមាសេថ, បណ្ឌិតេហត្ថទស្សិភិ;
អត្ថំ មហន្តំ គម្ភីរំ, ទុទ្ទសំ និបុណំ អណុំ;
ធីរា សមធិគច្ឆន្តិ, អប្បមត្តា វិចក្ខណា”តិ៕

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា បុណ្ណោ មន្តាណិបុត្តោ [មន្តានិបុត្តោ (ស្យា. ក.)] ថេរោ គាថំ អភាសិត្ថាតិ៕

៥. ទព្ពត្ថេរគាថា

៥. “យោ ទុទ្ទមិយោ ទមេន ទន្តោ, ទព្ពោ សន្តុសិតោ វិតិណ្ណកង្ខោ;
វិជិតាវី អបេតភេរវោ ហិ, ទព្ពោ សោ បរិនិព្ពុតោ ឋិតត្តោ”តិ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ទព្ពោ ថេរោ គាថំ អភាសិត្ថាតិ។

៦. សីតវនិយត្ថេរគាថា

៦. “យោ សីតវនំ ឧបគា ភិក្ខុ, ឯកោ សន្តុសិតោ សមាហិតត្តោ;
វិជិតាវី អបេតលោមហំសោ, រក្ខំ កាយគតាសតិំ ធិតិមា”តិ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា សីតវនិយោ ថេរោ គាថំ អភាសិត្ថាតិ។

៧. ភល្លិយត្ថេរគាថា

៧. “យោបានុទី មច្ចុរាជស្ស សេនំ, នឡសេតុំវ សុទុព្ពលំ មហោឃោ;
វិជិតាវី អបេតភេរវោ ហិ, ទន្តោ សោ បរិនិព្ពុតោ ឋិតត្តោ”តិ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ភល្លិយោ ថេរោ គាថំ អភាសិត្ថាតិ។

៨. វីរត្ថេរគាថា

៨. “យោ ទុទ្ទមិយោ ទមេន ទន្តោ, វីរោ សន្តុសិតោ វិតិណ្ណកង្ខោ;
វិជិតាវី អបេតលោមហំសោ, វីរោ សោ បរិនិព្ពុតោ ឋិតត្តោ”តិ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា វីរោ ថេរោ គាថំ អភាសិត្ថាតិ។

៩. បិលិន្ទវច្ឆត្ថេរគាថា

៩. “ស្វាគតំ ន ទុរាគតំ [នាបគតំ (សី. ស្យា.)], នយិទំ ទុមន្តិតំ មម;
សំវិភត្តេសុ ធម្មេសុ, យំ សេដ្ឋំ តទុបាគមិ”ន្តិ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា បិលិន្ទវច្ឆោ [បិលិន្ទិវច្ឆោ (សី.)] ថេរោ គាថំ អភាសិត្ថាតិ។

១០. បុណ្ណមាសត្ថេរគាថា

១០. “វិហរិ អបេក្ខំ ឥធ វា ហុរំ វា, យោ វេទគូ សមិតោ យតត្តោ;
សព្ពេសុ ធម្មេសុ អនូបលិត្តោ, លោកស្ស ជញ្ញា ឧទយព្ពយញ្ច”តិ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា បុណ្ណមាសោ ថេរោ គាថំ អភាសិត្ថាតិ។

វគ្គោ បឋមោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សុភូតិ កោដ្ឋិកោ ថេរោ, កង្ខារេវតសម្មតោ;
មន្តាណិបុត្តោ ទព្ពោ ច, សីតវនិយោ ច ភល្លិយោ;
វីរោ បិលិន្ទវច្ឆោ ច, បុណ្ណមាសោ តមោនុទោតិ។

២. ទុតិយវគ្គោ

១. ចូឡវច្ឆត្ថេរគាថា

១១. “បាមោជ្ជពហុលោ ភិក្ខុ, ធម្មេ ពុទ្ធប្បវេទិតេ;
អធិគច្ឆេ បទំ សន្តំ, សង្ខារូបសមំ សុខ”ន្តិ។

… ចូឡវច្ឆោ [ចូលគវច្ឆោ (សី.)] ថេរោ…។

២. មហាវច្ឆត្ថេរគាថា

១២. “បញ្ញាពលី សីលវតូបបន្នោ, សមាហិតោ ឈានរតោ សតីមា;
យទត្ថិយំ ភោជនំ ភុញ្ជមានោ, កង្ខេថ កាលំ ឥធ វីតរាគោ”តិ។

… មហាវច្ឆោ [មហាគវច្ឆោ (សី.)] ថេរោ…។

៣. វនវច្ឆត្ថេរគាថា

១៣. “នីលព្ភវណ្ណា រុចិរា, សីតវារី សុចិន្ធរា;
ឥន្ទគោបកសញ្ឆន្នា, តេ សេលា រមយន្តិ ម”ន្តិ។

… វនវច្ឆោ ថេរោ…។

៤. សិវកសាមណេរគាថា

១៤. “ឧបជ្ឈាយោ មំ អវច, ឥតោ គច្ឆាម សីវក;
គាមេ មេ វសតិ កាយោ, អរញ្ញំ មេ គតោ មនោ;
សេមានកោបិ គច្ឆាមិ, នត្ថិ សង្គោ វិជានត”ន្តិ។

… សិវកោ សាមណេរោ…។

៥. កុណ្ឌធានត្ថេរគាថា

១៥. “បញ្ច ឆិន្ទេ បញ្ច ជហេ, បញ្ច ចុត្តរិ ភាវយេ;
បញ្ចសង្គាតិគោ ភិក្ខុ, ឱឃតិណ្ណោតិ វុច្ចតី”តិ។

… កុណ្ឌធានោ ថេរោ…។

៦. ពេលដ្ឋសីសត្ថេរគាថា

១៦. “យថាបិ ភទ្ទោ អាជញ្ញោ, នង្គលាវត្តនី សិខី;
គច្ឆតិ អប្បកសិរេន, ឯវំ រត្តិន្ទិវា មម;
គច្ឆន្តិ អប្បកសិរេន, សុខេ លទ្ធេ និរាមិសេ”តិ។

… ពេលដ្ឋសីសោ ថេរោ…។

៧. ទាសកត្ថេរគាថា

១៧. “មិទ្ធី យទា ហោតិ មហគ្ឃសោ ច, និទ្ទាយិតា សម្បរិវត្តសាយី;
មហាវរាហោវ និវាបបុដ្ឋោ, បុនប្បុនំ គព្ភមុបេតិ មន្ទោ”តិ។

… ទាសកោ ថេរោ…។

៨. សិង្គាលបិតុត្ថេរគាថា

១៨. “អហុ ពុទ្ធស្ស ទាយាទោ, ភិក្ខុ ភេសកឡាវនេ;
កេវលំ អដ្ឋិសញ្ញាយ, អផរី បថវឹ [បឋវឹ (សី. ស្យា.)] ឥមំ;
មញ្ញេហំ កាមរាគំ សោ, ខិប្បមេវ បហិស្សតី”តិ [បហីយតិ (សព្ពត្ថ បាឡិយំ)]។

… សិង្គាលបិតា [សីគាលបិតា (សី.)] ថេរោ…។

៩. កុលត្ថេរគាថា

១៩. [ធ. ប. ៨០, ១៨៥ ធម្មបទេបិ] “ឧទកំ ហិ នយន្តិ នេត្តិកា, ឧសុការា នមយន្តិ [ទមយន្តិ (ក.)] តេជនំ;
ទារុំ នមយន្តិ តច្ឆកា, អត្តានំ ទមយន្តិ សុព្ពតា”តិ។

… កុលោ [កុណ្ឌលោ (សី.), កុឡោ (ស្យា. ក.)] ថេរោ…។

១០. អជិតត្ថេរគាថា

២០. “មរណេ មេ ភយំ នត្ថិ, និកន្តិ នត្ថិ ជីវិតេ;
សន្ទេហំ និក្ខិបិស្សាមិ, **សម្បជានោ** បដិស្សតោ”តិ [បតិស្សតោតិ (សី. ស្យា.)];;

… អជិតោ ថេរោ …។

វគ្គោ ទុតិយោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ចូឡវច្ឆោ មហាវច្ឆោ, វនវច្ឆោ ច សិវកោ;
កុណ្ឌធានោ ច ពេលដ្ឋិ, ទាសកោ ច តតោបរិ;
សិង្គាលបិតិកោ ថេរោ, កុលោ ច អជិតោ ទសាតិ។

៣. តតិយវគ្គោ

១. និគ្រោធត្ថេរគាថា

២១. “នាហំ ភយស្ស ភាយាមិ, សត្ថា នោ អមតស្ស កោវិទោ;
យត្ថ ភយំ នាវតិដ្ឋតិ, តេន មគ្គេន វជន្តិ ភិក្ខវោ”តិ។

… និគ្រោធោ ថេរោ…។

២. ចិត្តកត្ថេរគាថា

២២. “នីលា សុគីវា សិខិនោ, មោរា ការម្ពិយំ [ការំវិយំ (សី.), ការវិយំ (ស្យា.)] អភិនទន្តិ;
តេ សីតវាតកីឡិតា [សីតវាតកទ្ទិតកលិតា (សី.), សីតវាតកលិតា (ស្យា.)], សុត្តំ ឈាយំ [ឈានំ (ស្យា.), ឈាយឹ (?)] និពោធេន្តី”តិ។

… ចិត្តកោ ថេរោ…។

៣. គោសាលត្ថេរគាថា

២៣. “អហំ ខោ វេឡុគុម្ពស្មឹ, ភុត្វាន មធុបាយសំ;
បទក្ខិណំ សម្មសន្តោ, **ខន្ធានំ ឧទយព្ពយំ;**
សានុំ បដិគមិស្សាមិ, វិវេកមនុព្រូហយ”ន្តិ។

… គោសាលោ ថេរោ…។

៤. សុគន្ធត្ថេរគាថា

២៤. “អនុវស្សិកោ បព្ពជិតោ, **បស្ស ធម្មសុធម្មតំ;**
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

… សុគន្ធោ ថេរោ…។

៥. នន្ទិយត្ថេរគាថា

២៥. “ឱភាសជាតំ ផលគំ, ចិត្តំ យស្ស អភិណ្ហសោ;
តាទិសំ ភិក្ខុមាសជ្ជ, កណ្ហ ទុក្ខំ និគច្ឆសី”តិ។

… នន្ទិយោ ថេរោ…។

៦. អភយត្ថេរគាថា

២៦. “សុត្វា សុភាសិតំ វាចំ, ពុទ្ធស្សាទិច្ចពន្ធុនោ;
បច្ចព្យធឹ ហិ និបុណំ, វាលគ្គំ ឧសុនា យថា”តិ។

… អភយោ ថេរោ…។

៧. លោមសកង្គិយត្ថេរគាថា

២៧. “ទព្ពំ កុសំ បោដកិលំ, ឧសីរំ មុញ្ជបព្ពជំ;
ឧរសា បនុទិស្សាមិ, វិវេកមនុព្រូហយ”ន្តិ។

… លោមសកង្គិយោ ថេរោ…។

៨. ជម្ពុគាមិកបុត្តត្ថេរគាថា

២៨. “កច្ចិ នោ វត្ថបសុតោ, កច្ចិ នោ ភូសនារតោ;
កច្ចិ សីលមយំ គន្ធំ, កឹ ត្វំ វាយសិ [កច្ចិ សីលមយំ គន្ធំ, ត្វំ វាសិ (ស្យា.)] នេតរា បជា”តិ។

… ជម្ពុគាមិកបុត្តោ ថេរោ…។

៩. ហារិតត្ថេរគាថា

២៩. “សមុន្នមយមត្តានំ, ឧសុការោវ តេជនំ;
ចិត្តំ ឧជុំ ករិត្វាន, អវិជ្ជំ ភិន្ទ ហារិតា”តិ។

… ហារិតោ ថេរោ…។

១០. ឧត្តិយត្ថេរគាថា

៣០. “អាពាធេ មេ សមុប្បន្នេ, សតិ មេ ឧទបជ្ជថ;
អាពាធោ មេ សមុប្បន្នោ, កាលោ មេ នប្បមជ្ជិតុ”ន្តិ។

… ឧត្តិយោ ថេរោ…។

វគ្គោ តតិយោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

និគ្រោធោ ចិត្តកោ ថេរោ, គោសាលថេរោ សុគន្ធោ;
នន្ទិយោ អភយោ ថេរោ, ថេរោ លោមសកង្គិយោ;
ជម្ពុគាមិកបុត្តោ ច, ហារិតោ ឧត្តិយោ តសីតិ។

៤. ចតុត្ថវគ្គោ

១. គហ្វរតីរិយត្ថេរគាថា

៣១. “ផុដ្ឋោ ឌំសេហិ មកសេហិ, អរញ្ញស្មិំ ព្រហាវនេ;
នាគោ សំគាមសីសេវ, **សតោ តត្រាធិវាសយេ**”តិ។

... គហ្វរតីរិយោ ថេរោ...។

២. សុប្បិយត្ថេរគាថា

៣២. “អជរំ ជីរមានេន, តប្បមានេន និព្ពុតិំ;
និមិយំ [និម្មិស្សំ (សី.), និរាមិសំ (ស្យា.), និមិនេយ្យំ (?)] បរមំ សន្តិំ, យោគក្ខេមំ អនុត្តរ”ន្តិ។

... សុប្បិយោ ថេរោ...។

៣. សោបាកត្ថេរគាថា

៣៣. “យថាបិ ឯកបុត្តស្មិំ, បិយស្មិំ កុសលី សិយា;
ឯវំ សព្ពេសុ បាណេសុ, សព្ពត្ថ កុសលោ សិយា”តិ។

... សោបាកោ ថេរោ...។

៤. បោសិយត្ថេរគាថា

៣៤. “អនាសន្នវរា ឯតា, និច្ចមេវ វិជានតា;
គាមា អរញ្ញមាគម្ម, តតោ គេហំ ឧបាវិសិ [ឧបាវិសឹ (សី.)];
តតោ ឧដ្ឋាយ បក្កាមិ, អនាមន្តេត្វា [អនាមន្តិយ (សី.)] បោសិយោ”តិ។

... បោសិយោ ថេរោ...។

៥. សាមញ្ញកានិត្ថេរគាថា

៣៥. “សុខំ សុខត្ថោ លភតេ តទាចរំ, កិត្តិញ្ច បប្បោតិ យសស្ស វឌ្ឍតិ;
យោ អរិយមដ្ឋង្គិកមញ្ជសំ ឧជុំ, ភាវេតិ មគ្គំ អមតស្ស បត្តិយា”តិ។

... សាមញ្ញកានិត្ថេរោ...។

៦. កុមាបុត្តត្ថេរគាថា

៣៦. “សាធុ សុតំ សាធុ ចរិតកំ, សាធុ សទា អនិកេតវិហារោ;
អត្ថបុច្ឆនំ បទក្ខិណកម្មំ, ឯតំ សាមញ្ញមកិញ្ចនស្សា”តិ។

... កុមាបុត្តោ ថេរោ...។

៧. កុមាបុត្តសហាយកត្ថេរគាថា

៣៧. “នានាជនបទំ យន្តិ, វិចរន្តា អសញ្ញតា;
សមាធិញ្ច វិរាធេន្តិ, កិំសុ រដ្ឋចរិយា ករិស្សតិ;
តស្មា វិនេយ្យ សារម្ភំ, ឈាយេយ្យ អបុរក្ខតោ”តិ។

... កុមាបុត្តត្ថេរស្ស សហាយកោ ថេរោ...។

៨. គវម្បតិត្ថេរគាថា

៣៨. “យោ ឥទ្ធិយា សរភុំ អដ្ឋបេសិ, សោ គវម្បតិ អសិតោ អនេជោ;

តំ សព្ពសង្គាតិគតំ មហាមុនឹ, ទេវា នមស្សន្តិ ភវស្ស បារគុ’’ន្តិ។

… គវម្បតិត្ថេរោ…។

៩. តិស្សត្ថេរគាថា

៣៩. [សំ. និ. ១.២១, ៩៧]‘‘សត្តិយា វិយ ឱមដ្ឋោ, ឌយ្ហមានោវ [ឌយ្ហមានេវ (សព្ពត្ថ)] មត្ថកេ;
កាមរាគប្បហានាយ, សតោ ភិក្ខុ បរិព្ពជេ’’តិ។

… តិស្សោ ថេរោ…។

១០. វឌ្ឍមានត្ថេរគាថា

៤០. ‘‘សត្តិយា វិយ ឱមដ្ឋោ, ឌយ្ហមានោវ មត្ថកេ;
ភវរាគប្បហានាយ, សតោ ភិក្ខុ បរិព្ពជេ’’តិ។

… វឌ្ឍមានោ ថេរោ…។

វគ្គោ ចតុត្ថោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

គហ្វរតីរិយោ សុប្បិយោ, សោបាកោ ចេវ បោសិយោ;
សាមញ្ញកានិ កុមាបុត្តោ, កុមាបុត្តសហាយកោ;
គវម្បតិ តិស្សត្ថេរោ, វឌ្ឍមានោ មហាយសោតិ។

៥. បញ្ចមវគ្គោ

១. សិរិវឌ្ឍត្ថេរគាថា

៤១. ‘‘វិវរមនុបតន្តិ វិជ្ជុតា, វេភារស្ស ច បណ្ឌវស្ស ច;
នគវិវរគតោ ច ឈាយតិ, បុត្តោ អប្បដិមស្ស តាទិនោ’’តិ។

… សិរិវឌ្ឍោ ថេរោ…។

២. ខទិរវនិយត្ថេរគាថា

៤២. ‘‘ចាលេ ឧបចាលេ សីសូបចាលេ ( ) [(ចាលា ឧបចាលា, សីសូបចាលា) (ក.)] បតិស្សតា [បដិស្សតិកា (ស្យា. ក.)] នុ ខោ វិហរថ;
អាគតោ វោ វាលំ វិយ វេធី’’តិ។

… ខទិរវនិយោ ថេរោ…។

៣. សុមង្គលត្ថេរគាថា

៤៣. ‘‘សុមុត្តិកោ សុមុត្តិកោ សាហុ, សុមុត្តិកោម្ហិ តីហិ ខុជ្ជកេហិ;
អសិតាសុ មយា នង្គលាសុ, មយា ខុទ្ទកុទ្ទាលាសុ មយា។

យទិបិ ឥធមេវ ឥធមេវ, អថ វាបិ អលមេវ អលមេវ;
ឈាយ សុមង្គល ឈាយ សុមង្គល, អប្បមត្តោ វិហរ សុមង្គលា’’តិ។

… សុមង្គលោ ថេរោ…។

៤. សានុត្ថេរគាថា

៤៤. [សំ. និ. ១.២៣៩] “មតំ វា អម្ម រោទន្តិ, យោ វា ជីវំ ន ទិស្សតិ;
ជីវន្តំ មំ អម្ម បស្សន្តី, កស្មា មំ អម្ម រោទសី”តិ។

… សានុត្ថេរោ…។

៥. រមណីយវិហារិត្ថេរគាថា

៤៥. “យថាបិ ភទ្ទោ អាជញ្ញោ, ខលិត្វា បតិតិដ្ឋតិ;
ឯវំ ទស្សនសម្បន្នំ, សម្មាសម្ពុទ្ធសាវក”ន្តិ។

… រមណីយវិហារិត្ថេរោ…។

៦. សមិទ្ធិត្ថេរគាថា

៤៦. “សទ្ធាយាហំ បព្ពជិតោ, អគារស្មានគារិយំ;
សតិ បញ្ញា ច មេ វុឌ្ឍា, ចិត្តញ្ច សុសមាហិតំ;
កាមំ ករស្សុ រូបានិ, នេវ មំ ព្យាធយិស្សសី”តិ [ពាធយិស្សសីតិ (សី.), ព្យាថយិស្សសីតិ (?)]។

… សមិទ្ធិត្ថេរោ…។

៧. ឧជ្ជយត្ថេរគាថា

៤៧. “នមោ តេ ពុទ្ធ វីរត្ថុ, វិប្បមុត្តោសិ សព្ពធិ;
តុយ្ហាបទានេ វិហរំ, វិហរាមិ អនាសវោ”តិ។

… ឧជ្ជយោ ថេរោ…។

៨. សញ្ជយត្ថេរគាថា

៤៨. “យតោ អហំ បព្ពជិតោ, អគារស្មានគារិយំ;
នាភិជានាមិ សង្កប្បំ, អនរិយំ ទោសសំហិត”ន្តិ។

… សញ្ជយោ ថេរោ…។

៩. រាមណេយ្យកត្ថេរគាថា

៤៩. “ចិហចិហាភិនទិតេ [វិហវិហាភិនទិតេ (សី. ស្យា.)], សិប្បិកាភិរុតេហិ ច;
ន មេ តំ ផន្ទតិ ចិត្តំ, ឯកត្តនិរតំ ហិ មេ”តិ។

… រាមណេយ្យកោ ថេរោ…។

១០. វិមលត្ថេរគាថា

៥០. “ធរណី ច សិញ្ចតិ វាតិ, មាលុតោ វិជ្ជុតា ចរតិ នភេ;
ឧបសមន្តិ វិតក្កា, ចិត្តំ សុសមាហិតំ មមា”តិ។

… វិមលោ ថេរោ…។

វគ្គោ បញ្ចមោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សិរិវឌ្ឍោ រេវតោ ថេរោ, សុមង្គលោ សានុសវ្ហយោ ;
រមណីយវិហារី ច, សមិទ្ធិឧជ្ជយសញ្ហយា;
រាមណេយ្យោ ច សោ ថេរោ, វិមលោ ច រណញ្ហហោតិ។

៦. ឆដ្ឋវគ្គោ

១. គោធិកត្ថេរគាថា

៥១. “វស្សតិ ទេវោ យថា សុគីតំ, ឆន្នា មេ កុដិកា សុខា និវាតា;
ចិត្តំ សុសមាហិតញ្ច មយ្ហំ, អថ ចេ បត្ថយសិ បវស្ស ទេវា”តិ។

... គោធិកោ ថេរោ...។

២. សុពាហុត្ថេរគាថា

៥២. “វស្សតិ ទេវោ យថា សុគីតំ, ឆន្នា មេ កុដិកា សុខា និវាតា;
ចិត្តំ សុសមាហិតញ្ច កាយេ, អថ ចេ បត្ថយសិ បវស្ស ទេវា”តិ។

... សុពាហុត្ថេរោ...។

៣. វល្លិយត្ថេរគាថា

៥៣. “វស្សតិ ទេវោ យថា សុគីតំ, ឆន្នា មេ កុដិកា សុខា និវាតា;
តស្សំ វិហរាមិ អប្បមត្តោ, អថ ចេ បត្ថយសិ បវស្ស ទេវា”តិ។

... វល្លិយោ ថេរោ...។

៤. ឧត្តិយត្ថេរគាថា

៥៤. “វស្សតិ ទេវោ យថា សុគីតំ, ឆន្នា មេ កុដិកា សុខា និវាតា;
តស្សំ វិហរាមិ អទុតិយោ, អថ ចេ បត្ថយសិ បវស្ស ទេវា”តិ។

... ឧត្តិយោ ថេរោ...។

៥. អញ្ជនវនិយត្ថេរគាថា

៥៥. “អាសន្ទិំ កុដិកំ កត្វា, ឱគយ្ហ អញ្ជនំ វនំ;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

... អញ្ជនវនិយោ ថេរោ...។

៦. កុដិវិហារិត្ថេរគាថា

៥៦. “កោ កុដិកាយំ ភិក្ខុ កុដិកាយំ, វីតរាគោ សុសមាហិតចិត្តោ;
ឯវំ ជានាហិ អាវុសោ, អមោឃា តេ កុដិកា កតា”តិ។

... កុដិវិហារិត្ថេរោ...។

៧. ទុតិយកុដិវិហារិត្ថេរគាថា

៥៧. “អយមាហុ បុរាណិយា កុដិ, អញ្ញំ បត្ថយសេ នវំ កុដិំ;
អាសំ កុដិយា វិរាជយ, ទុក្ខា ភិក្ខុ បុន នវា កុដី”តិ។

... ទុតិយកុដិវិហារិត្ថេរោ...។

៨. រមណីយកុដិកត្ថេរគាថា

៥៨. “រមណីយា មេ កុដិកា, សទ្ធាទេយ្យា មនោរមា;
ន មេ អត្ថោ កុមារីហិ, យេសំ អត្ថោ តហិំ គច្ឆថ នារិយោ”តិ។

... រមណីយកុដិកោ ថេរោ...។

៩. កោសលវិហារិត្ថេរគាថា

៥៩. “សទ្ធាយាហំ បព្ពជិតោ, អរញ្ញេ មេ កុដិកា កតា;
អប្បមត្តោ ច អាតាបី, សម្បជានោ បតិស្សតោ”តិ [បដិស្សតោតិ (ក.)]។

... កោសលវិហារិត្ថេរោ...។

១០. សីវលិត្ថេរគាថា

៦០. “តេ មេ ឥជ្ឈិំសុ សង្កប្បា, យទត្ថោ បាវិសិំ កុដិំ;
វិជ្ជាវិមុត្តិំ បច្ចេសំ, មានានុសយមុជ្ជហ”ន្តិ។

... សីវលិត្ថេរោ...។

វគ្គោ ឆដ្ឋោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

គោធិកោ ច សុពាហុ ច, វល្លិយោ ឧត្តិយោ ឥសិ;
អញ្ជនវនិយោ ថេរោ, ទុវេ កុដិវិហារិនោ;
រមណីយកុដិកោ ច, កោសលវ្ហយសីវលីតិ។

៧. សត្តមវគ្គោ

១. វប្បត្ថេរគាថា

៦១. “បស្សតិ បស្សោ បស្សន្តំ, អបស្សន្តញ្ច បស្សតិ;
អបស្សន្តោ អបស្សន្តំ, បស្សន្តញ្ច ន បស្សតី”តិ។

... វប្បោ ថេរោ...។

២. វជ្ជិបុត្តត្ថេរគាថា

៦២. “ឯកកា មយំ អរញ្ញេ វិហរាម, អបវិទ្ធំវ វនស្មិំ ទារុកំ;
តស្ស មេ ពហុកា បិហយន្តិ, នេរយិកា វិយ សគ្គគាមិន”ន្តិ។

... វជ្ជិបុត្តោ ថេរោ...។

៣. បក្ខត្ថេរគាថា

៦៣. “ចុតា បតន្តិ បតិតា, គិទ្ធា ច បុនរាគតា;
កតំ កិច្ចំ រតំ រម្មំ, សុខេនន្វាគតំ សុខ”ន្តិ។

... បក្ខោ ថេរោ...។

៤. វិមលកោណ្ឌញ្ញត្ថេរគាថា

៦៤. “ទុមវ្ហយាយ ឧប្បន្នោ, ជាតោ បណ្ឌរកេតុនា;
កេតុហា កេតុនាយេវ, មហាកេតុំ បធំសយី”តិ។

… វិមលកោណ្ឌញ្ញោ ថេរោ…។

៥. ឧក្ខេបកតវច្ឆត្ថេរគាថា

៦៥. “ឧក្ខេបកតវច្ឆស្ស, សង្កលិតំ ពហូហិ វស្សេហិ;
តំ ភាសតិ គហដ្ឋានំ, សុនិសិន្នោ ឧឡារបាមោជ្ជោ”តិ។

… ឧក្ខេបកតវច្ឆោ ថេរោ…។

៦. មេឃិយត្ថេរគាថា

៦៦. “អនុសាសិ មហាវីរោ, សព្ពធម្មាន បារគូ;
តស្សាហំ ធម្មំ សុត្វាន, វិហាសឹ សន្តិកេ សតោ;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

… មេឃិយោ ថេរោ…។

៧. ឯកធម្មសវនីយត្ថេរគាថា

៦៧. “កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ, ភវា សព្ពេ សមូហតា;
វិក្ខីណោ ជាតិសំសារោ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ”តិ។

… ឯកធម្មសវនីយោ ថេរោ…។

៨. ឯកុទានិយត្ថេរគាថា

៦៨. [ឧទា. ៣៧; បាចិ. ១៥៣] “អធិចេតសោ អប្បមជ្ជតោ, មុនិនោ មោនបថេសុ សិក្ខតោ;
សោកា ន ភវន្តិ តាទិនោ, ឧបសន្តស្ស សទា សតីមតោ”តិ។

… ឯកុទានិយោ ថេរោ…។

៩. ឆន្នត្ថេរគាថា

៦៩. “សុត្វាន ធម្មំ មហតោ មហារសំ, សព្ពញ្ញុតញ្ញាណវរេន ទេសិតំ;
មគ្គំ បបជ្ជឹ [បបជ្ជំ (ក.)] អមតស្ស បត្តិយា, សោ យោគក្ខេមស្ស បថស្ស កោវិទោ”តិ។

… ឆន្នោ ថេរោ…។

១០. បុណ្ណត្ថេរគាថា

៧០. “សីលមេវ ឥធ អគ្គំ, បញ្ញវា បន ឧត្តមោ;
មនុស្សេសុ ច ទេវេសុ, សីលបញ្ញាណតោ ជយ”ន្តិ។

… បុណ្ណោ ថេរោ…។

វគ្គោ សត្តមោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

វប្បោ ច វជ្ជិបុត្តោ ច, បក្ខោ វិមលកោណ្ឌញ្ញោ;
ឧក្ខេបកតវច្ឆោ ច, មេឃិយោ ឯកធម្មិកោ;

ឯកុទានិយឆន្ទា ច, បុណ្ណត្ថេរោ មហព្ពលោតិ។

៨. អដ្ឋមវគ្គោ

១. វច្ឆបាលត្ថេរគាថា

៧១. “សុសុខុមនិបុណត្ថទស្សិនា, មតិកុសលេន និវាតវុត្តិនា;
សំសេវិតវុទ្ធសីលិនា [សំសេវិតពុទ្ធសីលិនា (ក.)], និព្ពានំ ន ហិ តេន ទុល្លភ”ន្តិ។

… វច្ឆបាលោ ថេរោ…។

២. អាតុមត្ថេរគាថា

៧២. “យថា កឡីរោ សុសុ វឌ្ឍិតគ្គោ, ទុន្និក្ខមោ ហោតិ បសាខជាតោ;
ឯវំ អហំ ភរិយាយានិតាយ, អនុមញ្ញំ មំ បព្ពជិតោម្ហិ ទានី”តិ។

… អាតុមោ ថេរោ…។

៣. មាណវត្ថេរគាថា

៧៣. “ជិណ្ណញ្ច ទិស្វា ទុខិតញ្ច ព្យាធិតំ, មតញ្ច ទិស្វា គតមាយុសង្ខយំ;
តតោ អហំ និក្ខមិតូន បព្ពជី, បហាយ កាមានិ មនោរមានី”តិ។

… មាណវោ ថេរោ…។

៤. សុយាមនត្ថេរគាថា

៧៤. “កាមច្ឆន្ទោ ច ព្យាបាទោ, ថិនមិទ្ធញ្ច [ថីនមិទ្ធញ្ច (សី. ស្យា.)] ភិក្ខុនោ;
ឧទ្ធច្ចំ វិចិកិច្ឆា ច, សព្ពសោវ ន វិជ្ជតី”តិ។

… សុយាមនោ ថេរោ…។

៥. សុសារទត្ថេរគាថា

៧៥. “សាធុ សុវិហិតាន ទស្សនំ, កង្ខា ឆិជ្ជតិ ពុទ្ធិ វឌ្ឍតិ;
ពាលម្បិ ករោន្តិ បណ្ឌិតំ, តស្មា សាធុ សតំ សមាគមោ”តិ។

… សុសារទោ ថេរោ…។

៦. បិយញ្ជហត្ថេរគាថា

៧៦. “ឧប្បតន្តេសុ និបតេ, និបតន្តេសុ ឧប្បតេ;
វសេ អវសមានេសុ, រមមានេសុ នោ រមេ”តិ។

… បិយញ្ជហោ ថេរោ…។

៧. ហត្ថារោហបុត្តត្ថេរគាថា

៧៧. “ឥទំ បុរេ ចិត្តមចារិ ចារិកំ, យេនិច្ឆកំ យត្ថកាមំ យថាសុខំ;
តទជ្ជហំ និគ្គហេស្សាមិ យោនិសោ, ហត្ថិប្បភិន្នំ វិយ អង្កុសគ្គហោ”តិ។

… ហត្ថារោហបុត្តោ ថេរោ…។

៨. មេណ្ឌសិរត្ថេរគាថា

៧៨. “អនេកជាតិសំសារំ , សន្ធាវិស្សំ អនិព្វិសំ;
តស្ស មេ ទុក្ខជាតស្ស, ទុក្ខក្ខន្ធោ អបរទ្ធោ”តិ។

... មេណ្ឌសិរោ ថេរោ...។

៩. រក្ខិតត្ថេរគាថា

៧៩. “សព្ពោ រាគោ បហីនោ មេ, សព្ពោ ទោសោ សមូហតោ;
សព្ពោ មេ វិគតោ មោហោ, សីតិភូតោស្មិ និព្ពុតោ”តិ។

... រក្ខិតោ ថេរោ...។

១០. ឧគ្គត្ថេរគាថា

៨០. “យំ មយា បកតំ កម្មំ, អប្បំ វា យទិ វា ពហុំ;
សព្ពមេតំ បរិក្ខីណំ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ”តិ។

... ឧគ្គោ ថេរោ...។

វគ្គោ អដ្ឋមោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

វច្ឆបាលោ ច យោ ថេរោ, អាតុមោ មាណវោ ឥសិ;
សុយាមនោ សុសារទោ, ថេរោ យោ ច បិយញ្ជហោ;
អារោហបុត្តោ មេណ្ឌសិរោ, រក្ខិតោ ឧគ្គសវ្ហយោតិ។

៩. នវមវគ្គោ

១. សមិតិគុត្តត្ថេរគាថា

៨១. “យំ មយា បកតំ បាបំ, បុព្ពេ អញ្ញាសុ ជាតិសុ;
ឥធេវ តំ វេទនីយំ, វត្ថុ អញ្ញំ ន វិជ្ជតី”តិ។

... សមិតិគុត្តោ ថេរោ...។

២. កស្សបត្ថេរគាថា

៨២. “យេន យេន សុភិក្ខានិ, សិវានិ អភយានិ ច;
តេន បុត្តក គច្ឆស្សុ, មា សោកាបហតោ ភវា”តិ។

... កស្សបោ ថេរោ...។

៣. សីហត្ថេរគាថា

៨៣. “សីហប្បមត្តោ វិហរ, រត្តិន្ទិវមតន្ទិតោ;
ភាវេហិ កុសលំ ធម្មំ, ជហ សីឃំ សមុស្សយ”ន្តិ។

... សីហោ ថេរោ...។

៤. នីតត្ថេរគាថា

៨៤. “សព្ពរត្តិំ សុបិត្វាន, ទិវា សង្គណិកេ រតោ;
កុទាស្សុ នាម ទុម្មេធោ, ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សតី”តិ។

... នីតោ ថេរោ...។

៥. សុនាគត្ថេរគាថា

៨៥. “ចិត្តនិមិត្តស្ស កោវិទោ, បវិវេករសំ វិជានិយ;
ឈាយំ និបកោ បតិស្សតោ, អធិគច្ឆេយ្យ សុខំ និរាមិស”ន្តិ។

... សុនាគោ ថេរោ...។

៦. នាគិតត្ថេរគាថា

៨៦. “ឥតោ ពហិទ្ធា បុថុ អញ្ញវាទិនំ, មគ្គោ ន និព្ពានគមោ យថា អយំ;
ឥតិស្សុ សង្ឃំ ភគវានុសាសតិ, សត្ថា សយំ បាណិតលេវ ទស្សយ”ន្តិ។

... នាគិតោ ថេរោ...។

៧. បវិដ្ឋត្ថេរគាថា

៨៧. “ខន្ធា ទិដ្ឋា យថាភូតំ, ភវា សព្ពេ បទាលិតា;
វិក្ខីណោ ជាតិសំសារោ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ”តិ។

... បវិដ្ឋោ ថេរោ...។

៨. អជ្ជុនត្ថេរគាថា

៨៨. “អសក្ខឹ វត អត្តានំ, ឧទ្ធាតុំ ឧទកា ថលំ;
វុយ្ហមានោ មហោឃេវ, សច្ចានិ បដិវិជ្ឈហ”ន្តិ។

... អជ្ជុនោ ថេរោ...។

៩. (បឋម)-ទេវសភត្ថេរគាថា

៨៩. “ឧត្តិណ្ណា បង្កបលិបា, បាតាលា បរិវជ្ជិតា;
មុត្តោ ឱឃា ច គន្ថា ច, សព្ពេ មានា វិសំហតា”តិ។

... ទេវសភោ ថេរោ...។

១០. សាមិទត្តត្ថេរគាថា

៩០. “បញ្ចក្ខន្ធា បរិញ្ញាតា, តិដ្ឋន្តិ ឆិន្នមូលកា;
វិក្ខីណោ ជាតិសំសារោ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ”តិ។

... សាមិទត្តោ ថេរោ...។

វគ្គោ នវមោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ថេរោ សមិតិគុត្តោ ច, កស្សបោ សីហសវ្ហយោ;
នីតោ សុនាគោ នាគិតោ, បវិដ្ឋោ អជ្ជុនោ ឥសិ;
ទេវសភោ ច យោ ថេរោ, សាមិទត្តោ មហព្ពលោតិ។

១០. ទសមវគ្គោ

១. បរិបុណ្ណកត្ថេរគាថា

៩១. “ន តថា មតំ សតរសំ, សុធន្នំ យំ មយជ្ជ បរិភុត្តំ;
អបរិមិតទស្សិនា គោតមេន, ពុទ្ធេន ទេសិតោ ធម្មោ”តិ។

… បរិបុណ្ណកោ ថេរោ…។

២. វិជយត្ថេរគាថា

៩២. “យស្សាសវា បរិក្ខីណា, អាហារេ ច អនិស្សិតោ;
សុញ្ញតា អនិមិត្តោ ច, វិមោក្ខោ យស្ស គោចរោ;
អាកាសេវ សកុន្តានំ, បទំ តស្ស ទុរន្នយ”ន្តិ។

… វិជយោ ថេរោ…។

៣. ឯរកត្ថេរគាថា

៩៣. “ទុក្ខា កាមា ឯរក, ន សុខា កាមា ឯរក;
យោ កាមេ កាមយតិ, ទុក្ខំ សោ កាមយតិ ឯរក;
យោ កាមេ ន កាមយតិ, ទុក្ខំ សោ ន កាមយតិ ឯរកា”តិ។

… ឯរកោ ថេរោ…។

៤. មេត្តជិត្ថេរគាថា

៩៤. “នមោ ហិ តស្ស ភគវតោ, សក្យបុត្តស្ស សិរីមតោ;
តេនាយំ អគ្គប្បត្តេន, អគ្គធម្មោ [អគ្គោ ធម្មោ (សី.)] សុទេសិតោ”តិ។

… មេត្តជិ ថេរោ…។

៥. ចក្ខុបាលត្ថេរគាថា

៩៥. “អន្ធោហំ ហតនេត្តោស្មិ, កន្តារទ្ធានបក្ខន្នោ [បក្ខន្នោ (សី.), បក្កន្តោ (ស្យា. សី. អដ្ឋ.)];
សយមានោបិ គច្ឆិស្សំ, ន សហាយេន បាបេនា”តិ។

… ចក្ខុបាលោ ថេរោ…។

៦. ខណ្ឌសុមនត្ថេរគាថា

៩៦. “ឯកបុប្ផំ ចជិត្វាន, អសីតិ [អសីតី (សី.)] វស្សកោដិយោ;
សគ្គេសុ បរិចារេត្វា, សេសកេនម្ហិ និព្ពុតោ”តិ។

… ខណ្ឌសុមនោ ថេរោ…។

៧. តិស្សត្ថេរគាថា

៩៧. “ហិត្វា សតបលំ កំសំ, សោវណ្ណំ សតរាជិកំ;
អគ្គហឹ មត្តិកាបត្តំ, ឥទំ ទុតិយាភិសេចន”ន្តិ។

… តិស្សោ ថេរោ…។

៨. អភយត្ថេរគាថា

៩៨. “រូបំ ទិស្វា សតិ មុដ្ឋា, បិយំ និមិត្តំ មនសិករោតោ;

សារត្ថចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច អជ្ឈោស តិដ្ឋតិ;
តស្ស វឌ្ឍន្តិ អាសវា, ភវមូលោបគាមិនោ”តិ [ភវមូលា ភវគាមិនោតិ (សី. ក.)]។

… អភយោ ថេរោ…។

៩. ឧត្តិយត្ថេរគាថា

៩៩. “សទ្ទំ សុត្វា សតិ មុដ្ឋា, បិយំ និមិត្តំ មនសិករោតោ;
សារត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច អជ្ឈោស តិដ្ឋតិ;
តស្ស វឌ្ឍន្តិ អាសវា, សំសារំ ឧបគាមិនោ”តិ។

… ឧត្តិយោ ថេរោ…។

១០. (ទុតិយ)-ទេវសភត្ថេរគាថា

១០០. “សម្មប្បធានសម្បន្នោ, សតិបដ្ឋានគោចរោ;
វិមុត្តិកុសុមសញ្ឆន្នោ, បរិនិព្ពិស្សត្យនាសវោ”តិ។

… ទេវសភោ ថេរោ…។

វគ្គោ ទសមោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

បរិបុណ្ណកោ ច វិជយោ, ឯរកោ មេត្តជី មុនិ;
ចក្ខុបាលោ ខណ្ឌសុមនោ, តិស្សោ ច អភយោ តថា;
ឧត្តិយោ ច មហាបញ្ញោ, ថេរោ ទេវសភោបិ ចាតិ។

១១. ឯកាទសមវគ្គោ

១. ពេលដ្ឋានិកត្ថេរគាថា

១០១. “ហិត្វា គិហិត្តំ អនវោសិតត្តោ, មុខនង្គលី ឱទរិកោ កុសីតោ;
មហាវរាហោវ និវាបបុដ្ឋោ, បុនប្បុនំ គព្ភមុបេតិ មន្ទោ”តិ។

… ពេលដ្ឋានិកោ ថេរោ…។

២. សេតុច្ឆត្ថេរគាថា

១០២. “មានេន វញ្ចិតាសេ, សង្ខារេសុ សំកិលិស្សមានាសេ;
លាភាលាភេន មថិតា, សមាធិំ នាធិគច្ឆន្តី”តិ។

… សេតុច្ឆោ ថេរោ…។

៣. ពន្ធុរត្ថេរគាថា

១០៣. “នាហំ ឯតេន អត្ថិកោ, សុខិតោ ធម្មរសេន តប្បិតោ;
បិត្វា [បីត្វាន (សី. ស្យា.)] រសគ្គមុត្តមំ, ន ច កាហាមិ វិសេន សន្ថវ”ន្តិ។

… ពន្ធុរោ [ពន្ធនោ (ក.)] ថេរោ…។

៤. ខិតកត្ថេរគាថា

១០៤"លហុកោ វត មេ កាយោ, ផុដ្ឋោ ច បីតិសុខេន វិបុលេន;
តូលមិវ ឯរិតំ មាលុតេន, បិលវតីវ មេ កាយោ"តិ។

... ខិតកោ ថេរោ...។

៥. មលិតវម្ភត្ថេរគាថា

១០៥"ឧក្កណ្ឋិតោបិ ន វសេ, រមមានោបិ បក្កមេ;
ន ត្វេវានត្ថសំហិតំ, វសេ វាសំ វិចក្ខណោ"តិ។

... មលិតវម្ភោ ថេរោ...។

៦. សុហេមន្តត្ថេរគាថា

១០៦"សតលិង្គស្ស អត្ថស្ស, សតលក្ខណធារិនោ;
ឯកង្គទស្សី ទុម្មេធោ, សតទស្សី ច បណ្ឌិតោ"តិ។

... សុហេមន្តោ ថេរោ...។

៧. ធម្មសវត្ថេរគាថា

១០៧"បព្ពជឹ តុលយិត្វាន, អគារស្មានគារិយំ;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន"ន្តិ។

... ធម្មសវោ ថេរោ...។

៨. ធម្មសវបិតុត្ថេរគាថា

១០៨"ស វីសវស្សសតិកោ, បព្ពជឹ អនគារិយំ;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន"ន្តិ។

... ធម្មសវបិតុ ថេរោ...។

៩. សង្ឃរក្ខិតត្ថេរគាថា

១០៩"ន នូនាយំ បរមហិតានុកម្បិនោ, រហោគតោ អនុវិគណេតិ សាសនំ;
តថាហយំ វិហរតិ បាកតិន្ទ្រិយោ, មិគី យថា តរុណជាតិកា វនេ"តិ។

... សង្ឃរក្ខិតោ ថេរោ...។

១០. ឧសភត្ថេរគាថា

១១០"នគា នគគ្គេសុ សុសំវិរូឡ្ហា, ឧទគ្គមេឃេន នវេន សិត្តា;
វិវេកកាមស្ស អរញ្ញសញ្ញិនោ, ជនេតិ ភិយ្យោ ឧសភស្ស កល្យត"ន្តិ។

... ឧសភោ ថេរោ...។

វគ្គោ ឯកាទសមោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ពេលដ្ឋានិកោ សេតុច្ឆោ, ពន្ធុរោ ខិតកោ ឥសិ;
មលិតវម្ភោ សុហេមន្តោ, ធម្មសវោ ធម្មសវបិតា;
សង្ឃរក្ខិតត្ថេរោ ច, ឧសភោ ច មហាមុនីតិ។

១២. ទ្វាទសមវគ្គោ

១. ជេន្តត្ថេរគាថា

១១១ “ទុប្បព្ពជ្ជំ វេ ទុរធិវាសា គេហា, ធម្មោ គម្ភីរោ ទុរធិគមា ភោគា;
កិច្ឆា វុត្តិ នោ ឥតរីតរេនេវ, យុត្តំ ចិន្តេតុំ សតតមនិច្ចត”ន្តិ។

... ជេន្តោ ថេរោ...។

២. វច្ឆគោត្តត្ថេរគាថា

១១២ “តេវិជ្ជោហំ មហាឈាយី, ចេតោសមថកោវិទោ;
សទត្ថោ មេ អនុប្បត្តោ, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

... វច្ឆគោត្តោ ថេរោ...។

៣. វនវច្ឆត្ថេរគាថា

១១៣ “អច្ឆោទិកា បុថុសិលា,គោនង្គុលមិគាយុតា;
អម្ពុសេវាលសញ្ឆន្នា, តេ សេលា រមយន្តិ ម”ន្តិ។

... វនវច្ឆោ ថេរោ...។

៤. អធិមុត្តត្ថេរគាថា

១១៤ “កាយទុដ្ឋុល្លគរុនោ, ហិយ្យមានម្ហិ [ហីយមានម្ហិ (សី.)] ជីវិតេ;
សរីរសុខគិទ្ធស្ស, កុតោ សមណសាធុតា”តិ។

... អធិមុត្តោ ថេរោ...។

៥. មហានាមត្ថេរគាថា

១១៥ “ឯសាវហិយ្យសេ បព្ពតេន, ពហុកុដជសល្លកិកេន [សល្លកិតេន (សី.), សល្លវិកេន (ស្យា.)];
នេសាទកេន គិរិនា, យសស្សិនា បរិច្ឆទេនា”តិ។

... មហានាមោ ថេរោ...។

៦. បារាបរិយត្ថេរគាថា

១១៦ “ឆផស្សាយតនេ ហិត្វា, គុត្តទ្វារោ សុសំវុតោ;
អឃមូលំ វមិត្វាន, បត្តោ មេ អាសវក្ខយោ”តិ។

... បារាបរិយោ [បារាសរិយោ (សី.), បារំបរិយោ (ក.)] ថេរោ ...។

៧. យសត្ថេរគាថា

១១៧ “សុវិលិត្តោ សុវសនោ,សព្ពាភរណភូសិតោ;
តិស្សោ វិជ្ជា អជ្ឈគមិំ, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

... យសោ ថេរោ...។

៨. កិមិលត្ថេរគាថា

១១៨ “អភិសត្ថោវ និបតតិ, វយោ រូបំ អញ្ញមិវ តថេវ សន្តំ;
តស្សេវ សតោ អវិប្បវសតោ, អញ្ញស្សេវ សរាមិ អត្តាន”ន្តិ។

... គិមិលោ [កិម្ពិលោ (សី. ស្យា.)] ថេរោ...។

៩. វឌ្ឍិបុត្តត្ថេរគាថា

១១៩. “រុក្ខមូលគហនំ បសក្កិយ, និព្ពានំ ហទយស្មឹ ឱបិយ;
ឈាយ គោតម មា ច បមាទោ, កឹ តេ ពិឡិពិឡិកា ករិស្សតី”តិ។
... វឌ្ឍិបុត្តោ ថេរោ...។

១០. ឥសិទត្តត្ថេរគាថា

១២០. “បញ្ចក្ខន្ធា បរិញ្ញាតា, តិដ្ឋន្តិ ឆិន្នមូលកា;
ទុក្ខក្ខយោ អនុប្បត្តោ,បត្តោ មេ អាសវក្ខយោ”តិ។

... ឥសិទត្តោ ថេរោ...។

វគ្គោ ទ្វាទសមោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ជេន្តោ ច វច្ឆគោត្តោ ច, វច្ឆោ ច វនសវ្ហយោ;
អធិមុត្តោ មហានាមោ, បារាបរិយោ យសោបិ ច;
គិមិលោ វឌ្ឍិបុត្តោ ច, ឥសិទត្តោ មហាយសោតិ។

ឯកកនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

តត្រុទ្ទានំ –

វីសុត្តរសតំ ថេរា, កតកិច្ចា អនាសវា;
ឯកកេវ និបាតម្ហិ, សុសង្គីតា មហេសិភីតិ។

២. ទុកនិបាតោ

១. បឋមវគ្គោ

១. ឧត្តរត្ថេរគាថា

១២១. “នត្ថិ កោចិ ភវោ និច្ចោ, សង្ខារា វាបិ សស្សតា;
ឧប្បជ្ជន្តិ ច តេ ខន្ធា, ចវន្តិ អបរាបរំ។

១២២. “ឯតមាទីនវំ ញត្វា, ភវេនម្ហិ អនត្ថិកោ;
និស្សដោ សព្ពកាមេហិ, បត្តោ មេ អាសវក្ខយោ”តិ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ឧត្តរោ ថេរោ គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ។

២. បិណ្ឌោលភារទ្វាជត្ថេរគាថា

១២៣. “នយិទំ អនយេន ជីវិតំ, នាហារោ ហទយស្ស សន្តិកោ;
អាហារដ្ឋិតិកោ សមុស្សយោ, ឥតិ ទិស្វាន ចរាមិ ឯសនំ។

១២៤. “បង្កោតិ ហិ នំ បវេទយុំ, យាយំ វន្ទនបូជនា កុលេសុ;
សុខុមំ សល្លំ ទុរុព្ពហំ, សក្ការោ កាបុរិសេន ទុជ្ជហោ”តិ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា បិណ្ឌោលភារទ្វាជោ ថេរោ គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ។

៣. វល្លិយត្ថេរគាថា

១២៥. “មក្កដោ បញ្ចទ្វារាយំ, កុដិកាយំ បសក្កិយ;
ទ្វារេន អនុបរិយេតិ, ឃដ្ដយន្តោ មុហុំ មុហុំ។

១២៦. “តិដ្ឋ មក្កដ មា ធាវិ, ន ហិ តេ តំ យថា បុរេ;
និគ្គហីតោសិ បញ្ញាយ, នេវ ទូរំ គមិស្សតី”តិ។

… វល្លិយោ ថេរោ…។

៤. គង្គាតីរិយត្ថេរគាថា

១២៧. “តិណ្ណំ មេ តាលបត្តានំ, គង្គាតីរេ កុដី កតា;
ឆវសិត្តោវ មេ បត្តោ, បំសុកូលញ្ច ចីវរំ។

១២៨. “ទ្វិន្នំ អន្តរវស្សានំ, ឯកា វាចា មេ ភាសិតា;
តតិយេ អន្តរវស្សម្ហិ, តមោខន្ធោ [តមោក្ខន្ធោ (សី. ស្យា.)] បទាលិតោ”តិ។

… គង្គាតីរិយោ ថេរោ…។

៥. អជិនត្ថេរគាថា

១២៩. “អបិ ចេ ហោតិ តេវិជ្ជោ, មច្ចុហាយី អនាសវោ;
អប្បញ្ញាតោតិ នំ ពាលា, អវជានន្តិ អជានតា។

១៣០. “យោ ច ខោ អន្នបានស្ស, លាភី ហោតីធ បុគ្គលោ;
បាបធម្មោបិ ចេ ហោតិ, សោ នេសំ ហោតិ សក្កតោ”តិ។

… អជិនោ ថេរោ…។

៦. មេឡជិនត្ថេរគាថា

១៣១. “យទាហំ ធម្មមស្សោសិ, ភាសមានស្ស សត្ថុនោ;
ន កង្ខមភិជានាមិ, សព្ពញ្ញូអបរាជិតេ។

១៣២. “សត្ថវាហេ មហាវីរេ, សារថីនំ វរុត្តមេ;
មគ្គេ បដិបទាយំ វា, កង្ខា មយ្ហំ ន វិជ្ជតី”តិ។

... មេឡជិនោ ថេរោ...។

៧. រាធត្ថេរគាថា

១៣៣. [ធ. ប. ១៣ ធម្មបទេ] “យថា អគារំ ទុច្ឆន្នំ, វុដ្ឋី សមតិវិជ្ឈតិ;
ឯវំ អភាវិតំ ចិត្តំ, រាគោ សមតិវិជ្ឈតិ។

១៣៤. [ធ. ប. ១៤ ធម្មបទេ] “យថា អគារំ សុច្ឆន្នំ, វុដ្ឋី ន សមតិវិជ្ឈតិ;
ឯវំ សុភាវិតំ ចិត្តំ, រាគោ ន សមតិវិជ្ឈតី”តិ។

... រាធោ ថេរោ...។

៨. សុរាធត្ថេរគាថា

១៣៥. “ខីណា ហិ មយ្ហំ ជាតិ, វុសិតំ ជិនសាសនំ;
បហីនោ ជាលសង្ខាតោ, ភវនេត្តិ សមូហតា។

១៣៦. “យស្សត្ថាយ បព្ពជិតោ, អគារស្មានគារិយំ;
សោ មេ អត្ថោ អនុប្បត្តោ, សព្ពសំយោជនក្ខយោ”តិ។

... សុរាធោ ថេរោ...។

៩. គោតមត្ថេរគាថា

១៣៧. “សុខំ សុបន្តិ មុនយោ, យេ ឥត្ថីសុ ន ពជ្ឈរេ;
សទា វេ រក្ខិតព្ពាសុ, យាសុ សច្ចំ សុទុល្លភំ។

១៣៨. “វធំ ចរិម្ហ តេ កាម, អនណា ទានិ តេ មយំ;
គច្ឆាម ទានិ និព្ពានំ, យត្ថ គន្ត្វា ន សោចតី”តិ។

... គោតមោ ថេរោ...។

១០. វសភត្ថេរគាថា

១៣៩. “បុព្ពេ ហនតិ អត្តានំ, បច្ឆា ហនតិ សោ បរេ;
សុហតំ ហន្តិ អត្តានំ, វីតំសេនេវ បក្ខិមា។

១៤០. “ន ព្រាហ្មណោ ពហិវណ្ណោ, អន្តោ វណ្ណោ ហិ ព្រាហ្មណោ;
យស្មិំ បាបានិ កម្មានិ, ស វេ កណ្ហោ សុជម្បតី”តិ។

... វសភោ ថេរោ...។

វគ្គោ បឋមោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ឧត្តរោ ចេវ បិណ្ឌោលោ, វល្លិយោ តីរិយោ ឥសិ;

អជិនោ ច មេឡជិនោ, រាធោ សុរាធោ គោតមោ;
វសភេន ឥមេ ហោន្តិ, ទស ថេរា មហិទ្ធិកាតិ។

២. ទុតិយវគ្គោ

១. មហាចុន្ទត្ថេរគាថា

១៤១. “សុស្សូសា សុតវទ្ធនី, សុតំ បញ្ញាយ វទ្ធនំ;
បញ្ញាយ អត្ថំ ជានាតិ, ញាតោ អត្ថោ សុខាវហោ។

១៤២. “សេវេថ បន្តានិ សេនាសនានិ, ចរេយ្យ សំយោជនវិប្បមោក្ខំ;
សចេ រតឹ នាធិគច្ឆេយ្យ តត្ថ, សង្ឃេ វសេ រក្ខិតត្តោ សតិមា”តិ។

... មហាចុន្ទោ ថេរោ...។

២. ជោតិទាសត្ថេរគាថា

១៤៣. “យេ ខោ តេ វេឋមិស្សេន [វេឃមិស្សេន (សី. ស្យា.), វេ គមិស្សេន, វេខមិស្សេន (ក.)], នានត្តេន ច កម្មុនា;
មនុស្សេ ឧបរុន្ធន្តិ, ផរុសូបក្កមា ជនា;
តេបិ តត្ថេវ កីរន្តិ, ន ហិ កម្មំ បនស្សតិ។

១៤៤. “យំ ករោតិ នរោ កម្មំ, កល្យាណំ យទិ បាបកំ;
តស្ស តស្សេវ ទាយាទោ, យំ យំ កម្មំ បកុព្ពតី”តិ។

... ជោតិទាសោ ថេរោ...។

៣. ហេរញ្ញកានិត្ថេរគាថា

១៤៥. “អច្ចយន្តិ អហោរត្តា, ជីវិតំ ឧបរុជ្ឈតិ;
អាយុ ខីយតិ មច្ចានំ, កុន្នទីនំវ ឱទកំ។

១៤៦. “អថ បាបានិ កម្មានិ, ករំ ពាលោ ន ពុជ្ឈតិ;
បច្ឆាស្ស កដុកំ ហោតិ, វិបាកោ ហិស្ស បាបកោ”តិ។

... ហេរញ្ញកានិត្ថេរោ...។

៤. សោមមិត្តត្ថេរគាថា

១៤៧. “បរិត្តំ ទារុមារុយ្ហ, យថា សីទេ មហណ្ណវេ;
ឯវំ កុសីតមាគម្ម, សាធុជីវីបិ សីទតិ;
តស្មា តំ បរិវជ្ជេយ្យ, កុសីតំ ហីនវីរិយំ។

១៤៨. “បវិវិត្តេហិ អរិយេហិ, បហិតត្តេហិ ឈាយិភិ;
និច្ចំ អារទ្ធវីរិយេហិ, បណ្ឌិតេហិ សហាវសេ”តិ។

... សោមមិត្តោ ថេរោ...។

៥. សព្ពមិត្តត្ថេរគាថា

១៤៩. “ជនោ ជនម្ហិ សម្ពទ្ធោ [សម្ពន្ធោ (ស្យា. ក.)], ជនមេវស្សិតោ ជនោ;
ជនោ ជនេន ហេឋីយតិ, ហេឋេតិ ច [ពោធិយតិ, ពាធេតិ ច (ក.)] ជនោ ជនំ។

១៥០. “កោ ហិ តស្ស ជនេនត្ថោ, ជនេន ជនិតេន វា;
ជនំ ឱហាយ គច្ឆំ តំ, ហេឋយិត្វា [ពាធយិត្វា (ក.)] ពហុំ ជន”ន្តិ។

… សព្ពមិត្តោ ថេរោ…។

៦. មហាកាឡត្ថេរគាថា

១៥១ “កាឡី ឥត្ថី ព្រហតី ធង្ករូបា, សត្ថិញ្ច ភេត្វា អបរញ្ច សត្ថឹ;
ពាហញ្ច ភេត្វា អបរញ្ច ពាហំ, សីសញ្ច ភេត្វា ទធិថាលកំវ;
ឯសា និសិន្នា អភិសន្ទហិត្វា។

១៥២ “យោ វេ អវិទ្វា ឧបធឹ ករោតិ, បុនប្បុនំ ទុក្ខមុបេតិ មន្ទោ;
តស្មា បជានំ ឧបធឹ ន កយិរា, មាហំ បុន ភិន្នសិរោ សយិស្ស”ន្តិ [បស្សិស្សន្តិ (ក.)]។

… មហាកាឡោ ថេរោ…។

៧. តិស្សត្ថេរគាថា

១៥៣ “ពហូ សបត្តេ លភតិ, មុណ្ឌោ សង្ឃាដិបារុតោ;
លាភី អន្នស្ស បានស្ស, វត្ថស្ស សយនស្ស ច។

១៥៤ “ឯតមាទីនវំ ញត្វា, សក្ការេសុ មហព្ភយំ;
អប្បលាភោ អនវស្សុតោ, សតោ ភិក្ខុ បរិព្ពជេ”តិ។

… តិស្សោ ថេរោ…។

៨. កិមិលត្ថេរគាថា

១៥៥ “បាចីនវំសទាយម្ហិ , សក្យបុត្តា សហាយកា;
បហាយានប្បកេ ភោគេ, ឧញ្ឆាបត្តាគតេ រតា។

១៥៦ “អារទ្ធវីរិយា បហិតត្តា, និច្ចំ ទឡ្ហបរក្កមា;
រមន្តិ ធម្មរតិយា, ហិត្វាន លោកិយំ រតិ”ន្តិ។

… កិមិលោ [កិម្ពិលោ (សី. ស្យា. បី.)] ថេរោ…។

៩. នន្ទត្ថេរគាថា

១៥៧ “អយោនិសោ មនសិការា, មណ្ឌនំ អនុយុញ្ជិសំ;
ឧទ្ធតោ ចបលោ ចាសឹ, កាមរាគេន អដ្ដិតោ។

១៥៨ “ឧបាយកុសលេនាហំ, ពុទ្ធេនាទិច្ចពន្ធុនា;
យោនិសោ បដិបជ្ជិត្វា, ភវេ ចិត្តំ ឧទព្ពហិ”ន្តិ។

… នន្ទោ ថេរោ…។

១០. សិរិមត្ថេរគាថា

១៥៩ “បរេ ច នំ បសំសន្តិ, អត្តា ចេ អសមាហិតោ;
មោឃំ បរេ បសំសន្តិ, អត្តា ហិ អសមាហិតោ។

១៦០ “បរេ ច នំ គរហន្តិ, អត្តា ចេ សុសមាហិតោ;
មោឃំ បរេ គរហន្តិ, អត្តា ហិ សុសមាហិតោ”តិ។

… សិរិមា ថេរោ…។

វគ្គោ ទុតិយោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ចុន្ទោ ច ជោតិទាសោ ច, ថេរោ ហេរញ្ញកានិ ច;
សោមមិត្តោ សព្ពមិត្តោ, កាលោ តិស្សោ ច កិមិលោ [កិម្ពិលោ (សី. ស្យា. បី.), ឆន្ទលក្ខណានុលោមំ];
នន្ទោ ច សិរិមា ថេរេ, ទស ថេរា មហិទ្ធិកាតិ។

៣. តតិយវគ្គោ

១. ឧត្តរត្ថេរគាថា

១៦១.“ខន្ធា មយា បរិញ្ញាតា, តណ្ហា មេ សុសមូហតា;
ភាវិតា មម ពោជ្ឈង្គា, បត្តោ មេ អាសវក្ខយោ។

១៦២.“សោហំ ខន្ធេ បរិញ្ញាយ, អព្ពហិត្វាន [អព្ពុហិត្វាន (ក.)] ជាលិនី;
ភាវយិត្វាន ពោជ្ឈង្គេ, និព្ពាយិស្សំ អនាសវោ”តិ។

… ឧត្តរោ ថេរោ…។

២. ភទ្ទជិត្ថេរគាថា

១៦៣.“បនាទោ នាម សោ រាជា, យស្ស យូបោ សុវណ្ណយោ;
តិរិយំ សោឡសុព្ពេធោ [សោឡសបព្ពេធោ (សី. អដ្ឋ.), សោឡសព្ពាណោ (?)], ឧព្ភមាហុ [ឧទ្ធមាហុ (សី.), ឧច្ចមាហុ (ស្យា.)] សហស្សធា។

១៦៤.“សហស្សកណ្ឌោ សតគេណ្ឌុ, ធជាលុ ហរិតាមយោ;
អនច្ចុំ តត្ថ គន្ធព្ពា, ឆសហស្សានិ សត្តធា”តិ។

… ភទ្ទជិត្ថេរោ…។

៣. សោភិតត្ថេរគាថា

១៦៥.“**សតិមា បញ្ញវា** ភិក្ខុ, អារទ្ធពលវីរិយោ;
បញ្ច កប្បសតានាហំ, ឯករត្តិំ អនុស្សរិំ។

១៦៦.“ចត្តារោ សតិបដ្ឋានេ, សត្ត អដ្ឋ ច ភាវយំ;
បញ្ច កប្បសតានាហំ, ឯករត្តិំ អនុស្សរិ”ន្តិ។

… សោភិតោ ថេរោ…។

៤. វល្លិយត្ថេរគាថា

១៦៧.“យំ កិច្ចំ ទឡ្ហវីរិយេន, យំ កិច្ចំ ពោទ្ធុមិច្ឆតា;
ករិស្សំ នាវរជ្ឈិស្សំ [នាវរុជ្ឈិស្សំ (ក. សី. ក.)], បស្ស វីរិយំ បរក្កម។

១៦៨.“ត្វញ្ច មេ មគ្គមក្ខាហិ, អញ្ជសំ អមតោគធំ;
អហំ មោនេន មោនិស្សំ, គង្គាសោតោវ សាគរ”ន្តិ។

… វល្លិយោ ថេរោ…។

៥. វីតសោកត្ថេរគាថា

១៦៩.“កេសេ មេ ឱលិខិស្សន្តិ, កប្បកោ ឧបសង្កមិ;
តតោ អាទាសមាទាយ, សរីរំ បច្ចវេក្ខិសំ។

១៧០.“តុច្ឆោ កាយោ អទិស្សិត្ថ, អន្ធការោ តមោ ព្យគា;

សព្ពេ ចោឡា សមុច្ឆិន្នា, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ”តិ។

... វីតសោកោ ថេរោ...។

៦. បុណ្ណមាសត្ថេរគាថា

១៧១. “បញ្ច នីវរណេ ហិត្វា, យោគក្ខេមស្ស បត្តិយា;
ធម្មាទាសំ គហេត្វាន, ញាណទស្សនមត្តនោ។

១៧២. “បច្ចវេក្ខិំ ឥមំ កាយំ, សព្ពំ សន្តរពាហិរំ;
អជ្ឈត្តញ្ច ពហិទ្ធា ច, តុច្ឆោ កាយោ អទិស្សថា”តិ។

... បុណ្ណមាសោ ថេរោ...។

៧. នន្ទកត្ថេរគាថា

១៧៣. “យថាបិ ភទ្ទោ អាជញ្ញោ, ខលិត្វា បតិតិដ្ឋតិ;
ភិយ្យោ លទ្ធាន សំវេគំ, អទីនោ វហតេ ធុរំ។

១៧៤. “ឯវំ ទស្សនសម្បន្នំ, សម្មាសម្ពុទ្ធសាវកំ;
អាជានីយំ មំ ធារេថ, បុត្តំ ពុទ្ធស្ស ឱរស”ន្តិ។

... នន្ទកោ ថេរោ...។

៨. ភរតត្ថេរគាថា

១៧៥. “ឯហិ នន្ទក គច្ឆាម, ឧបជ្ឈាយស្ស សន្តិកំ;
សីហនាទំ នទិស្សាម, ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស សម្មុខា។

១៧៦. “យាយ នោ អនុកម្បាយ, អម្ហេ បព្ពាជយី មុនិ;
សោ នោ អត្ថោ អនុប្បត្តោ, សព្ពសំយោជនក្ខយោ”តិ។

... ភរតោ ថេរោ...។

៩. ភារទ្វាជត្ថេរគាថា

១៧៧. “នទន្តិ ឯវំ សប្បញ្ញា, សីហាវ គិរិគព្ភរេ;
វីរា វិជិតសង្គាមា, ជេត្វា មារំ សវាហនី [សវាហនំ (ពហូសុ)]។

១៧៨. “សត្ថា ច បរិចិណ្ណោ មេ, ធម្មោ សង្ឃោ ច បូជិតោ;
អហញ្ច វិត្តោ សុមនោ, បុត្តំ ទិស្វា អនាសវ”ន្តិ។

... ភារទ្វាជោ ថេរោ...។

១០. កណ្ហទិន្នត្ថេរគាថា

១៧៩. “ឧបាសិតា សប្បុរិសា, សុតា ធម្មា អភិណ្ហសោ;
សុត្វាន បដិបជ្ជិស្សំ, អញ្ជសំ អមតោគធំ។

១៨០. “ភវរាគហតស្ស មេ សតោ, ភវរាគោ បុន មេ ន វិជ្ជតិ;
ន ចាហុ ន ច មេ ភវិស្សតិ, ន ច មេ ឯតរហិ វិជ្ជតី”តិ។

... កណ្ហទិន្នោ ថេរោ...។

វគ្គោ តតិយោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ឧត្តរោ ភទ្ទជិត្ថេរោ, សោភិតោ វល្លិយោ ឥសិ;
វីតសោកោ ច យោ ថេរោ, បុណ្ណមាសោ ច នន្ទកោ;
ភរតោ ភារទ្វាជោ ច, កណ្ហទិន្នោ មហាមុនីតិ។

៤. ចតុត្ថវគ្គោ

១. មិគសិរត្ថេរគាថា

១៨១. “យតោ អហំ បព្ពជិតោ, សម្មាសម្ពុទ្ធសាសនេ;
វិមុច្ចមានោ ឧគ្គច្ឆិំ, កាមធាតុំ ឧបច្ចគំ។

១៨២. “ព្រហ្មុនោ បេក្ខមានស្ស, តតោ ចិត្តំ វិមុច្ចិ មេ;
អកុប្បា មេ វិមុត្តីតិ, សព្ពសំយោជនក្ខយា”តិ។

... មិគសិរោ ថេរោ...។

២. សិវកត្ថេរគាថា

១៨៣. “អនិច្ចានិ គហកានិ, តត្ថ តត្ថ បុនប្បុនំ;
គហការំ [គហការកំ (សី. បី.)] គវេសន្តោ, ទុក្ខា ជាតិ បុនប្បុនំ។

១៨៤. “គហការក ទិដ្ឋោសិ, បុន គេហំ ន កាហសិ;
សព្ពា តេ ផាសុកា ភគ្គា, ថូណិកា [ថូណិរា (បី. ក.), ធុណិរា (ស្យា.)] ច វិទាលិតា [បទាលិតា (សី. ស្យា.)];
វិមរិយាទិកតំ ចិត្តំ, ឥធេវ វិធមិស្សតី”តិ។

... សិវកោ [សីវកោ (សី.)] ថេរោ...។

៣. ឧបវាណត្ថេរគាថា

១៨៥. “អរហំ សុគតោ លោកេ, វាតេហាពាធិតោ [... ពាធិតោ (ក.)] មុនិ;
សចេ ឧណ្ហោទកំ អត្ថិ, មុនិនោ ទេហិ ព្រាហ្មណ។

១៨៦. “បូជិតោ បូជនេយ្យានំ [បូជនីយានំ (សី.)], សក្ករេយ្យាន សក្កតោ;
អបចិតោបចេយ្យានំ [អបចនីយានំ (សី.), អបចិនេយ្យានំ (ស្យា.)], តស្ស ឥច្ឆាមិ ហាតវេ”តិ។

... ឧបវាណោ ថេរោ...។

៤. ឥសិទិន្នត្ថេរគាថា

១៨៧. “ទិដ្ឋា មយា ធម្មធរា ឧបាសកា, កាមា អនិច្ចា ឥតិ ភាសមានា;
សារត្តរត្តា មណិកុណ្ឌលេសុ, បុត្តេសុ ទារេសុ ច តេ អបេក្ខា។

១៨៨. “អទ្ធា ន ជានន្តិ យតោធ ធម្មំ, កាមា អនិច្ចា ឥតិ ចាបិ អាហុ;
រាគញ្ច តេសំ ន ពលត្ថិ ឆេត្តុំ, តស្មា សិតា បុត្តទារំ ធនញ្ចា”តិ។

... ឥសិទិន្នោ ថេរោ...។

៥. សម្ពុលកច្ចានត្ថេរគាថា

១៨៩. “ទេវោ ច វស្សតិ ទេវោ ច គឡគឡាយតិ,
ឯកកោ ចាហំ ភេរវេ ពិលេ វិហរាមិ;

តស្ស មយ្ហំ ឯកកស្ស ភេរវេ ពិលេ វិហរតោ,
នត្ថិ ភយំ វា ឆម្ភិតត្តំ វា លោមហំសោ វា។

១៩០“ធម្មតា មមសា យស្ស មេ, ឯកកស្ស ភេរវេ ពិលេ;
វិហរតោ នត្ថិ ភយំ វា, ឆម្ភិតត្តំ វា លោមហំសោ វា”តិ។

... សម្ពុលកច្ចានោ [សម្ពហុលកច្ចានោ (ក.)] ថេរោ...។

៦. និតកត្ថេរគាថា

១៩១[ឧទា. ៣៤ ឧទានេបិ] “កស្ស សេលូបមំ ចិត្តំ, ឋិតំ នានុបកម្បតិ;
វិរត្តំ រជនីយេសុ, កុប្បនីយេ ន កុប្បតិ;
យស្សេវំ ភាវិតំ ចិត្តំ, កុតោ តំ ទុក្ខមេស្សតិ។

១៩២“មម សេលូបមំ ចិត្តំ, ឋិតំ នានុបកម្បតិ;
វិរត្តំ រជនីយេសុ, កុប្បនីយេ ន កុប្បតិ;
មមេវំ ភាវិតំ ចិត្តំ, កុតោ មំ ទុក្ខមេស្សតី”តិ។

... និតកោ [ខិតកោ (សី. ស្យា.)] ថេរោ...។

៧. សោណបោដិរិយត្ថេរគាថា

១៩៣“ន តាវ សុបិតុំ ហោតិ, រត្តិ នក្ខត្តមាលិនី;
បដិជគ្គិតុមេវេសា, រត្តិ ហោតិ វិជានតា។

១៩៤“ហត្ថិក្ខន្ធាវបតិតំ , កុញ្ជរោ ចេ អនុក្កមេ;
សង្គាមេ មេ មតំ សេយ្យោ, យញ្ចេ ជីវេ បរាជិតោ”តិ។

... សោណោ បោដិរិយោ [សេលិស្សរិយោ (សី.), បោដ្ឋិរិយបុត្តោ (ស្យា.)] ថេរោ ...។

៨. និសភត្ថេរគាថា

១៩៥“បញ្ច កាមគុណេ ហិត្វា, បិយរូបេ មនោរមេ;
សទ្ធាយ ឃរា និក្ខម្ម, ទុក្ខស្សន្តករោ ភវេ។

១៩៦“នាភិនន្ទាមិ មរណំ, នាភិនន្ទាមិ ជីវិតំ;
កាលញ្ច បដិកង្ខាមិ, សម្បជានោ បតិស្សតោ”តិ។

... និសភោ ថេរោ...។

៩. ឧសភត្ថេរគាថា

១៩៧“អម្ពបល្លវសង្កាសំ, អំសេ កត្វាន ចីវរំ;
និសិន្នោ ហត្ថិគីវាយំ, គាមំ បិណ្ឌាយ បាវិសិំ។

១៩៨“ហត្ថិក្ខន្ធតោ ឱរុយ្ហ, សំវេគំ អលភឹ តទា;
សោហំ ទិត្តោ តទា សន្តោ, បត្តោ មេ អាសវក្ខយោ”តិ។

... ឧសភោ ថេរោ...។

១០. កប្បដកុរត្ថេរគាថា

១៩៩“អយមិតិ កប្បដោ កប្បដកុរោ, អច្ឆាយ អតិភរិតាយ [អតិភរិយាយ (សី. ក.), អច្ចំ ភរាយ (ស្យា.)];
អមតឃដិកាយំ ធម្មកដមត្តោ [ធម្មកដបត្តោ (ស្យា. ក. អដ្ឋ.), ធម្មកដមត្តោ (សី. អដ្ឋ.)], កតបទំ
ឈានានិ ឱចេតុំ។

២០០“មា ខោ ត្វំ កប្បដ បចាលេសិ, មា ត្វំ ឧបកណ្ណម្ហិ តាឡេស្សំ;
ន ហិ [ន វា (ក.)] ត្វំ កប្បដ មត្តមញ្ញាសិ, សង្ឃមជ្ឈម្ហិ បចលាយមានោតិ។

... កប្បដកុរោ ថេរោ...។

វគ្គោ ចតុត្ថោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

មិគសិរោ សិវកោ ច, ឧបវានោ ច បណ្ឌិតោ;
តិស្សោ ច កច្ចានោ, និតកោ ច មហាវសី;
បោដិរិយបុត្តោ និសភោ, ឧសភោ កប្បដកុរោតិ។

៥. បញ្ចមវគ្គោ

១. កុមារកស្សបត្ថេរគាថា

២០១“អហោ ពុទ្ធា អហោ ធម្មា, អហោ នោ សត្ថុ សម្បទា;
យត្ថ ឯតាទិសំ ធម្មំ, សាវកោ សច្ឆិកាហិ”តិ។

២០២“អសង្ខេយ្យេសុ កប្បេសុ, សក្កាយាធិគតា អហុ;
តេសមយំ បច្ឆិមកោ, ចរិមោយំ សមុស្សយោ;
ជាតិមរណសំសារោ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ”តិ។

... កុមារកស្សបោ ថេរោ...។

២. ធម្មបាលត្ថេរគាថា

២០៣“យោ ហវេ ទហរោ ភិក្ខុ, យុញ្ជតិ ពុទ្ធសាសនេ;
ជាគរោ ស ហិ សុត្តេសុ [បតិសុត្តេសុ (សី. ក.)], អមោឃំ តស្ស ជីវិតំ។

២០៤“តស្មា សទ្ធញ្ច សីលញ្ច, បសាទំ ធម្មទស្សនំ;
អនុយុញ្ជេថ មេធាវី, សរំ ពុទ្ធាន សាសន”ន្តិ។

... ធម្មបាលោ ថេរោ...។

៣. ព្រហ្មាលិត្ថេរគាថា

២០៥“កស្សិន្ទ្រិយានិ សមថង្គតានិ, អស្សា យថា សារថិនា សុទន្តា;
បហីនមានស្ស អនាសវស្ស, ទេវាបិ កស្ស [តស្ស (ពហូសុ)] បិហយន្តិ តាទិនោ”តិ។

២០៦[ធ. ប. ៩៤ ធម្មបទេបិ] “មយ្ហិន្ទ្រិយានិ សមថង្គតានិ, អស្សា យថា សារថិនា សុទន្តា;
បហីនមានស្ស អនាសវស្ស, ទេវាបិ មយ្ហំ បិហយន្តិ តាទិនោ”តិ។

... ព្រហ្មាលិ ថេរោ...។

៤. មោឃរាជត្ថេរគាថា

២០៧“ឆវិបាបក ចិត្តភទ្ទក, មោឃរាជ សតតំ សមាហិតោ;
ហេមន្តិកសីតកាលរត្តិយោ [ហេមន្តិកកាលរត្តិយោ (ក.)], ភិក្ខុ ត្វំសិ កថំ ករិស្សសិ”។

២០៨“សម្បន្នសស្សា មគធា, កេវលា ឥតិ មេ សុតំ;
បលាលច្ឆន្នកោ សេយ្យំ, យថញ្ញេ សុខជីវិនោ”តិ។

… មោឃរាជា ថេរោ…។

៥. វិសាខបញ្ចាលបុត្តត្ថេរគាថា

២០៩ “ន ឧក្ខិបេ នោ ច បរិក្ខិបេ បរេ, ឱក្ខិបេ បារគតំ ន ឯរយេ;
ន ចត្តវណ្ណំ បរិសាសុ ព្យាហរេ, អនុទ្ធតោ សម្មិតភាណិ សុព្ពតោ។

២១០ “សុសុខុមនិបុណត្ថទស្សិនា, មតិកុសលេន និវាតវុត្តិនា;
សំសេវិតវុទ្ធសីលិនា, និព្ពានំ ន ហិ តេន ទុល្លភ”ន្តិ។

… វិសាខោ បញ្ចាលបុត្តោ ថេរោ …។

៦. ចូឡកត្ថេរគាថា

២១១ “នទន្តិ មោរា សុសិខា សុបេខុណា, សុនីលគីវា សុមុខា សុគជ្ជិនោ;
សុសទ្ទលា ចាបិ មហាមហី អយំ, សុព្យាបិតម្ពុ សុវលាហកំ នភំ។

២១២ “សុកល្លរូបោ សុមនស្ស ឈាយតំ [ឈាយិតំ (ស្យា. ក.)], សុនិក្កមោ សាធុ សុពុទ្ធសាសនេ;
សុសុក្កសុក្កំ និបុណំ សុទុទ្ទសំ, ផុសាហិ តំ ឧត្តមមច្ចុតំ បទ”ន្តិ។

… ចូឡកោ [ចូលកោ (សី. អដ្ឋ.)] ថេរោ…។

៧. អនូបមត្ថេរគាថា

២១៣ “នន្ទមានាគតំ ចិត្តំ, សូលមារោបមានកំ;
តេន តេនេវ វជសិ, យេន សូលំ កលិង្គរំ។

២១៤ “តាហំ ចិត្តកលិំ ព្រូមិ, តំ ព្រូមិ ចិត្តទុព្ភកំ;
សត្ថា តេ ទុល្លភោ លទ្ធោ, មានត្ថេ មំ និយោជយី”តិ។

… អនូបមោ ថេរោ…។

៨. វជ្ជិតត្ថេរគាថា

២១៥ “សំសរំ ទីឃមទ្ធានំ, គតីសុ បរិវត្តិសំ;
អបស្សំ អរិយសច្ចានិ, អន្ធភូតោ [អន្ធីភូតោ (ក.)] បុថុជ្ជនោ។

២១៦ “តស្ស មេ អប្បមត្តស្ស, សំសារា វិនឡីកតា;
សព្ពា គតី សមុច្ឆិន្នា, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ”តិ។

… វជ្ជិតោ ថេរោ…។

៩. សន្ធិតត្ថេរគាថា

២១៧ “អស្សត្ថេ ហរិតោភាសេ, សំវិរូឡ្ហម្ហិ បាទបេ;
ឯកំ ពុទ្ធគតំ សញ្ញំ, អលភិត្ថំ [អលភឹ ហំ (ក.)] បតិស្សតោ។

២១៨ “ឯកតឹសេ ឥតោ កប្បេ, យំ សញ្ញមលភិំ តទា;
តស្សា សញ្ញាយ វាហសា, បត្តោ មេ អាសវក្ខយោ”តិ។

… សន្ធិតោ ថេរោ…។

វគ្គោ បញ្ចមោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

កុមារកស្សបោ ថេរោ, ធម្មបាលោ ច ព្រហ្មាលិ;
មោឃរាជា វិសាខោ ច, ចូឡកោ ច អនូបមោ;
វឌ្ឍិតោ សន្ធិតោ ថេរោ, កិលេសរជវាហនោតិ។

ទុកនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

តត្រុទ្ទានំ –

គាថាទុកនិបាតម្ហិ, នវុតិ ចេវ អដ្ឋ ច;
ថេរា ឯកូនបញ្ញាសំ, ភាសិតា នយកោវិទាតិ។

៣. តិកនិបាតោ

១. អង្គណិកភារទ្វាជត្ថេរគាថា

២១៩“អយោនិ សុទ្ធិមន្វេសំ, អគ្គី បរិចរិំ វនេ;
សុទ្ធិមគ្គំ អជានន្តោ, អកាសឹ អមរំ តបំ [អកាសឹ អបរំ តបំ (ស្យា.), អកាសឹ អមតំ តបំ (ក.)]។

២២០“តំ សុខេន សុខំ លទ្ធំ, បស្ស ធម្មសុធម្មតំ;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ។

២២១“ព្រហ្មពន្ធុ បុរេ អាសិំ, ឥទានិ ខោម្ហិ ព្រាហ្មណោ;
តេវិជ្ជោ ន្ហាតកោ [នហាតកោ (សី. អដ្ឋ.)] ចម្ហិ, សោត្តិយោ ចម្ហិ វេទគូ”តិ។

… អង្គណិកភារទ្វាជោ ថេរោ…។

២. បច្ចយត្ថេរគាថា

២២២“បញ្ចាហាហំ បព្ពជិតោ, សេខោ អប្បត្តមានសោ,
វិហារំ មេ បវិដ្ឋស្ស, ចេតសោ បណិធី អហុ។

២២៣“នាសិស្សំ ន បិវិស្សាមិ, វិហារតោ ន និក្ខមេ;
នបិ បស្សំ និបាតេស្សំ, តណ្ហាសល្លេ អនូហតេ។

២២៤“តស្ស មេវំ វិហរតោ, បស្ស វីរិយបរក្កមំ;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

… បច្ចយោ ថេរោ…។

៣. ពាកុលត្ថេរគាថា

២២៥“យោ បុព្ពេ ករណីយានិ, បច្ឆា សោ កាតុមិច្ឆតិ;
សុខា សោ ធំសតេ ឋានា, បច្ឆា ច មនុតប្បតិ។

២២៦“យញ្ហិ កយិរា តញ្ហិ វទេ, យំ ន កយិរា ន តំ វទេ;
អករោន្តំ ភាសមានំ, បរិជានន្តិ បណ្ឌិតា។

២២៧“សុសុខំ វត និព្ពានំ, សម្មាសម្ពុទ្ធទេសិតំ;
អសោកំ វិរជំ ខេមំ, យត្ថ ទុក្ខំ និរុជ្ឈតី”តិ។

… ពាកុលោ [ពាក្កុលោ (សី.)] ថេរោ…។

៤. ធនិយត្ថេរគាថា

២២៨“សុខំ ចេ ជីវិតុំ ឥច្ឆេ, សាមញ្ញស្មិំ អបេក្ខវា;
សង្ឃិកំ នាតិមញ្ញេយ្យ, ចីវរំ បានភោជនំ។

២២៩“សុខំ ចេ ជីវិតុំ ឥច្ឆេ, សាមញ្ញស្មិំ អបេក្ខវា;
អហិ មូសិកសោព្ភំវ, សេវេថ សយនាសនំ។

២៣០“សុខំ ចេ ជីវិតុំ ឥច្ឆេ, សាមញ្ញស្មិំ អបេក្ខវា;
ឥតរីតរេន តុស្សេយ្យ, ឯកធម្មញ្ច ភាវយេ”តិ។

… ធនិយោ ថេរោ…។

៥. មាតង្គបុត្តត្ថេរគាថា

២៣១អតិសីតំ អតិឧណ្ហំ, អតិសាយមិទំ អហុ;
ឥតិ វិស្សដ្ឋកម្មន្តេ, ខណា អច្ចេន្តិ មាណវេ។

២៣២“យោ ច សីតញ្ច ឧណ្ហញ្ច, តិណា ភិយ្យោ ន មញ្ញតិ;
ករំ បុរិសកិច្ចានិ, សោ សុខា ន វិហាយតិ។

២៣៣“ទព្ពំ កុសំ បោដកិលំ, ឧសីរំ មុញ្ជបព្ពជំ;
ឧរសា បនុទិស្សាមិ, វិវេកមនុព្រូហយ”ន្តិ។

… មាតង្គបុត្តោ ថេរោ…។

៦. ខុជ្ជសោភិតត្ថេរគាថា

២៣៤“យេ ចិត្តកថី ពហុស្សុតា, សមណា បាដលិបុត្តវាសិនោ;
តេសញ្ញតរោយមាយុវា, ទ្វារេ តិដ្ឋតិ ខុជ្ជសោភិតោ។

២៣៥“យេ ចិត្តកថី ពហុស្សុតា, សមណា បាដលិបុត្តវាសិនោ;
តេសញ្ញតរោយមាយុវា, ទ្វារេ តិដ្ឋតិ មាលុតេរិតោ។

២៣៦“សុយុទ្ធេន សុយិដ្ឋេន, សង្គាមវិជយេន ច;
ព្រហ្មចរិយានុចិណ្ណេន, ឯវាយំ សុខមេធតី”តិ។

… ខុជ្ជសោភិតោ ថេរោ…។

៧. វារណត្ថេរគាថា

២៣៧“យោធ កោចិ មនុស្សេសុ, បរបាណានិ ហឹសតិ;
អស្មា លោកា បរម្ហា ច, ឧភយា ធំសតេ នរោ។

២៣៨“យោ ច មេត្តេន ចិត្តេន, សព្ពបាណានុកម្បតិ;
ពហុញ្ហិ សោ បសវតិ, បុញ្ញំ តាទិសកោ នរោ។

២៣៩“សុភាសិតស្ស សិក្ខេថ, សមណូបាសនស្ស ច;
ឯកាសនស្ស ច រហោ, ចិត្តវូបសមស្ស ចា”តិ។

… វារណោ ថេរោ…។

៨. វស្សិកត្ថេរគាថា

២៤០“ឯកោបិ សទ្ធោ មេធាវី, អស្សទ្ធានីធ ញាតិនំ;
ធម្មដ្ឋោ សីលសម្បន្នោ, ហោតិ អត្ថាយ ពន្ធុនំ។

២៤១“និគ្គយ្ហ អនុកម្បាយ, ចោទិតា ញាតយោ មយា;
ញាតិពន្ធវបេមេន, ការំ កត្វាន ភិក្ខុសុ។

២៤២“តេ អព្ភតីតា កាលង្កតា, បត្តា តេ តិទិវំ សុខំ;
ភាតរោ មយ្ហំ មាតា ច, មោទន្តិ កាមកាមិនោ”តិ។

… វស្សិកោ [បស្សិកោ (សី. ស្យា. បី.)] ថេរោ…។

៩. យសោជត្ថេរគាថា

២៤៣“កាលបព្ពង្គសង្កាសោ, កិសោ ធមនិសន្ថតោ;
មត្តញ្ញូ អន្នបានម្ហិ, អទីនមនសោ នរោ”។

២៤៤“ផុដ្ឋោ ឌំសេហិ មកសេហិ, អរញ្ញស្មិ ព្រហាវនេ;

នាគោ សង្គាមសីសេវ, សគោ គគ្រាធិវាសយេ។

២៤៥“យថា ព្រហ្មា តថា ឯកោ, យថា ទេវោ តថា ទុវេ;
យថា គាមោ តថា តយោ, កោលាហលំ តតុត្តរិ”ន្តិ។

… យសោជោ ថេរោ…។

១០. សាដិមត្តិយត្ថេរគាថា

២៤៦“អហុ តុយ្ហំ បុរេ សទ្ធា, សា តេ អជ្ជ ន វិជ្ជតិ;
យំ តុយ្ហំ តុយ្ហមេវេតំ, នត្ថិ ទុច្ចរិតំ មម។

២៤៧“អនិច្ចា ហិ ចលា សទ្ធា, ឯវំ ទិដ្ឋា ហិ សា មយា;
រជ្ជន្តិបិ វិរជ្ជន្តិ, តត្ថ កិំ ជិយ្យតេ មុនិ។

២៤៨“បច្ចតិ មុនិនោ ភត្តំ, ថោកំ ថោកំ កុលេ កុលេ;
បិណ្ឌិកាយ ចរិស្សាមិ, អត្ថិ ជង្ឃពលំ [ជង្ឃាពលំ (សី.)] មមា”តិ។

… សាដិមត្តិយោ ថេរោ…។

១១. ឧបាលិត្ថេរគាថា

២៤៩“សទ្ធាយ អភិនិក្ខម្ម, នវបព្ពជិតោ នវោ;
មិត្តេ ភជេយ្យ កល្យាណេ, សុទ្ធាជីវេ អតន្ទិតេ។

២៥០“សទ្ធាយ អភិនិក្ខម្ម, នវបព្ពជិតោ នវោ;
សង្ឃស្មិំ វិហរំ ភិក្ខុ, សិក្ខេថ វិនយំ ពុធោ។

២៥១“សទ្ធាយ អភិនិក្ខម្ម, នវបព្ពជិតោ នវោ;
កប្បាកប្បេសុ កុសលោ, ចរេយ្យ អបុរក្ខតោ”តិ។

… ឧបាលិត្ថេរោ…។

១២. ឧត្តរបាលត្ថេរគាថា

២៥២“បណ្ឌិតំ វត មំ សន្តំ, អលមត្ថវិចិន្តកំ;
បញ្ច កាមគុណា លោកេ, សម្មោហា បាតយិំសុ មំ។

២៥៣“បក្ខន្ទោ មារវិសយេ, ទឡ្ហសល្លសមប្បិតោ;
អសក្ខិំ មច្ចុរាជស្ស, អហំ បាសា បមុច្ចិតុំ។

២៥៤“សព្ពេ កាមា បហីនា មេ, ភវា សព្ពេ បទាលិតា [វិទាលិតា (សី. បី. អដ្ឋ.)];
វិក្ខីណោ ជាតិសំសារោ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ”តិ។

… ឧត្តរបាលោ ថេរោ…។

១៣. អភិភូតត្ថេរគាថា

២៥៥“សុណាថ ញាតយោ សព្ពេ, យាវន្តេត្ថ សមាគតា;
ធម្មំ វោ ទេសយិស្សាមិ, ទុក្ខា ជាតិ បុនប្បុនំ។

២៥៦[សំ. និ. ១.១៨៥] “អារម្ភថ [អារភថ (សី. ស្យា.), អារព្ភថ (ក.)] និក្កមថ, យុញ្ជថ ពុទ្ធសាសនេ;
ធុនាថ មច្ចុនោ សេនំ, នឡាគារំវ កុញ្ជរោ។

២៥៧“យោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ, **អប្បមត្តោ** វិហស្សតិ [វិហេស្សតិ (ស្យា. បី.)];
បហាយ ជាតិសំសារំ, ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សតី”តិ។

... អភិភូតោ ថេរោ...។

១៤. គោតមត្ថេរគាថា

២៥៨. “សំសរំ ហិ និរយំ អគច្ឆិស្សំ, បេតលោកមគមំ បុនប្បុនំ;
ទុក្ខមម្ហិបិ តិរច្ឆានយោនិយំ, នេកធា ហិ វុសិតំ ចិរំ មយា។

២៥៩. “មានុសោបិ ច ភវោភិរាធិតោ, សគ្គកាយមគមំ សកឹ សកឹ;
រូបធាតុសុ អរូបធាតុសុ, នេវសញ្ញិសុ អសញ្ញិសុដ្ឋិតំ។

២៦០. “សម្ភវា សុវិទិតា អសារកា, សង្ខតា បចលិតា សទេរិតា;
តំ វិទិត្វា មហមត្តសម្ភវំ, សន្តិមេវ សតិមា សមជ្ឈគ”ន្តិ។

... គោតមោ ថេរោ...។

១៥. ហារិតត្ថេរគាថា

២៦១. “យោ បុព្ពេ ករណីយានិ, បច្ឆា សោ កាតុមិច្ឆតិ;
សុខា សោ ធំសតេ ឋានា, បច្ឆា ច មនុតប្បតិ។

២៦២. “យញ្ហិ កយិរា តញ្ហិ វទេ, យំ ន កយិរា ន តំ វទេ;
អករោន្តំ ភាសមានំ, បរិជានន្តិ បណ្ឌិតា។

២៦៣. “សុសុខំ វត និព្ពានំ, សម្មាសម្ពុទ្ធទេសិតំ;
អសោកំ វិរជំ ខេមំ, យត្ថ ទុក្ខំ និរុជ្ឈតី”តិ។

... ហារិតោ ថេរោ...។

១៦. វិមលត្ថេរគាថា

២៦៤. “បាបមិត្តេ វិវជ្ជេត្វា, ភជេយ្យុត្តមបុគ្គលំ;
ឱវាទេ ចស្ស តិដ្ឋេយ្យ, បត្ថេន្តោ អចលំ សុខំ។

២៦៥. “បរិត្តំ ទារុមារុយ្ហ, យថា សីទេ មហណ្ណវេ;
ឯវំ កុសីតមាគម្ម, សាធុជីវីបិ សីទតិ;
តស្មា តំ បរិវជ្ជេយ្យ, កុសីតំ ហីនវីរិយំ។

២៦៦. “បវិវិត្តេហិ អរិយេហិ, បហិតត្តេហិ ឈាយិភិ;
និច្ចំ អារទ្ធវីរិយេហិ, បណ្ឌិតេហិ សហាវសេ”តិ។

... វិមលោ ថេរោ...។

តិកនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

តត្រុទ្ទានំ –

អង្គណិកោ ភារទ្វាជោ, បច្ចយោ ពាកុលោ ឥសិ;
ធនិយោ មាតង្គបុត្តោ, សោភិតោ វារណោ ឥសិ។

វស្សិកោ ច យសោជោ ច, សាដិមត្តិយុបាលិ ច;
ឧត្តរបាលោ អភិភូតោ, គោតមោ ហារិតោបិ ច។

ថេរោ តិកនិបាតម្ហិ, និព្ពានេ វិមលោ កតោ;
អដ្ឋតាលីស គាថាយោ, ថេរា សោឡស កិត្តិតាតិ។

៤. ចតុកនិបាតោ

១. នាគសមាលត្ថេរគាថា

២៦៧. “អលង្កតា សុវសនា, មាលិនី ចន្ទនុស្សទា;
មជ្ឈេ មហាបថេ នារី, តុរិយេ នច្ចតិ នដ្ដកី។

២៦៨. “បិណ្ឌិកាយ បវិដ្ឋោហំ, គច្ឆន្តោ នំ ឧទិក្ខិសំ;
អលង្កតំ សុវសនំ, មច្ចុបាសំវ ឱឌ្ឌិតំ។

២៦៩. “តតោ មេ មនសីការោ, យោនិសោ ឧទបជ្ជថ;
អាទីនវោ បាតុរហុ, និព្ពិទា សមតិដ្ឋថ [សម្បតិដ្ឋថ (ក.)]។

២៧០. “តតោ ចិត្តំ វិមុច្ចិ មេ, បស្ស ធម្មសុធម្មតំ;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

... នាគសមាលោ ថេរោ...។

២. ភគុត្ថេរគាថា

២៧១. “អហំ មិទ្ធេន បកតោ, វិហារា ឧបនិក្ខមឹ;
ចង្កមំ អភិរុហន្តោ, តត្ថេវ បបតឹ ឆមា។

២៧២. “គត្តានិ បរិមជ្ជិត្វា, បុនបារុយ្ហ ចង្កមំ;
ចង្កមេ ចង្កមឹ សោហំ, អជ្ឈត្តំ សុសមាហិតោ។

២៧៣. “តតោ មេ មនសីការោ, យោនិសោ ឧទបជ្ជថ;
អាទីនវោ បាតុរហុ, និព្ពិទា សមតិដ្ឋថ។

២៧៤. “តតោ ចិត្តំ វិមុច្ចិ មេ, បស្ស ធម្មសុធម្មតំ;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

... ភគុត្ថេរោ...។

៣. សភិយត្ថេរគាថា

២៧៥. [ធ. ប. ៦ ធម្មបទេបិ] “បរេ ច ន វិជានន្តិ, មយមេត្ថ យមាមសេ;
យេ ច តត្ថ វិជានន្តិ, តតោ សម្មន្តិ មេធគា។

២៧៦. “យទា ច អវិជានន្តា, ឥរិយន្ត្យមរា វិយ;
វិជានន្តិ ច យេ ធម្មំ, អាតុរេសុ អនាតុរា។

២៧៧. “យំ កិញ្ចិ សិថិលំ កម្មំ, សំកិលិដ្ឋញ្ច យំ វតំ;
សង្កស្សរំ ព្រហ្មចរិយំ, ន តំ ហោតិ មហប្ផលំ។

២៧៨. “យស្ស សព្រហ្មចារីសុ, គារវោ នូបលព្ភតិ;
អារកា ហោតិ សទ្ធម្មា, នភំ បុថវិយា យថា”តិ។

... សភិយោ ថេរោ...។

៤. នន្ទកត្ថេរគាថា

២៧៩. “ធិរត្ថុ បូរេ ទុគ្គន្ធេ, មារបក្ខេ អវស្សុតេ;
នវសោតានិ តេ កាយេ, យានិ សន្ទន្តិ សព្ពទា។

២៨០. ‘‘មា បុរាណំ អមញ្ញិត្ថោ, មាសាទេសិ តថាគតេ;
សគ្គេបិ តេ ន រជ្ជន្តិ, កិមង្គំ បន [កិមង្គ បន (សី.)] មានុសេ។

២៨១. ‘‘យេ ច ខោ ពាលា ទុម្មេធា, ទុម្មន្តី មោហបារុតា;
តាទិសា តត្ថ រជ្ជន្តិ, មារខិត្តម្ហិ ពន្ធនេ។

២៨២. ‘‘យេសំ រាគោ ច ទោសោ ច, អវិជ្ជា ច វិរាជិតា;
តាទី តត្ថ ន រជ្ជន្តិ, ឆិន្នសុត្តា អពន្ធនា’’តិ។

... នន្ទកោ ថេរោ...។

៥. ជម្ពុកត្ថេរគាថា

២៨៣. ‘‘បញ្ចបញ្ញាសវស្សានិ, រជោជល្លមធារយិំ;
ភុញ្ជន្តោ មាសិកំ ភត្តំ, កេសមស្សុំ អលោចយិំ។

២៨៤. ‘‘ឯកបាទេន អដ្ឋាសិំ, អាសនំ បរិវជ្ជយិំ;
សុក្ខគូថានិ ច ខាទិំ, ឧទ្ទេសញ្ច ន សាទិយិំ។

២៨៥. ‘‘ឯតាទិសំ ករិត្វាន, ពហុំ ទុគ្គតិគាមិនំ;
វុយ្ហមានោ មហោឃេន, ពុទ្ធំ សរណមាគមំ។

២៨៦. ‘‘សរណគមនំ បស្ស, បស្ស ធម្មសុធម្មតំ;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន’’ន្តិ។

... ជម្ពុកោ ថេរោ...។

៦. សេនកត្ថេរគាថា

២៨៧. ‘‘ស្វាគតំ វត មេ អាសិ, គយាយំ គយផគ្គុយា;
យំ អទ្ទសាសិំ សម្ពុទ្ធំ, ទេសេន្តំ ធម្មមុត្តមំ។

២៨៨. ‘‘មហប្បភំ គណាចរិយំ, អគ្គបត្តំ វិនាយកំ;
សទេវកស្ស លោកស្ស, ជិនំ អតុលទស្សនំ។

២៨៩. ‘‘មហានាគំ មហាវីរំ, មហាជុតិមនាសវំ;
សព្ពាសវបរិក្ខីណំ, សត្ថារមកុតោភយំ។

២៩០. ‘‘ចិរសំកិលិដ្ឋំ វត មំ, ទិដ្ឋិសន្ទានពន្ធិតំ [សន្ទិតំ (សី. ស្យា.), សន្ធិតំ (បី. សី. អដ្ឋ.)];
វិមោចយិ សោ ភគវា, សព្ពគន្ថេហិ សេនក’’ន្តិ។

... សេនកោ ថេរោ...។

៧. សម្ភូតត្ថេរគាថា

២៩១. ‘‘យោ ទន្ធកាលេ តរតិ, តរណីយេ ច ទន្ធយេ;
អយោនិ [អយោនិសោ (ស្យា.)] សំវិធានេន, ពាលោ ទុក្ខំ និគច្ឆតិ។

២៩២. ‘‘តស្សត្ថា បរិហាយន្តិ, កាឡបក្ខេវ ចន្ទិមា;
អាយសក្យញ្ច [អាយសស្យញ្ច (សី.)] បប្បោតិ, មិត្តេហិ ច វិរុជ្ឈតិ។

២៩៣. ‘‘យោ ទន្ធកាលេ ទន្ធេតិ, តរណីយេ ច តារយេ;
យោនិសោ សំវិធានេន, សុខំ បប្បោតិ បណ្ឌិតោ។

២៩៤. ‘‘តស្សត្ថា បរិបូរេន្តិ, សុក្កបក្ខេវ ចន្ទិមា;
យសោ កិត្តិញ្ច បប្បោតិ, មិត្តេហិ ន វិរុជ្ឈតី’’តិ។

… សម្ពុគោ ថេរោ…។

៨. រាហុលត្ថេរគាថា

២៩៥. “ឧភយេនេវ សម្បន្នោ, រាហុលភទ្ទោតិ មំ វិទូ;
យញ្ចម្ហិ បុត្តោ ពុទ្ធស្ស, យញ្ច ធម្មេសុ ចក្ខុមា។

២៩៦. “យញ្ច មេ អាសវា ខីណា, យញ្ច នត្ថិ បុនព្ភវោ;
អរហា ទក្ខិណេយ្យោម្ហិ, តេវិជ្ជោ អមតទ្ទសោ។

២៩៧. “កាមន្ធា ជាលបច្ឆន្នា, តណ្ហាឆាទនឆាទិតា;
បមត្តពន្ធុនា ពទ្ធា, មច្ឆាវ កុមិនាមុខេ។

២៩៨. “តំ កាមំ អហមុជ្ឈិត្វា, ឆេត្វា មារស្ស ពន្ធនំ;
សមូលំ តណ្ហមព្ពុយ្ហ, សីតិភូតោស្មិ និព្ពុតោ”តិ។

… រាហុលោ ថេរោ…។

៩. ចន្ទនត្ថេរគាថា

២៩៩. “ជាតរូបេន សញ្ឆន្នា [បច្ឆន្នា (សី.)], ទាសីគណបុរក្ខតា;
អង្កេន បុត្តមាទាយ, ភរិយា មំ ឧបាគមិ។

៣០០. “តញ្ច ទិស្វាន អាយន្តិំ, សកបុត្តស្ស មាតរំ;
អលង្កតំ សុវសនំ, មច្ចុបាសំវ ឱឌ្ឌិតំ។

៣០១. “តតោ មេ មនសីការោ, យោនិសោ ឧទបជ្ជថ;
អាទីនវោ បាតុរហុ, និព្ពិទា សមតិដ្ឋថ។

៣០២. “តតោ ចិត្តំ វិមុច្ចិ មេ, **បស្ស ធម្មសុធម្មតំ;**
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

… ចន្ទនោ ថេរោ…។

១០. ធម្មិកត្ថេរគាថា

៣០៣. [ជា. ១.១០.១០២ ជាតកេបិ] “ធម្មោ ហវេ រក្ខតិ ធម្មចារិំ, ធម្មោ សុចិណ្ណោ សុខមាវហតិ;
ឯសានិសំសោ ធម្មេ សុចិណ្ណេ, ន ទុគ្គតិំ គច្ឆតិ ធម្មចារី។

៣០៤. [ជា. ១.១៥.៣៨៥] “នហិ ធម្មោ អធម្មោ ច, ឧភោ សមវិបាកិនោ;
អធម្មោ និរយំ នេតិ, ធម្មោ បាបេតិ សុគ្គតិំ។

៣០៥. “តស្មា ហិ ធម្មេសុ ករេយ្យ ឆន្ទំ, ឥតិ មោទមានោ សុគតេន តាទិនា;
ធម្មេ ឋិតា សុគតវរស្ស សាវកា, នីយន្តិ ធីរា សរណវរគ្គគាមិនោ។

៣០៦. “វិប្ផោដិតោ គណ្ឌមូលោ, តណ្ហាជាលោ សមូហតោ;
សោ ខីណសំសារោ ន ចត្ថិ កិញ្ចនំ,
ចន្ទោ យថា ទោសិនា បុណ្ណមាសិយ”ន្តិ។

… ធម្មិកោ ថេរោ…។

១១. សប្បកត្ថេរគាថា

៣០៧. “យទា ពលាកា សុចិបណ្ឌរច្ឆទា, កាឡស្ស មេឃស្ស ភយេន តជ្ជិតា;
បលេហិតិ អាលយមាលយេសិនី, តទា នទី អជករណី រមេតិ មំ។

៣០៨.“យទា ពលាកា សុវិសុទ្ធបណ្ឌរា, កាឡស្ស មេឃស្ស ភយេន តជ្ជិតា;
បរិយេសតិ លេណមលេណទស្សិនី, តទា នទី អជករណី រមេតិ មំ។

៣០៩.“កំ នុ តត្ថ ន រមេន្តិ, ជម្ពុយោ ឧភតោ តហឹ;
សោភេន្តិ អាបគាកូលំ, មម លេណស្ស [មហាលេណស្ស (ស្យា. ក.)] បច្ឆតោ។

៣១០.“តា មតមទសង្ឃសុប្បហីនា,
ភេកា មន្ទវតី បនាទយន្តិ;
‘នាជ្ជ គិរិនទីហិ វិប្បវាសសមយោ,
ខេមា អជករណី សិវា សុរម្មា’”តិ។

... សប្បកោ ថេរោ...។

១២. មុទិតត្ថេរគាថា

៣១១.“បព្ពជឹ ជីវិកត្ថោហំ, លទ្ធាន ឧបសម្បទំ;
តតោ សទ្ធំ បដិលភឹ, ទឡ្ហវីរិយោ បរក្កមឹ។

៣១២.“កាមំ ភិជ្ជតុយំ កាយោ, មំសបេសី វិសីយរុំ [វិសិយន្តុ (ក.)];
ឧភោ ជណ្ណុកសន្ធីហិ, ជង្ឃាយោ បបតន្តុ មេ។

៣១៣.“នាសិស្សំ ន បិវិស្សាមិ, វិហារា ច ន និក្ខមេ;
នបិ បស្សំ និបាតេស្សំ, តណ្ហាសល្លេ អនូហតេ។

៣១៤.“តស្ស មេវំ វិហរតោ, បស្ស វីរិយបរក្កមំ;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

... មុទិតោ ថេរោ...។

ចតុក្កនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

តត្រុទ្ទានំ –

នាគសមាលោ ភគុ ច, សភិយោ នន្ទកោបិ ច;
ជម្ពុកោ សេនកោ ថេរោ, សម្ភូតោ រាហុលោបិ ច។

ភវតិ ចន្ទនោ ថេរោ, ទសេតេ [ឥទានិ នវេវ ថេរា ទិស្សន្តិ] ពុទ្ធសាវកា;
ធម្មិកោ សប្បកោ ថេរោ, មុទិតោ ចាបិ តេ តយោ;
គាថាយោ ទ្វេ ច បញ្ញាស, ថេរា សព្ពេបិ តេរសាតិ [ឥទានិ ទ្វាទសេវ ថេរា ទិស្សន្តិ]។

៥. បញ្ចកនិបាតោ

១. រាជទត្តត្ថេរគាថា

៣១៥. ‘‘ភិក្ខុ សិវថិកំ [សីវថិកំ (សី. ស្យា. បី.)] គន្ត្វា, អទ្ទស ឥត្ថិមុជ្ឈិតំ;
អបវិទ្ធំ សុសានស្មិំ, ខជ្ជន្តិំ កិមិហី ផុដំ។

៣១៦. ‘‘យញ្ហិ ឯកេ ជិគុច្ឆន្តិ, មតំ ទិស្វាន បាបកំ;
កាមរាគោ បាតុរហុ, អន្ធោវ សវតី [វសតី (សី.)] អហុំ។

៣១៧. ‘‘ឱរំ ឱទនបាកម្ហា, តម្ហា ឋានា អបក្កមិំ;
សតិមា សម្បជានោហំ, ឯកមន្តំ ឧបាវិសិំ។

៣១៨. ‘‘តតោ មេ មនសីការោ, យោនិសោ ឧទបជ្ជថ;
អាទីនវោ បាតុរហុ, និព្ពិទា សមតិដ្ឋថ។

៣១៩. ‘‘តតោ ចិត្តំ វិមុច្ចិ មេ, បស្ស ធម្មសុធម្មតំ;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន’’ន្តិ។

… រាជទត្តោ ថេរោ…។

២. សុភូតត្ថេរគាថា

៣២០. ‘‘អយោគេ យុញ្ជមត្តានំ, បុរិសោ កិច្ចមិច្ឆកោ [កិច្ចមិច្ឆតោ (សី.), កិច្ចមិច្ឆយំ (កត្ថចិ)];
ចរំ ចេ នាធិគច្ឆេយ្យ, ‘តំ មេ ទុព្ភគលក្ខណំ’។

៣២១. ‘‘អព្ពូឡ្ហំ អឃគតំ វិជិតំ, ឯកញ្ចេ ឱស្សជេយ្យ កលីវ សិយា;
សព្ពានិបិ ចេ ឱស្សជេយ្យ អន្ធោវ សិយា, សមវិសមស្ស អទស្សនតោ។

៣២២. ‘‘យញ្ហិ កយិរា តញ្ហិ វទេ, យំ ន កយិរា ន តំ វទេ;
អករោន្តំ ភាសមានំ, បរិជានន្តិ បណ្ឌិតា។

៣២៣. [ធ. ប. ៥១ ធម្មបទេបិ] ‘‘យថាបិ រុចិរំ បុប្ផំ, វណ្ណវន្តំ អគន្ធកំ;
ឯវំ សុភាសិតា វាចា, អផលា ហោតិ អកុព្ពតោ។

៣២៤. [ធ. ប. ៥២] ‘‘យថាបិ រុចិរំ បុប្ផំ, វណ្ណវន្តំ សុគន្ធកំ [សគន្ធកំ (សី. ស្យា. បី.)];
ឯវំ សុភាសិតា វាចា, សផលា ហោតិ កុព្ពតោ’’តិ [សកុព្ពតោ (សី. បី.), សុកុព្ពតោ (ស្យា.)]។

… សុភូតោ ថេរោ…។

៣. គិរិមានន្ទត្ថេរគាថា

៣២៥. ‘‘វស្សតិ ទេវោ យថា សុគីតំ, ឆន្នា មេ កុដិកា សុខា និវាតា;
តស្សំ វិហរាមិ វូបសន្តោ, អថ ចេ បត្ថយសី បវស្ស ទេវ។

៣២៦. ‘‘វស្សតិ ទេវោ យថា សុគីតំ, ឆន្នា មេ កុដិកា សុខា និវាតា;
តស្សំ វិហរាមិ សន្តចិត្តោ, អថ ចេ បត្ថយសី បវស្ស ទេវ។

៣២៧. ‘‘វស្សតិ ទេវោ…បេ.… តស្សំ វិហរាមិ វីតរាគោ…បេ.…។
៣២៨. ‘‘វស្សតិ ទេវោ…បេ.… តស្សំ វិហរាមិ វីតទោសោ…បេ.…។
៣២៩. ‘‘វស្សតិ ទេវោ…បេ.… តស្សំ វិហរាមិ វីតមោហោ;
អថ ចេ បត្ថយសី បវស្ស ទេវា’’តិ។

… គិរិមានន្ទោ ថេរោ…។

៤. សុមនត្ថេរគាថា

៣៣០.យំ បត្ថយានោ ធម្មេសុ, ឧបជ្ឈាយោ អនុគ្គហិ;
អមតំ អភិកង្ខន្តំ, កតំ កត្តព្ពកំ មយា។

៣៣១.“អនុប្បត្តោ សច្ចិកតោ, សយំ ធម្មោ អនីតិហោ;
វិសុទ្ធិញាណោ និក្កង្ខោ, ព្យាករោមិ តវន្តិកេ។

៣៣២.“បុព្ពេនិវាសំ ជានាមិ, ទិព្ពចក្ខុ វិសោធិតំ;
សទត្ថោ មេ អនុប្បត្តោ, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ។

៣៣៣.“អប្បមត្តស្ស មេ សិក្ខា, សុស្សូតា តវ សាសនេ;
សព្ពេ មេ អាសវា ខីណា, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ។

៣៣៤.“អនុសាសិ មំ អរិយវតា, អនុកម្បិ អនុគ្គហិ;
អមោឃោ តុយ្ហមោវាទោ, អន្តេវាសិម្ហិ សិក្ខិតោ”តិ។

... សុមនោ ថេរោ...។

៥. វឌ្ឍត្ថេរគាថា

៣៣៥.“សាធូ ហិ កិរ មេ មាតា, បតោទំ ឧបទំសយិ;
យស្សាហំ វចនំ សុត្វា, អនុសិដ្ឋោ ជនេត្តិយា;
អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោ, បត្តោ សម្ពោធិមុត្តមំ។

៣៣៦.“អរហា ទក្ខិណេយ្យោម្ហិ, តេវិជ្ជោ អមតទ្ទសោ;
ជេត្វា នមុចិនោ សេនំ, វិហរាមិ អនាសវោ។

៣៣៧.“អជ្ឈត្តញ្ច ពហិទ្ធា ច, យេ មេ វិជ្ជិំសុ អាសវា;
សព្ពេ អសេសា ឧច្ឆិន្នា, ន ច ឧប្បជ្ជរេ បុន។

៣៣៨.“វិសារទា ខោ ភគិនី, ឯតមត្ថំ អភាសយិ;
‘អបិហា នូន មយិបិ, វនថោ តេ ន វិជ្ជតិ’។

៣៣៩.“បរិយន្តកតំ ទុក្ខំ, អន្តិមោយំ សមុស្សយោ;
ជាតិមរណសំសារោ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ”តិ។

... វឌ្ឍោ ថេរោ...។

៦. នទីកស្សបត្ថេរគាថា

៣៤០.“អត្ថាយ វត មេ ពុទ្ធោ, នទី នេរញ្ជរំ អគា;
យស្សាហំ ធម្មំ សុត្វាន, មិច្ឆាទិដ្ឋិំ វិវជ្ជយិំ។

៣៤១.“យជិំ ឧច្ចាវចេ យញ្ញេ, អគ្គិហុត្តំ ជុហិំ អហំ;
‘ឯសា សុទ្ធី’តិ មញ្ញន្តោ, អន្ធភូតោ [អន្ធីភូតោ (ក.)] បុថុជ្ជនោ។

៣៤២.“ទិដ្ឋិគហនបក្ខន្ទោ [បក្ខន្តោ (សី.), បក្ខន្នោ (ស្យា. បី.)], បរាមាសេន មោហិតោ;
អសុទ្ធិំ មញ្ញិសំ សុទ្ធិំ, អន្ធភូតោ អវិទ្ទសុ។

៣៤៣.“មិច្ឆាទិដ្ឋិ បហីនា មេ, ភវា សព្ពេ បទាលិតា [វិទាលិតា (ក.)];
ជុហាមិ ទក្ខិណេយ្យគ្គិំ, នមស្សាមិ តថាគតំ។

៣៤៤.“មោហា សព្ពេ បហីនា មេ, ភវតណ្ហា បទាលិតា;
វិក្ខីណោ ជាតិសំសារោ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ”តិ។

... នទីកស្សបោ ថេរោ...។

៧. គយាកស្សបត្ថេរគាថា

៣៤៥“បាតោ មជ្ឈន្ហិកំ សាយំ, តិក្ខត្តុំ ទិវសស្សហំ;
ឱតរិំ ឧទកំ សោហំ, គយាយ គយផគ្គុយា។

៣៤៦“‘យំ មយា បកតំ បាបំ, បុព្ពេ អញ្ញាសុ ជាតិសុ;
តំ ទានីធ បវាហេមិ’, ឯវំទិដ្ឋិ បុរេ អហុំ។

៣៤៧“សុត្វា សុភាសិតំ វាចំ, ធម្មត្ថសហិតំ បទំ;
តថំ យាថាវកំ អត្ថំ, យោនិសោ បច្ចវេក្ខិសំ;

៣៤៨“និន្ហាតសព្ពបាបោម្ហិ, និម្មលោ បយតោ សុចិ;
សុទ្ធោ សុទ្ធស្ស ទាយាទោ, បុត្តោ ពុទ្ធស្ស ឱរសោ។

៣៤៩“ឱគយ្ហដ្ឋង្គិកំ សោតំ, សព្ពបាបំ បវាហយិំ;
តិស្សោ វិជ្ជា អជ្ឈគមិំ, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

… គយាកស្សបោ ថេរោ…។

៨. វក្កលិត្ថេរគាថា

៣៥០“វាតរោគាភិនីតោ ត្វំ, វិហរំ កាននេ វនេ;
បវិទ្ធគោចរេ លូខេ, កថំ ភិក្ខុ ករិស្សសិ។

៣៥១“បីតិសុខេន វិបុលេន, ផរមានោ សមុស្សយំ;
លូខម្បិ អភិសម្ភោន្តោ, វិហរិស្សាមិ កាននេ។

៣៥២“ភាវេន្តោ សតិបដ្ឋានេ, ឥន្ទ្រិយានិ ពលានិ ច;
ពោជ្ឈង្គានិ ច ភាវេន្តោ, វិហរិស្សាមិ កាននេ។

៣៥៣“អារទ្ធវីរិយេ បហិតត្តេ, និច្ចំ ទឡ្ហបរក្កមេ [អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោ, និច្ចំ ទឡ្ហបរក្កមោ (សី.)];
សមគ្គេ សហិតេ ទិស្វា, វិហរិស្សាមិ កាននេ។

៣៥៤“អនុស្សរន្តោ សម្ពុទ្ធំ, អគ្គំ ទន្តំ សមាហិតំ;
អតន្ទិតោ រត្តិន្ទិវំ, វិហរិស្សាមិ កាននេ”តិ។

… វក្កលិត្ថេរោ…។

៩. វិជិតសេនត្ថេរគាថា

៣៥៥“ឱលគ្គេស្សាមិ តេ ចិត្ត, អាណិទ្វារេវ ហត្ថិនំ;
ន តំ បាបេ និយោជេស្សំ, កាមជាល [កាមជាលំ (ស្យា.)] សរីរជ [សរីរជំ (ស្យា.ក.)]។

៣៥៦“ត្វំ ឱលគ្គោ ន គច្ឆសិ [ន គញ្ឆិសិ (បី)], ទ្វារវិវរំ គជោវ អលភន្តោ;
ន ច ចិត្តកលិ បុនប្បុនំ, បសក្ក [បសហំ (សី. ស្យា. បី.)] បាបរតោ ចរិស្សសិ។

៣៥៧“យថា កុញ្ជរំ អទន្តំ, នវគ្គហមង្កុសគ្គហោ;
ពលវា អាវត្តេតិ អកាមំ, ឯវំ អាវត្តយិស្សំ តំ។

៣៥៨“យថា វរហយទមកុសលោ, សារថិ បវរោ ទមេតិ អាជញ្ញំ;
ឯវំ ទមយិស្សំ តំ, បតិដ្ឋិតោ បញ្ចសុ ពលេសុ។

៣៥៩“សតិយា តំ និពន្ធិស្សំ, បយុត្តោ តេ ទមេស្សាមិ [បយតត្តោ វោទបេស្សាមិ (សី.)];
វីរិយធុរនិគ្គហិតោ, ន យិតោ ទូរំ គមិស្សសេ ចិត្តា”តិ។

… វិជិតសេនោ ថេរោ…។

១០. យសទត្តត្ថេរគាថា

៣៦០. “ឧបារម្ភចិត្តោ ទុម្មេធោ, សុណាតិ ជិនសាសនំ;
អារកា ហោតិ សទ្ធម្មា, នភសោ បថវី យថា។

៣៦១. “ឧបារម្ភចិត្តោ ទុម្មេធោ, សុណាតិ ជិនសាសនំ;
បរិហាយតិ សទ្ធម្មា, កាឡបក្ខេវ ចន្ទិមា។

៣៦២. “ឧបារម្ភចិត្តោ ទុម្មេធោ, សុណាតិ ជិនសាសនំ;
បរិសុស្សតិ សទ្ធម្មេ, មច្ឆោ អប្បោទកេ យថា។

៣៦៣. “ឧបារម្ភចិត្តោ ទុម្មេធោ, សុណាតិ ជិនសាសនំ;
ន វិរូហតិ សទ្ធម្មេ, ខេត្តេ ពីជំវ បូតិកំ។

៣៦៤. “យោ ច តុដ្ឋេន ចិត្តេន, សុណាតិ ជិនសាសនំ;
ខេបេត្វា អាសវេ សព្ពេ, សច្ឆិកត្វា អកុប្បតំ;
បប្បុយ្យ បរមំ សន្តិំ, បរិនិព្ពាតិនាសវោ”តិ។

… យសទត្តោ ថេរោ…។

១១. សោណកុដិកណ្ណត្ថេរគាថា

៣៦៥. “ឧបសម្បទា ច មេ លទ្ធា, វិមុត្តោ ចម្ហិ អនាសវោ;
សោ ច មេ ភគវា ទិដ្ឋោ, វិហារេ ច សហាវសិំ។

៣៦៦. “ពហុទេវ រត្តិំ ភគវា, អព្ភោកាសេតិនាមយិ;
វិហារកុសលោ សត្ថា, វិហារំ បាវិសី តទា។

៣៦៧. “សន្ថរិត្វាន សង្ឃាដិំ, សេយ្យំ កប្បេសិ គោតមោ;
សីហោ សេលគុហាយំវ, បហីនភយភេរវោ។

៣៦៨. “តតោ កល្យាណវាក្ករណោ, សម្មាសម្ពុទ្ធសាវកោ;
សោណោ អភាសិ សទ្ធម្មំ, ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស សម្មុខា។

៣៦៩. “បញ្ចក្ខន្ធេ បរិញ្ញាយ, ភាវយិត្វាន អញ្ជសំ;
បប្បុយ្យ បរមំ សន្តិំ, បរិនិព្ពិស្សត្យនាសវោ”តិ។

… សោណោ កុដិកណ្ណថេរោ…។

១២. កោសិយត្ថេរគាថា

៣៧០. “យោ វេ គរូនំ វចនញ្ញុ ធីរោ, វសេ ច តម្ហិ ជនយេថ បេមំ;
សោ ភត្តិមា នាម ច ហោតិ បណ្ឌិតោ, ញត្វា ច ធម្មេសុ វិសេសិ អស្ស។

៣៧១. “យំ អាបទា ឧប្បតិតា ឧឡារា, នក្ខម្ភយន្តេ បដិសង្ខយន្តំ;
សោ ថាមវា នាម ច ហោតិ បណ្ឌិតោ, ញត្វា ច ធម្មេសុ វិសេសិ អស្ស។

៣៧២. “យោ វេ សមុទ្ទោវ ឋិតោ អនេជោ, គម្ភីរបញ្ញោ និបុណត្ថទស្សី;
អសំហារិយោ នាម ច ហោតិ បណ្ឌិតោ, ញត្វា ច ធម្មេសុ វិសេសិ អស្ស។

៣៧៣. “ពហុស្សុតោ ធម្មធរោ ច ហោតិ, ធម្មស្ស ហោតិ អនុធម្មចារី;
សោ តាទិសោ នាម ច ហោតិ បណ្ឌិតោ, ញត្វា ច ធម្មេសុ វិសេសិ អស្ស។

៣៧៤. “អត្ថញ្ច យោ ជានាតិ ភាសិតស្ស, អត្ថញ្ច ញត្វាន តថា ករោតិ;
អត្ថន្តរោ នាម ស ហោតិ បណ្ឌិតោ, ញត្វា ច ធម្មេសុ វិសេសិ អស្សា”តិ។

… កោសិយោ ថេរោ…។

តត្រុទ្ទានំ –

រាជទត្តោ សុភូតោ ច, គិរិមានន្ទសុមនា;
វឌ្ឍោ ច កស្សបោ ថេរោ, គយាកស្សបវក្កលី។

វិជិតោ យសទត្តោ ច, សោណោ កោសិយសវ្ហយោ;
សង្កិ ច បញ្ច គាថាយោ, ថេរា ច ឯត្ថ ទ្វាទសាតិ។

៦. ឆក្កនិបាតោ

១. ឧរុវេឡកស្សបត្ថេរគាថា

៣៧៥. “ទិស្វាន បាដិហីរានិ, គោតមស្ស យសស្សិនោ;
ន តាវាហំ បណិបតឹ, ឥស្សាមានេន វញ្ចិតោ។

៣៧៦. “មម សង្កប្បមញ្ញាយ, ចោទេសិ នរសារថិ;
តតោ មេ អាសិ សំវេគោ, អព្ភុតោ លោមហំសនោ។

៣៧៧. “បុព្ពេ ជដិលភូតស្ស, យា មេ សិទ្ធិ បរិត្តិកា;
តាហំ តទា និរាកត្វា [និរំកត្វា (ស្យា. ក.)], បព្ពជឹ ជិនសាសនេ។

៣៧៨. “បុព្ពេ យញ្ញេន សន្តុដ្ឋោ, កាមធាតុបុរក្ខតោ;
បច្ឆា រាគញ្ច ទោសញ្ច, មោហញ្ចាបិ សមូហនឹ។

៣៧៩. “បុព្ពេនិវាសំ ជានាមិ, ទិព្ពចក្ខុ វិសោធិតំ;
ឥទ្ធិមា បរចិត្តញ្ញូ, ទិព្ពសោតញ្ច បាបុណឹ។

៣៨០. “យស្ស ចត្ថាយ បព្ពជិតោ, អគារស្មានគារិយំ;
សោ មេ អត្ថោ អនុប្បត្តោ, សព្ពសំយោជនក្ខយោ”តិ។

… ឧរុវេឡកស្សបោ ថេរោ…។

២. តេកិច្ឆការិត្ថេរគាថា

៣៨១. “អតិហិតា វីហិ, ខលគតា សាលិ;
ន ច លភេ បិណ្ឌំ, កថមហំ កស្សំ។

៣៨២. “ពុទ្ធមប្បមេយ្យំ អនុស្សរ បសន្នោ;
បីតិយា ផុដសរីរោ ហោហិសិ សតតមុទគ្គោ។

៣៨៣. “ធម្មមប្បមេយ្យំ អនុស្សរ បសន្នោ;
បីតិយា ផុដសរីរោ ហោហិសិ សតតមុទគ្គោ។

៣៨៤. “សង្ឃមប្បមេយ្យំ អនុស្សរ បសន្នោ;
បីតិយា ផុដសរីរោ ហោហិសិ សតតមុទគ្គោ។

៣៨៥. “អព្ភោកាសេ វិហរសិ, សីតា ហេមន្តិកា ឥមា រត្យោ;
មា សីតេន បរេតោ វិហញ្ញិត្ថោ, បវិស ត្វំ វិហារំ ផុសិតគ្គឡំ។

៣៨៦. “ផុសិស្សំ ចតស្សោ អប្បមញ្ញាយោ, តាហិ ច សុខិតោ វិហរិស្សំ;
នាហំ សីតេន វិហញ្ញិស្សំ, អនិញ្ជិតោ វិហរន្តោ”តិ។

… តេកិច្ឆការី [តេកិច្ឆកានិ (សី. ស្យា. បី.)] ថេរោ…។

៣. មហានាគត្ថេរគាថា

៣៨៧. “យស្ស សព្រហ្មចារីសុ, គារវោ នូបលព្ភតិ;
បរិហាយតិ សទ្ធម្មា, មច្ឆោ អប្បោទកេ យថា។

៣៨៨. “យស្ស សព្រហ្មចារីសុ, គារវោ នូបលព្ភតិ;
ន វិរូហតិ សទ្ធម្មេ, ខេត្តេ ពីជំវ បូតិកំ។

៣៨៩. “យស្ស សព្រហ្មចារីសុ, គារវោ នូបលព្ភតិ;
អារកា ហោតិ និព្ពានា [និព្ពាណា (សី.)], ធម្មរាជស្ស សាសនេ។

៣៩០"យស្ស សព្រហ្មចារីសុ, គារវោ ឧបលព្ភតិ;
ន វិហាយតិ សទ្ធម្មា, មច្ឆោ ពព្ភទកេ [ពហ្វោទកេ (សី.), ពហោទកេ (ស្យា.)] យថា។

៣៩១"យស្ស សព្រហ្មចារីសុ, គារវោ ឧបលព្ភតិ;
សោ វិរូហតិ សទ្ធម្មេ, ខេត្តេ ពីជំវ ភទ្ទកំ។

៣៩២"យស្ស សព្រហ្មចារីសុ, គារវោ ឧបលព្ភតិ;
សន្តិកេ ហោតិ និព្ពានំ [និព្ពាណំ (សី.)], ធម្មរាជស្ស សាសនេ"តិ។

... មហានាគោ ថេរោ...។

៤. កុល្លត្ថេរគាថា

៣៩៣"កុល្លោ សិវថិកំ គន្ត្វា, អទ្ទស ឥត្ថិមុជ្ឈិតំ;
អបវិទ្ធំ សុសានស្មិំ, ខជ្ជន្តិំ កិមិហី ផុដំ។

៣៩៤"អាតុរំ អសុចិំ បូតិំ, បស្ស កុល្ល សមុស្សយំ;
ឧគ្ឃរន្តំ បគ្ឃរន្តំ, ពាលានំ អភិនន្ទិតំ។

៣៩៥"ធម្មាទាសំ គហេត្វាន, ញាណទស្សនបត្តិយា;
បច្ចវេក្ខិំ ឥមំ កាយំ, តុច្ឆំ សន្តរពាហិរំ។

៣៩៦"យថា ឥទំ តថា ឯតំ, យថា ឯតំ តថា ឥទំ;
យថា អធោ តថា ឧទ្ធំ, យថា ឧទ្ធំ តថា អធោ។

៣៩៧"យថា ទិវា តថា រត្តិំ, យថា រត្តិំ តថា ទិវា;
យថា បុរេ តថា បច្ឆា, យថា បច្ឆា តថា បុរេ។

៣៩៨"បញ្ចង្គិកេន តុរិយេន, ន រតី ហោតិ តាទិសី;
យថា ឯកគ្គចិត្តស្ស, សម្មា ធម្មំ វិបស្សតោ"តិ។

... កុល្លោ ថេរោ...។

៥. មាលុក្យបុត្តត្ថេរគាថា

៣៩៩"មនុជស្ស បមត្តចារិនោ, តណ្ហា វឌ្ឍតិ មាលុវា វិយ;
សោ ប្លវតី [ប្លវតិ (សី. បី. ក.), បរិប្លវតិ (ស្យា.)] ហុរា ហុរំ, ផលមិច្ឆំវ វនស្មិ វានរោ។

៤០០"យំ ឯសា សហតេ [សហតិ (បី. ក.)] ជម្មី, តណ្ហា លោកេ វិសត្តិកា;
សោកា តស្ស បវឌ្ឍន្តិ, អភិវដ្ឋំវ [អភិវុដ្ឋំវ (ស្យា.), អភិវឌ្ឍំវ (ក.)] ពីរណំ។

៤០១"យោ ចេតំ សហតេ [សហតិ (បី. ក.)] ជម្មិំ, តណ្ហំ លោកេ ទុរច្ចយំ;
សោកា តម្ហា បបតន្តិ, ឧទពិន្ទូវ បោក្ខរា។

៤០២"តំ វោ វទាមិ ភទ្ទំ វោ, យាវន្តេត្ថ សមាគតា;
តណ្ហាយ មូលំ ខណថ, ឧសីរត្ថោវ ពីរណំ;
មា វោ នឡំវ សោតោវ, មារោ ភញ្ជិ បុនប្បុនំ។

៤០៣"ករោថ ពុទ្ធវចនំ, ខណោ វោ មា ឧបច្ចគា;
ខណាតីតា ហិ សោចន្តិ, និរយម្ហិ សមប្បិតា។

៤០៤"បមាទោ រជោ បមាទោ [សព្ពទា (សី. ក.), សុត្តនិបាតដ្ឋកថាយំ ឧដ្ឋានសុត្តវណ្ណនា ឱលោកេតព្ពា],
បមាទានុបតិតោ រជោ;
អប្បមាទេន វិជ្ជាយ, អព្ពហេ សល្លមត្តនោ"តិ។

... មាលុក្យបុត្តោ [មាលុង្ក្យបុត្តោ (សី. ស្យា. បី.)] ថេរោ...។

៦. សប្បទាសត្ថេរគាថា

៤០៥ “បណ្ណវីសតិវស្សានិ , យតោ បព្ពជិតោ អហំ;
អច្ឆរាសង្ឃាតមត្តម្បិ, ចេតោសន្តិមនជ្ឈគំ។

៤០៦ “អលទ្ធា ចិត្តស្សេកគ្គំ, កាមរាគេន អដ្ដិតោ [អទ្ទិតោ (ស្យា. សី. អដ្ឋ.), អឌ្ឌិតោ (ក.)];
ពាហា បគ្គយ្ហ កន្ទន្តោ, វិហារា ឧបនិក្ខមឹ [នូបនិក្ខមឹ (សព្ពត្ថ), ទុបនិក្ខមឹ (?)]។

៤០៧ “សត្ថំ វា អាហរិស្សាមិ, កោ អត្ថោ ជីវិតេន មេ;
កថំ ហិ សិក្ខំ បច្ចក្ខំ, កាលំ កុព្ពេថ មាទិសោ។

៤០៨ “តទាហំ ខុរមាទាយ, មញ្ចកម្ហិ ឧបាវិសឹ;
បរិនីតោ ខុរោ អាសិ, ធមនឹ ឆេត្តុមត្តនោ។

៤០៩ “តតោ មេ មនសីការោ, យោនិសោ ឧទបជ្ជថ;
អាទីនវោ បាតុរហុ, និព្ពិទា សមតិដ្ឋថ។

៤១០ “តតោ ចិត្តំ វិមុច្ចិ មេ, បស្ស ធម្មសុធម្មតំ;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

… សប្បទាសោ ថេរោ…។

៧.កាតិយានត្ថេរគាថា

៤១១ “ឧដ្ឋេហិ និសីទ កាតិយាន, មា និទ្ទាពហុលោ អហុ ជាគរស្សុ;
មា តំ អលសំ បមត្តពន្ធុ, កូដេនេវ ជិនាតុ មច្ចុរាជា។

៤១២ “សេយ្យថាបិ [សយថាបិ (សី. បី.)] មហាសមុទ្ទវេគោ, ឯវំ ជាតិជរាតិវត្តតេ តំ;
សោ ករោហិ សុទីបមត្តនោ ត្វំ, ន ហិ តាណំ តវ វិជ្ជតេវ អញ្ញំ។

៤១៣ “សត្ថា ហិ វិជេសិ មគ្គមេតំ, សង្គា ជាតិជរាភយា អតីតំ;
បុព្ពាបររត្តមប្បមត្តោ, អនុយុញ្ជស្សុ ទឡ្ហំ ករោហិ យោគំ។

៤១៤ “បុរិមានិ បមុញ្ច ពន្ធនានិ, សង្ឃាដិខុរមុណ្ឌភិក្ខភោជី;
មា ខិឌ្ឌារតិញ្ច មា និទ្ទំ, អនុយុញ្ជិត្ថ ឈាយ កាតិយាន។

៤១៥ “ឈាយាហិ ជិនាហិ កាតិយាន, យោគក្ខេមបថេសុ កោវិទោសិ;
បប្បុយ្យ អនុត្តរំ វិសុទ្ធឹ, បរិនិព្ពាហិសិ វារិនាវ ជោតិ។

៤១៦ “បជ្ជោតករោ បរិត្តរំសោ, វាតេន វិនម្យតេ លតាវ;
ឯវម្បិ តុវំ អនាទិយានោ, មារំ ឥន្ទសគោត្ត និទ្ធុនាហិ;
សោ វេទយិតាសុ វីតរាគោ, កាលំ កង្ខ ឥធេវ សីតិភូតោ”តិ។

… កាតិយានោ ថេរោ…។

៨. មិគជាលត្ថេរគាថា

៤១៧ “សុទេសិតោ ចក្ខុមតា, ពុទ្ធេនាទិច្ចពន្ធុនា;
សព្ពសំយោជនាតីតោ, សព្ពវដ្ដវិនាសនោ។

៤១៨ “និយ្យានិកោ ឧត្តរណោ, តណ្ហាមូលវិសោសនោ;
វិសមូលំ អាឃាតនំ, ឆេត្វា បាបេតិ និព្ពុតឹ។

៤១៩ “អញ្ញាណមូលភេទាយ , កម្មយន្តវិឃាដនោ;
វិញ្ញាណានំ បរិគ្គហេ, ញាណវជិរនិបាតនោ។

៤២០ “វេទនានំ វិញ្ញាបនោ, ឧបាទានប្បមោចនោ;

ភវំ អង្គារកាសុំវ, ញាណេន អនុបស្សនោ [អនុបស្សកោ (សី. បី.)]។

៤២១. “មហារសោ សុគម្ភីរោ, ជរាមច្ចុនិវារណោ;
អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, ទុក្ខូបសមនោ សិវោ។

៤២២. “កម្មំ កម្មន្តិ ញត្វាន, វិបាកញ្ច វិបាកតោ;
បដិច្ចុប្បន្នធម្មានំ, យថាវាលោកទស្សនោ;
មហាខេមង្គមោ សន្តោ, បរិយោសានភទ្ទកោ”តិ។

... មិគជាលោ ថេរោ...។

៩. បុរោហិតបុត្តជេន្តត្ថេរគាថា

៤២៣. “ជាតិមទេន មត្តោហំ, ភោគឥស្សរិយេន ច;
សណ្ឋានវណ្ណរូបេន, មទមត្តោ អចារិហំ។

៤២៤. “នាត្តនោ សមកំ កញ្ចិ, អតិរេកំ ច មញ្ញិសំ;
អតិមានហតោ ពាលោ, បត្ថទ្ធោ ឧស្សិតទ្ធជោ។

៤២៥. “មាតរំ បិតរញ្ចាបិ, អញ្ញេបិ គរុសម្មតេ;
ន កញ្ចិ អភិវាទេសឹ, មានត្ថទ្ធោ អនាទរោ។

៤២៦. “ទិស្វា វិនាយកំ អគ្គំ, សារថីនំ វរុត្តមំ;
តបន្តមិវ អាទិច្ចំ, ភិក្ខុសង្ឃបុរក្ខតំ។

៤២៧. “មានំ មទញ្ច ឆឌ្ឌេត្វា, វិប្បសន្នេន ចេតសា;
សិរសា អភិវាទេសឹ, សព្ពសត្តានមុត្តមំ។

៤២៨. “អតិមានោ ច ឱមានោ, បហីនា សុសមូហតា;
អស្មិមានោ សមុច្ឆិន្នោ, សព្ពេ មានវិធា ហតា”តិ។

... ជេន្តោ បុរោហិតបុត្តោ ថេរោ...។

១០. សុមនត្ថេរគាថា

៤២៩. “យទា នវោ បព្ពជិតោ, ជាតិយា សត្តវស្សិកោ;
ឥទ្ធិយា អភិភោត្វាន, បន្នគិន្ទំ មហិទ្ធិកំ។

៤៣០. “ឧបជ្ឈាយស្ស ឧទកំ, អនោតត្តា មហាសរា;
អាហរាមិ តតោ ទិស្វា, មំ សត្ថា ឯតទព្រវិ”។

៤៣១. “សារិបុត្ត ឥមំ បស្ស, អាគច្ឆន្តំ កុមារកំ;
ឧទកកុម្ភមាទាយ, អជ្ឈត្តំ សុសមាហិតំ។

៤៣២. “បាសាទិកេន វត្តេន, កល្យាណឥរិយាបថោ;
សាមណេរោនុរុទ្ធស្ស, ឥទ្ធិយា ច វិសារទោ។

៤៣៣. “អាជានីយេន អាជញ្ញោ, សាធុនា សាធុការិតោ;
វិនីតោ អនុរុទ្ធេន, កតកិច្ចេន សិក្ខិតោ។

៤៣៤. “សោ បត្វា បរមំ សន្តឹ, សច្ឆិកត្វា អកុប្បតំ;
សាមណេរោ ស សុមនោ, មា មំ ជញ្ញាតិ ឥច្ឆតី”តិ។

... សុមនោ ថេរោ...។

១១. ន្ហាតកមុនិត្ថេរគាថា

៤៣៥"រាគរោគាភិនីតោ ត្វំ, វិហរំ កាននេ វនេ;
បវិទ្ធគោចរេ លូខេ, កថំ ភិក្ខុ ករិស្សសិ"។

៤៣៦"បីតិសុខេន វិបុលេន, ផរិត្វាន សមុស្សយំ;
លូខម្បិ អភិសម្ភោន្តោ, វិហរិស្សាមិ កាននេ។

៤៣៧"ភាវេន្តោ សត្ត ពោជ្ឈង្គេ, ឥន្ទ្រិយានិ ពលានិ ច;
ឈានសោខុម្មសម្បន្នោ [ឈានសុខុមសម្បន្នោ (ស្យា. ក.)], វិហរិស្សំ អនាសវោ។

៤៣៨"វិប្បមុត្តំ កិលេសេហិ, សុទ្ធចិត្តំ អនាវិលំ;
អភិណ្ហំ បច្ចវេក្ខន្តោ, វិហរិស្សំ អនាសវោ។

៤៣៩"អជ្ឈត្តញ្ច ពហិទ្ធា ច, យេ មេ វិជ្ជិំសុ អាសវា;
សព្ពេ អសេសា ឧច្ឆិន្នា, ន ច ឧប្បជ្ជរេ បុន។

៤៤០"បញ្ចក្ខន្ធា បរិញ្ញាតា, តិដ្ឋន្តិ ឆិន្នមូលកា;
ទុក្ខក្ខយោ អនុប្បត្តោ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ"តិ។

... នាគសមាលត្ថេរោ...។

១២. ព្រហ្មទត្តត្ថេរគាថា

៤៤១"អក្កោធស្ស កុតោ កោធោ, ទន្តស្ស សមជីវិនោ;
សម្មទញ្ញា វិមុត្តស្ស, ឧបសន្តស្ស តាទិនោ។

៤៤២"តស្សេវ តេន បាបិយោ, យោ កុទ្ធំ បដិកុជ្ឈតិ;
កុទ្ធំ អប្បដិកុជ្ឈន្តោ, សង្គាមំ ជេតិ ទុជ្ជយំ។

៤៤៣[សំ. និ. ១.១៨៨, ២៥០] "ឧភិន្នមត្ថំ ចរតិ, អត្តនោ ច បរស្ស ច;
បរំ សង្កុបិតំ ញត្វា, យោ សតោ ឧបសម្មតិ។

៤៤៤[សំ. និ. ១.១៨៨, ២៥០] "ឧភិន្នំ តិកិច្ឆន្តំ តំ, អត្តនោ ច បរស្ស ច;
ជនា មញ្ញន្តិ ពាលោតិ, យេ ធម្មស្ស អកោវិទា។

៤៤៥"ឧប្បជ្ជេ តេ សចេ កោធោ, អាវជ្ជ កកចូបមំ;
ឧប្បជ្ជេ ចេ រសេ តណ្ហា, បុត្តមំសូបមំ សរ។

៤៤៦"សចេ ធាវតិ ចិត្តំ តេ, កាមេសុ ច ភវេសុ ច;
ខិប្បំ និគ្គណ្ហ សតិយា, កិដ្ឋាទំ វិយ ទុប្បសុំ"ន្តិ;

... ព្រហ្មទត្តោ ថេរោ...។

១៣. សិរិមណ្ឌត្ថេរគាថា

៤៤៧[ឧទា. ៤៥; ចូឡវ. ៣៨៥; បរិ. ៣៣៩] "ឆន្នមតិវស្សតិ , វិវដំ នាតិវស្សតិ;
តស្មា ឆន្នំ វិវរេថ, ឯវំ តំ នាតិវស្សតិ។

៤៤៨[សំ. និ. ១.៦៦; នេត្តិ. ១៨] "មច្ចុនាព្ភហតោ លោកោ, ជរាយ បរិវារិតោ;
តណ្ហាសល្លេន ឱតិណ្ណោ, ឥច្ឆាធូបាយិតោ សទា។

៤៤៩"មច្ចុនាព្ភហតោ លោកោ, បរិក្ខិត្តោ ជរាយ ច;
ហញ្ញតិ និច្ចមត្តាណោ, បត្តទណ្ឌោវ តក្ករោ។

៤៥០"អាគច្ឆន្តគ្គិខន្ធាវ, មច្ចុ ព្យាធិ ជរា តយោ;
បច្ចុគ្គន្តុំ ពលំ នត្ថិ, ជវោ នត្ថិ បលាយិតុំ។

៤៥១"អមោឃំ ទិវសំ កយិរា, អប្បេន ពហុកេន វា;

យំ យំ វិជហតេ [វិរហតេ (សី. បី.), វិរហតេ (ស្យា.)] រត្តិំ, តទូនំ តស្ស ជីវិតំ។

៤៥២. ‘‘ចរតោ តិដ្ឋតោ វាបិ, អាសីនសយនស្ស វា;
ឧបេតិ ចរិមា រត្តិ, ន តេ កាលោ បមជ្ជិតុ’’ន្តិ។

… សិរិមណ្ឌោ [សិរិមន្ទោ (សី.)] ថេរោ…។

១៤. សព្ពកាមិត្ថេរគាថា

៤៥៣. ‘‘ទ្វិបាទកោយំ អសុចិ, ទុគ្គន្ធោ បរិហីរតិ [បរិហរតិ (ក.)];
នានាកុណបបរិបូរោ, វិស្សវន្តោ តតោ តតោ។

៤៥៤. ‘‘មិគំ និលីនំ កូដេន, ពឡិសេនេវ អម្ពុជំ;
វានរំ វិយ លេបេន, ពាធយន្តិ បុថុជ្ជនំ។

៤៥៥. ‘‘រូបា សទ្ទា រសា គន្ធា, ផោដ្ឋព្ពា ច មនោរមា;
បញ្ច កាមគុណា ឯតេ, ឥត្ថិរូបស្មិ ទិស្សរេ។

៤៥៦. ‘‘យេ ឯតា ឧបសេវន្តិ, រត្តចិត្តា បុថុជ្ជនា;
វឌ្ឍេន្តិ កដសិំ ឃោរំ, អាចិនន្តិ បុនព្ភវំ។

៤៥៧. ‘‘យោ ចេតា បរិវជ្ជេតិ, សប្បស្សេវ បទា សិរោ;
សោមំ វិសត្តិកំ លោកេ, សតោ សមតិវត្តតិ។

៤៥៨. ‘‘កាមេស្វាទីនវំ ទិស្វា, នេក្ខម្មំ ទដ្ឋុ ខេមតោ;
និស្សដោ សព្ពកាមេហិ, បត្តោ មេ អាសវក្ខយោ’’តិ។

… សព្ពកាមិត្ថេរោ…។

ឆក្កនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

តត្រុទ្ទានំ –

ឧរុវេឡកស្សបោ ច, ថេរោ តេកិច្ឆការិ ច;
មហានាគោ ច កុល្លោ ច, មាលុក្យោ [មាលុតោ (សី. ក.), មាលុង្ក្យោ (ស្យា.)] សប្បទាសកោ។

កាតិយានោ មិគជាលោ, ជេន្តោ សុមនសវ្ហយោ;
ន្ហាតមុនិ ព្រហ្មទត្តោ, សិរិមណ្ឌោ សព្ពកាមី ច;
គាថាយោ ចតុរាសីតិ, ថេរា ចេត្ថ ចតុទ្ទសាតិ។

៧. សត្តកនិបាតោ

១. សុន្ទរសមុទ្ទត្ថេរគាថា

៤៥៩. “អលង្កតា សុវសនា, មាលធារី [មាលាភារី (សី.), មាលភារី (ស្យា.)] វិភូសិតា;
អលត្តកកតាបាទា, បាទុការុយ្ហ វេសិកា។

៤៦០. “បាទុកា ឱរុហិត្វាន, បុរតោ បញ្ជលីកតា;
សា មំ សណ្ហេន មុទុនា, ម្ហិតបុព្ពំ [មិហិតបុព្ពំ (សី.)] អភាសថ”។

៤៦១. “យុវាសិ ត្វំ បព្ពជិតោ, តិដ្ឋាហិ មម សាសនេ;
ភុញ្ជ មានុសកេ កាមេ, អហំ វិត្តំ ទទាមិ តេ;
សច្ចំ តេ បដិជានាមិ, អគ្គឹ វា តេ ហរាមហំ។

៤៦២. “យទា ជិណ្ណា ភវិស្សាម, ឧភោ ទណ្ឌបរាយនា;
ឧភោបិ បព្ពជិស្សាម, ឧភយត្ថ កដគ្គហោ”។

៤៦៣. “តញ្ច ទិស្វាន យាចន្តិំ, វេសិកំ បញ្ជលីកតំ;
អលង្កតំ សុវសនំ, មច្ចុបាសំវ ឱឌ្ឌិតំ។

៤៦៤. “តតោ មេ មនសីការោ…បេ.… និព្ពិទា សមតិដ្ឋថ។
៤៦៥. “តតោ ចិត្តំ វិមុច្ចិ មេ…បេ.… កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

… សុន្ទរសមុទ្ទោ ថេរោ…។

២. លកុណ្ឋកភទ្ទិយត្ថេរគាថា

៤៦៦. បរេ អម្ពាដការាមេ, វនសណ្ឌម្ហិ ភទ្ទិយោ;
សមូលំ តណ្ហមព្ពុយ្ហ, តត្ថ ភទ្ទោវ ឈាយតិ [ភទ្ទោ’ធិឈាយាយតិ (សី.), ភទ្ទោ ឈិយាយតិ (ស្យា. សី. អដ្ឋ.)]។

៤៦៧. “រមន្តេកេ មុទិង្គេហិ [មុតិង្គេហិ (សី. អដ្ឋ.)], វីណាហិ បណវេហិ ច;
អហញ្ច រុក្ខមូលស្មិំ, រតោ ពុទ្ធស្ស សាសនេ។

៤៦៨. “ពុទ្ធោ ចេ [ពុទ្ធោ ច (សព្ពត្ថ)] មេ វរំ ទជ្ជា, សោ ច លព្ភេថ មេ វរោ;
គណ្ហេហំ សព្ពលោកស្ស, និច្ចំ កាយគតំ សតិំ។

៤៦៩. “យេ មំ រូបេន បាមិំសុ, យេ ច ឃោសេន អន្វគូ;
ឆន្ទរាគវសូបេតា, ន មំ ជានន្តិ តេ ជនា។

៤៧០. “អជ្ឈត្តញ្ច ន ជានាតិ, ពហិទ្ធា ច ន បស្សតិ;
សមន្តាវរណោ ពាលោ, ស វេ ឃោសេន វុយ្ហតិ។

៤៧១. “អជ្ឈត្តញ្ច ន ជានាតិ, ពហិទ្ធា ច វិបស្សតិ;
ពហិទ្ធា ផលទស្សាវី, សោបិ ឃោសេន វុយ្ហតិ។

៤៧២. “អជ្ឈត្តញ្ច បជានាតិ, ពហិទ្ធា ច វិបស្សតិ;
អនាវរណទស្សាវី, ន សោ ឃោសេន វុយ្ហតី”តិ។

… លកុណ្ឋកភទ្ទិយោ ថេរោ…។

៣. ភទ្ទត្ថេរគាថា

៤៧៣. “ឯកបុត្តោ អហំ អាសិំ, បិយោ មាតុ បិយោ បិតុ;
ពហូហិ វតចរិយាហិ, លទ្ធោ អាយាចនាហិ ច។

៤៧៤. “តេ ច មំ អនុកម្បាយ, អត្ថកាមា ហិតេសិនោ;

ឧភោ បិតា ច មាតា ច, ពុទ្ធស្ស ឧបនាមយុំ’’។

៤៧៥“កិច្ឆា លទ្ធោ អយំ បុត្តោ, សុខុមាលោ សុខេធិតោ;
តំមំ ទទាម តេ នាថ, ជិនស្ស បរិចារកំ’’។

៤៧៦“សត្ថា ច មំ បដិគ្គយ្ហ, អានន្ទំ ឯតទព្រវិ;
‘បព្ពាជេហិ តមំ ខិប្បំ, ហេស្សត្យាជានិយោ អយំ។

៤៧៧“បព្ពាជេត្វាន មំ សត្ថា, វិហារំ បាវិសី ជិនោ;
អនោគ្គតស្មិំ សូរិយស្មិំ, តតោ ចិត្តំ វិមុច្ចិ មេ។

៤៧៨“តតោ សត្ថា និរាកត្វា, បដិសល្លានវុដ្ឋិតោ;
‘ឯហិ ភទ្ទា’តិ មំ អាហ, សា មេ អាសូបសម្បទា។

៤៧៩“ជាតិយា សត្តវស្សេន, លទ្ធា មេ ឧបសម្បទា;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, អហោ ធម្មសុធម្មតា’’តិ។

… ភទ្ទោ ថេរោ…។

៤. សោបាកត្ថេរគាថា

៤៨០“ទិស្វា បាសាទឆាយាយំ, ចង្កមន្តំ នរុត្តមំ;
តត្ថ នំ ឧបសង្កម្ម, វន្ទិស្សំ [វន្ទិសំ (សី. បី.)] បុរិសុត្តមំ។

៤៨១“ឯកំសំ ចីវរំ កត្វា, សំហរិត្វាន បាណយោ;
អនុចង្កមិស្សំ វិរជំ, សព្ពសត្តានមុត្តមំ។

៤៨២“តតោ បញ្ហេ អបុច្ឆិ មំ, បញ្ហានំ កោវិទោ វិទូ;
អច្ឆម្ភី ច អភីតោ ច, ព្យាកាសី សត្ថុនោ អហំ។

៤៨៣“វិស្សជ្ជិតេសុ បញ្ហេសុ, អនុមោទិ តថាគតោ;
ភិក្ខុសង្ឃំ វិលោកេត្វា, ឥមមត្ថំ អភាសថ’’។

៤៨៤“លាភា អង្គានំ មគធានំ, យេសាយំ បរិភុញ្ជតិ;
ចីវរំ បិណ្ឌបាតញ្ច, បច្ចយំ សយនាសនំ;
បច្ចុដ្ឋានញ្ច សាមីចិំ, តេសំ លាភា’’តិ ចាព្រវិ។

៤៨៥“អជ្ជតគ្គេ មំ សោបាក, ទស្សនាយោបសង្កម;
ឯសា ចេវ តេ សោបាក, ភវតុ ឧបសម្បទា’’។

៤៨៦“ជាតិយា សត្តវស្សោហំ, លទ្ធាន ឧបសម្បទំ;
ធារេមិ អន្តិមំ ទេហំ, អហោ ធម្មសុធម្មតា’’តិ។

… សោបាកោ ថេរោ…។

៥. សរភង្គត្ថេរគាថា

៤៨៧“សរេ ហត្ថេហិ ភញ្ជិត្វា, កត្វាន កុដិមច្ឆិសំ;
តេន មេ សរភង្គោតិ, នាមំ សម្មុតិយា អហុ។

៤៨៨“ន មយ្ហំ កប្បតេ អជ្ជ, សរេ ហត្ថេហិ ភញ្ជិតុំ;
សិក្ខាបទា នោ បញ្ញត្តា, គោតមេន យសស្សិនា។

៤៨៩“សកលំ សមត្តំ រោគំ, សរភង្គោ នាទ្ទសំ បុព្ពេ;
សោយំ រោគោ ទិដ្ឋោ, វចនករេនាតិទេវស្ស។

៤៩០“យេនេវ មគ្គេន គតោ វិបស្សី, យេនេវ មគ្គេន សិខី ច វេស្សភូ;

កកុសន្ធកោណាគមនោ ច កស្សបោ, តេនញ្ញសេន អគមាសិ គោតមោ។

៤៩១. ‘‘វីតតណ្ហា អនាទានា, សត្ត ពុទ្ធា ខយោគធា;
យេហាយំ ទេសិតោ ធម្មោ, ធម្មភូតេហិ តាទិភិ។

៤៩២. ‘‘ចត្តារិ អរិយសច្ចានិ, អនុកម្បាយ បាណិនំ;
ទុក្ខំ សមុទយោ មគ្គោ, និរោធោ ទុក្ខសង្ខយោ។

៤៩៣. ‘‘យស្មិំ និវត្តតេ [យស្មិំ ន និព្ពត្តតេ (ក.)] ទុក្ខំ, សំសារស្មិំ អនន្តកំ;
ភេទា ឥមស្ស កាយស្ស, ជីវិតស្ស ច សង្ខយា;
អញ្ញោ បុនព្ភវោ នត្ថិ, សុវិមុត្តោម្ហិ សព្ពធី’’តិ។

… សរភង្គោ ថេរោ…។

សត្តកនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

តត្រុទ្ទានំ –

សុន្ទរសមុទ្ទោ ថេរោ, ថេរោ លកុណ្ឌភទ្ទិយោ;
ភទ្ទោ ថេរោ ច សោបាកោ, សរភង្គោ មហាឥសិ;
សត្តកេ បញ្ចកា ថេរា, គាថាយោ បញ្ចតីសតីតិ។

៨. អដ្ឋកនិបាតោ

១. មហាកច្ចាយនត្ថេរគាថា

៤៩៤. “កម្មំ ពហុកំ ន ការយេ, បរិវជ្ជេយ្យ ជនំ ន ឧយ្យមេ;
សោ ឧស្សុក្កោ រសានុគិទ្ធោ, អត្ថំ រិញ្ចតិ យោ សុខាធិវាហោ។

៤៩៥. “បង្កោតិ ហិ នំ អវេទយុំ, យាយំ វន្ទនបូជនា កុលេសុ;
សុខុមំ សល្លំ ទុរុព្ពហំ, សក្ការោ កាបុរិសេន ទុជ្ជហោ។

៤៩៦. “ន បរស្សុបនិធាយ, កម្មំ មច្ចស្ស បាបកំ;
អត្តនា តំ ន សេវេយ្យ, កម្មពន្ធូហិ មាតិយា។

៤៩៧. “ន បរេ វចនា ចោរោ, ន បរេ វចនា មុនិ;
អត្តា ច នំ យថាវេទិ [យថា វេត្តិ (សី.)], ទេវាបិ នំ តថា វិទូ។

៤៩៨. “បរេ ច ន វិជានន្តិ, មយមេត្ថ យមាមសេ;
យេ ច តត្ថ វិជានន្តិ, តតោ សម្មន្តិ មេធគា។

៤៩៩. “ជីវតេ វាបិ សប្បញ្ញោ, អបិ វិត្តបរិក្ខយោ;
បញ្ញាយ ច អលាភេន [អភាវេន (សី. អដ្ឋ.)], វិត្តវាបិ ន ជីវតិ។

៥០០. “សព្ពំ សុណាតិ សោតេន, សព្ពំ បស្សតិ ចក្ខុនា;
ន ច ទិដ្ឋំ សុតំ ធីរោ, សព្ពំ ឧជ្ឈិតុមរហតិ។

៥០១. “ចក្ខុមាស្ស យថា អន្ធោ, សោតវា ពធិរោ យថា;
បញ្ញវាស្ស យថា មូគោ, ពលវា ទុព្ពលោរិវ;
អថ អត្ថេ សមុប្បន្នេ, សយេថ [បស្សេថ (ក.)] មតសាយិក”ន្តិ។

… មហាកច្ចាយនោ ថេរោ…។

២. សិរិមិត្តត្ថេរគាថា

៥០២. “អក្កោធនោនុបនាហី, អមាយោ រិត្តបេសុណោ;
ស វេ តាទិសកោ ភិក្ខុ, ឯវំ បេច្ច ន សោចតិ។

៥០៣. “អក្កោធនោនុបនាហី, អមាយោ រិត្តបេសុណោ;
គុត្តទ្វារោ សទា ភិក្ខុ, ឯវំ បេច្ច ន សោចតិ។

៥០៤. “អក្កោធនោនុបនាហី , អមាយោ រិត្តបេសុណោ;
កល្យាណសីលោ សោ [យោ (ស្យា.)] ភិក្ខុ, ឯវំ បេច្ច ន សោចតិ។

៥០៥. “អក្កោធនោនុបនាហី, អមាយោ រិត្តបេសុណោ;
កល្យាណមិត្តោ សោ ភិក្ខុ, ឯវំ បេច្ច ន សោចតិ។

៥០៦. “អក្កោធនោនុបនាហី , អមាយោ រិត្តបេសុណោ;
កល្យាណបញ្ញោ សោ ភិក្ខុ, ឯវំ បេច្ច ន សោចតិ។

៥០៧. “យស្ស សទ្ធា តថាគតេ, អចលា សុប្បតិដ្ឋិតា;
សីលញ្ច យស្ស កល្យាណំ, អរិយកន្តំ បសំសិតំ។

៥០៨. “សង្ឃេ បសាទោ យស្សត្ថិ, ឧជុភូតញ្ច ទស្សនំ;
‘អទលិទ្ទោ’តិ តំ អាហុ, អមោឃំ តស្ស ជីវិតំ។

៥០៩. “តស្មា សទ្ធញ្ច សីលញ្ច, បសាទំ ធម្មទស្សនំ;
អនុយុញ្ជេថ មេធាវី, សរំ ពុទ្ធាន សាសន”ន្តិ។

... សិរិមិត្តោ ថេរោ...។

៣. មហាបន្ថកត្ថេរគាថា

៥១០. “យទា បឋមមទ្ទក្ខឹ, សត្ថារមកុតោភយំ;
តតោ មេ អហុ សំវេគោ, បស្សិត្វា បុរិសុត្តមំ។

៥១១. “សិរិំ ហត្ថេហិ បាទេហិ, យោ បណាមេយ្យ អាគតំ;
ឯតាទិសំ សោ សត្ថារំ, អារាធេត្វា វិរាធយេ។

៥១២. “តទាហំ បុត្តទារញ្ច, ធនធញ្ញញ្ច ឆឌ្ឌយឹ;
កេសមស្សូនិ ឆេទេត្វា, បព្ពជឹ អនគារិយំ។

៥១៣. “សិក្ខាសាជីវសម្បន្នោ, ឥន្ទ្រិយេសុ សុសំវុតោ;
នមស្សមានោ សម្ពុទ្ធំ, វិហាសិំ អបរាជិតោ។

៥១៤. “តតោ មេ បណិធី អាសិ, ចេតសោ អភិបត្ថិតោ;
ន និសីទេ មុហុត្តម្បិ, តណ្ហាសល្លេ អនូហតេ។

៥១៥. “តស្ស មេវំ វិហរតោ, បស្ស វីរិយបរក្កមំ;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ។

៥១៦. “បុព្ពេនិវាសំ ជានាមិ, ទិព្ពចក្ខុ វិសោធិតំ;
អរហា ទក្ខិណេយ្យោម្ហិ, វិប្បមុត្តោ និរូបធិ។

៥១៧. “តតោ រត្យា វិវសានេ [វិវសនេ (សី. ស្យា.)], សូរិយស្សុគ្គមនំ បតិ;
សព្ពំ តណ្ហំ វិសោសេត្វា, បល្លង្កេន ឧបាវិសិ”ន្តិ។

... មហាបន្ថកោ ថេរោ...។

អដ្ឋកនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

តត្រុទ្ទានំ –

មហាកច្ចាយនោ ថេរោ, សិរិមិត្តោ មហាបន្ថកោ;

ឯតេ អដ្ឋនិបាតម្ហិ, គាថាយោ ចតុវីសតីតិ។

៩. នវកនិបាតោ

១. ភូតត្ថេរគាថា

៥១៨. “យទា ទុក្ខំ ជរាមរណន្តិ បណ្ឌិតោ, អវិទ្ទសូ យត្ថ សិតា បុថុជ្ជនា;
ទុក្ខំ បរិញ្ញាយ សតោវ ឈាយតិ, តតោ រតឹ បរមតរំ ន វិន្ទតិ។

៥១៩. “យទា ទុក្ខស្សាវហនី វិសត្តិកំ, បបញ្ចសង្ឃាតទុខាធិវាហិនី;
តណ្ហំ បហន្ត្វាន សតោវ ឈាយតិ, តតោ រតឹ បរមតរំ ន វិន្ទតិ។

៥២០. “យទា សិវំ ទ្វេចតុរង្គគាមិនំ, មគ្គុត្តមំ សព្ពកិលេសសោធនំ;
បញ្ញាយ បស្សិត្វ សតោវ ឈាយតិ, តតោ រតឹ បរមតរំ ន វិន្ទតិ។

៥២១. “យទា អសោកំ វិរជំ អសង្ខតំ, សន្តំ បទំ សព្ពកិលេសសោធនំ;
ភាវេតិ សញ្ញោជនពន្ធនច្ឆិទំ, តតោ រតឹ បរមតរំ ន វិន្ទតិ។

៥២២. “យទា នភេ គជ្ជតិ មេឃទុន្ទុភិ, ធារាកុលា វិហគបថេ សមន្តតោ;
ភិក្ខូ ច បព្ភារគតោវ ឈាយតិ, តតោ រតឹ បរមតរំ ន វិន្ទតិ។

៥២៣. “យទា នទីនំ កុសុមាកុលានំ, វិចិត្ត-វានេយ្យ-វដំសកានំ;
តីរេ និសិន្នោ សុមនោវ ឈាយតិ, តតោ រតឹ បរមតរំ ន វិន្ទតិ។

៥២៤. “យទា និសីថេ រហិតម្ហិ កាននេ, ទេវេ គឡន្តម្ហិ នទន្តិ ទាឋិនោ;
ភិក្ខូ ច បព្ភារគតោវ ឈាយតិ, តតោ រតឹ បរមតរំ ន វិន្ទតិ។

៥២៥. “យទា វិតក្កេ ឧបរុន្ធិយត្តនោ, នគន្តរេ នគវិវរំ សមស្សិតោ;
វីតទ្ទរោ វីតខិលោវ ឈាយតិ, តតោ រតឹ បរមតរំ ន វិន្ទតិ។

៥២៦. “យទា សុខី មលខិលសោកនាសនោ, និរគ្គឡោ និព្ពនថោ វិសល្លោ;
សព្ពាសវេ ព្យន្តិកតោវ ឈាយតិ, តតោ រតឹ បរមតរំ ន វិន្ទតី”តិ។

… ភូតោ ថេរោ…។

នវកនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

តត្រុទ្ទានំ –

ភូតោ តថទ្ទសោ ថេរោ, ឯកោ ខគ្គវិសាណវា;
នវកម្ហិ និបាតម្ហិ, គាថាយោបិ ឥមា នវាតិ។

១០. ទសកនិបាតោ

១. កាឡុទាយិត្ថេរគាថា

៥២៧. “អង្គារិនោ ទានិ ទុមា ភទន្តេ, ផលេសិនោ ឆទនំ វិប្បហាយ;
តេ អច្ចិមន្តោវ បភាសយន្តិ, សមយោ មហាវីរ ភាគី រសានំ។

៥២៨. “ទុមានិ ផុល្លានិ មនោរមានិ, សមន្តតោ សព្ពទិសា បវន្តិ;
បត្តំ បហាយ ផលមាសសានា [ផលមាសមានោ (ក.)], កាលោ ឥតោ បក្កមនាយ វីរ។

៥២៩. “នេវាតិសីតំ ន បនាតិឧណ្ហំ, សុខា ឧតុ អទ្ធនិយា ភទន្តេ;
បស្សន្តុ តំ សាកិយា កោឡិយា ច, បច្ឆាមុខំ រោហិនិយំ តរន្តំ។

៥៣០. “អាសាយ កសតេ ខេត្តំ, ពីជំ អាសាយ វប្បតិ;
អាសាយ វាណិជា យន្តិ, សមុទ្ទំ ធនហារកា;
យាយ អាសាយ តិដ្ឋាមិ, សា មេ អាសា សមិជ្ឈតុ។

៥៣១. [សំ. និ. ១.១៩៨] “បុនប្បុនំ ចេវ វបន្តិ ពីជំ, បុនប្បុនំ វស្សតិ ទេវរាជា;
បុនប្បុនំ ខេត្តំ កសន្តិ កស្សកា, បុនប្បុនំ ធញ្ញមុបេតិ រដ្ឋំ។

៥៣២. [សំ. និ. ១.១៩៨] “បុនប្បុនំ យាចនកា ចរន្តិ, បុនប្បុនំ ទានបតី ទទន្តិ;
បុនប្បុនំ ទានបតី ទទិត្វា, បុនប្បុនំ សគ្គមុបេន្តិ ឋានំ។

៥៣៣. “វីរោ ហវេ សត្តយុគំ បុនេតិ, យស្មិំ កុលេ ជាយតិ ភូរិបញ្ញោ;
មញ្ញាមហំ សក្កតិ ទេវទេវោ, តយា ហិ ជាតោ [តយាភិជាតោ (សី.)] មុនិ សច្ចនាមោ។

៥៣៤. “សុទ្ធោទនោ នាម បិតា មហេសិនោ, ពុទ្ធស្ស មាតា បន មាយនាមា;
យា ពោធិសត្តំ បរិហរិយ កុច្ឆិនា, កាយស្ស ភេទា តិទិវម្ហិ មោទតិ។

៥៣៥. “សា គោតមី កាលកតា ឥតោ ចុតា, ទិព្ពេហិ កាមេហិ សមង្គិភូតា;
សា មោទតិ កាមគុណេហិ បញ្ចហិ, បរិវារិតា ទេវគណេហិ តេហិ។

៥៣៦. “ពុទ្ធស្ស បុត្តោម្ហិ អសយ្ហសាហិនោ, អង្គីរសស្សប្បដិមស្ស តាទិនោ;
បិតុបិតា មយ្ហំ តុវំសិ សក្ក, ធម្មេន មេ គោតម អយ្យកោសី”តិ។

… កាឡុទាយី ថេរោ…។

២. ឯកវិហារិយត្ថេរគាថា

៥៣៧. “បុរតោ បច្ឆតោ វាបិ, អបរោ ចេ ន វិជ្ជតិ;
អតីវ ផាសុ ភវតិ, ឯកស្ស វសតោ វនេ។

៥៣៨. “ហន្ទ ឯកោ គមិស្សាមិ, អរញ្ញំ ពុទ្ធវណ្ណិតំ;
ផាសុ [ផាសុំ (ស្យា. បី.)] ឯកវិហារិស្ស, បហិតត្តស្ស ភិក្ខុនោ។

៥៣៩. “យោគី-បីតិករំ រម្មំ, មត្តកុញ្ជរសេវិតំ;
ឯកោ អត្តវសី ខិប្បំ, បវិសិស្សាមិ កាននំ។

៥៤០. “សុបុប្ផិតេ សីតវនេ, សីតលេ គិរិកន្ទរេ;
គត្តានិ បរិសិញ្ចិត្វា, ចង្កមិស្សាមិ ឯកកោ។

៥៤១. “ឯកាកិយោ អទុតិយោ, រមណីយេ មហាវនេ;
កទាហំ វិហរិស្សាមិ, កតកិច្ចោ អនាសវោ។

៥៤២. “ឯវំ មេ កត្តុកាមស្ស, អធិប្បាយោ សមិជ្ឈតុ;
សាធិយិស្សាមហំយេវ, នាញ្ញោ អញ្ញស្ស ការកោ។

៥៤៣ឯកស ពន្នាមិ សន្នាហំ, បវិសិស្សាមិ កាននំ;
ន តតោ និក្ខមិស្សាមិ, អប្បត្តោ អាសវក្ខយំ។

៥៤៤“មាលុតេ ឧបវាយន្តេ, សីតេ សុរភិគន្ធិកេ [គន្ធកេ (ស្យា. បី. ក.)];
អវិជ្ជំ ទាលយិស្សាមិ, និសិន្នោ នគមុទ្ធនិ។

៥៤៥“វនេ កុសុមសញ្ឆន្នេ, បព្ភារេ នូន សីតលេ;
វិមុត្តិសុខេន សុខិតោ, រមិស្សាមិ គិរិព្ពជេ។

៥៤៦“សោហំ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ, ចន្ទោ បន្នរសោ យថា;
សព្ពាសវបរិក្ខីណោ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ”តិ។

... ឯកវិហារិយោ ថេរោ...។

៣. មហាកប្បិនត្ថេរគាថា

៥៤៧“អនាគតំ យោ បដិកច្ច [បដិគច្ច (សី.)] បស្សតិ, ហិតញ្ច អត្ថំ អហិតញ្ច តំ ទ្វយំ;
វិទ្វេសិនោ តស្ស ហិតេសិនោ វា, រន្ធំ ន បស្សន្តិ សមេក្ខមានា។

៥៤៨[បដិ. ម. ១.១៦០ បដិសម្ភិទាមគ្គេ] “អានាបានសតី យស្ស, បរិបុណ្ណា សុភាវិតា;
អនុបុព្ពំ បរិចិតា, យថា ពុទ្ធេន ទេសិតា;
សោមំ លោកំ បភាសេតិ, អព្ភា មុត្តោវ ចន្ទិមា។

៥៤៩“ឱទាតំ វត មេ ចិត្តំ, អប្បមាណំ សុភាវិតំ;
និព្ពិទ្ធំ បគ្គហិតញ្ច, សព្ពា ឱភាសតេ ទិសា។

៥៥០“ជីវតេ វាបិ សប្បញ្ញោ, អបិ វិត្តបរិក្ខយោ;
បញ្ញាយ ច អលាភេន, វិត្តវាបិ ន ជីវតិ។

៥៥១“បញ្ញា សុតវិនិច្ឆិនី, បញ្ញា កិត្តិសិលោកវទ្ធនី;
បញ្ញាសហិតោ នរោ ឥធ, អបិ ទុក្ខេសុ សុខានិ វិន្ទតិ។

៥៥២“នាយំ អជ្ជតនោ ធម្មោ, នច្ឆេរោ នបិ អព្ភុតោ;
យត្ថ ជាយេថ មីយេថ, តត្ថ កី វិយ អព្ភុតំ។

៥៥៣“អនន្តរំ ហិ ជាតស្ស, ជីវិតា មរណំ ធុវំ;
ជាតា ជាតា មរន្តីធ, ឯវំធម្មា ហិ បាណិនោ។

៥៥៤“ន ហេតទត្ថាយ មតស្ស ហោតិ, យំ ជីវិតត្ថំ បរបោរិសានំ;
មតម្ហិ រុណ្ណំ ន យសោ ន លោក្យំ, ន វណ្ណិតំ សមណព្រាហ្មណេហិ។

៥៥៥“ចក្ខុំ សរីរំ ឧបហន្តិ តេន [ឧបហន្តិ រុណ្ណំ (សី.), ឧបហន្តិ រោណ្ណំ (ស្យា. បី.)], និហីយតិ វណ្ណពលំ មតី ច;
អានន្ទិនោ តស្ស ទិសា ភវន្តិ, ហិតេសិនោ នាស្ស សុខី ភវន្តិ។

៥៥៦“តស្មា ហិ ឥច្ឆេយ្យ កុលេ វសន្តេ, មេធាវិនោ ចេវ ពហុស្សុតេ ច;
យេសំ ហិ បញ្ញាវិភវេន កិច្ចំ, តរន្តិ នាវាយ នទីវ បុណ្ណ”ន្តិ។

... មហាកប្បិនោ ថេរោ...។

៤. ចូឡបន្ថកត្ថេរគាថា

៥៥៧“ទន្ធា មយ្ហំ គតី អាសិ, បរិភូតោ បុរេ អហំ;
ភាតា ច មំ បណាមេសិ, ‘គច្ឆ ទានិ តុវំ ឃរំ’។

៥៥៨“សោហំ បណាមិតោ សន្តោ [ភាតា (អដ្ឋ.)], សង្ឃារាមស្ស កោដ្ឋកេ;
ទុម្មនោ តត្ថ អដ្ឋាសឹ, សាសនស្មិំ អបេក្ខវា។

៥៥៩‘‘ភគវា តត្ថ អាគច្ឆិ [អាគញ្ឆិ (សី. បី.)], សីសំ មយ្ហំ បរាមសិ;
ពាហាយ មំ គហេត្វាន, សង្ឃារាមំ បវេសយិ។

៥៦០‘‘អនុកម្បាយ មេ សត្ថា, បាទាសិ បាទបុញ្ឆនិំ;
‘ឯតំ សុទ្ធំ អធិដ្ឋេហិ, ឯកមន្តំ ស្វធិដ្ឋិតំ’។

៥៦១‘‘តស្សាហំ វចនំ សុត្វា, វិហាសិំ សាសនេ រតោ;
សមាធិំ បដិបាទេសិំ, ឧត្តមត្ថស្ស បត្តិយា។

៥៦២‘‘បុព្ពេនិវាសំ ជានាមិ, ទិព្ពចក្ខុ វិសោធិតំ;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ។

៥៦៣‘‘សហស្សក្ខត្តុមត្តានំ , និម្មិនិត្វាន បន្ថកោ;
និសីទម្ពវនេ រម្មេ, យាវ កាលប្បវេទនា។

៥៦៤‘‘តតោ មេ សត្ថា បាហេសិ, ទូតំ កាលប្បវេទកំ;
បវេទិតម្ហិ កាលម្ហិ, វេហាសាទុបសង្កមិំ [វេហាសានុបសង្កមិំ (ស្យា. ក.)]។

៥៦៥‘‘វន្ទិត្វា សត្ថុនោ បាទេ, ឯកមន្តំ និសីទហំ;
និសិន្នំ មំ វិទិត្វាន, អថ សត្ថា បដិគ្គហិ។

៥៦៦‘‘អាយាគោ សព្ពលោកស្ស, អាហុតីនំ បដិគ្គហោ;
បុញ្ញក្ខេត្តំ មនុស្សានំ, បដិគណ្ហិត្ថ ទក្ខិណ’’ន្តិ។

… ចូឡបន្ថកោ ថេរោ…។

៥. កប្បត្ថេរគាថា

៥៦៧‘‘នានាកុលមលសម្បុណ្ណោ, មហាឧក្ការសម្ភវោ;
ចន្ទនិកំវ បរិបក្កំ, មហាគណ្ឌោ មហាវណោ។

៥៦៨‘‘បុព្ពរុហិរសម្បុណ្ណោ, គូថកូបេន គាឡ្ហិតោ [គូថកូបេ និគាឡ្ហិតោ (ស្យា. បី. ក.)];
អាបោបគ្ឃរណោ កាយោ, សទា សន្ទតិ បូតិកំ។

៥៦៩‘‘សដ្ឋិកណ្ឌរសម្ពន្ធោ , មំសលេបនលេបិតោ;
ចម្មកញ្ចុកសន្នទ្ធោ, បូតិកាយោ និរត្ថកោ។

៥៧០‘‘អដ្ឋិសង្ឃាតឃដិតោ, ន្ហារុសុត្តនិពន្ធនោ;
នេកេសំ សំគតីភាវា, កប្បេតិ ឥរិយាបថំ។

៥៧១‘‘ធុវប្បយាតោ មរណាយ, មច្ចុរាជស្ស សន្តិកេ;
ឥធេវ ឆឌ្ឌយិត្វាន, យេនកាមង្គមោ នរោ។

៥៧២‘‘អវិជ្ជាយ និវុតោ កាយោ, ចតុគន្ថេន គន្ថិតោ;
ឱឃសំសីទនោ កាយោ, អនុសយជាលមោត្ថតោ។

៥៧៣‘‘បញ្ចនីវរណេ យុត្តោ, វិតក្កេន សមប្បិតោ;
តណ្ហាមូលេនានុគតោ, មោហច្ឆាទនឆាទិតោ។

៥៧៤‘‘ឯវាយំ វត្តតេ កាយោ, កម្មយន្តេន យន្តិតោ;
សម្បត្តិ ច វិបត្យន្តា, នានាភាវោ វិបជ្ជតិ។

៥៧៥‘‘យេមំ កាយំ មមាយន្តិ, អន្ធពាលា បុថុជ្ជនា;
វឌ្ឍេន្តិ កដសិំ ឃោរំ, អាទិយន្តិ បុនព្ភវំ។

៥៧៦‘‘យេមំ កាយំ វិវជ្ជេន្តិ, គូថលិត្តំវ បន្នគំ;
ភវមូលំ វមិត្វាន, បរិនិព្ពិស្សន្តិនាសវា’’តិ [បរិនិព្ពន្តុនាសវា (សី.)]។

... កប្បោ ថេរោ...។

៦. វង្គន្តបុត្តឧបសេនត្ថេរគាថា

៥៧៧. “វិវិត្តំ អប្បនិគ្ឃោសំ, វាឡមិគនិសេវិតំ;
សេវេ សេនាសនំ ភិក្ខុ, បដិសល្លានការណា។

៥៧៨. “សង្ការបុញ្ជា អាហត្វា [អាហិត្វា (ក.)], សុសានា រថិយាហិ ច;
តតោ សង្ឃាដិកំ កត្វា, លូខំ ធារេយ្យ ចីវរំ។

៥៧៩. “នីចំ មនំ ករិត្វាន, សបទានំ កុលា កុលំ;
បិណ្ឌិកាយ ចរេ ភិក្ខុ, គុត្តទ្វារោ សុសំវុតោ។

៥៨០. “លូខេនបិ វា [លូខេនបិ ច (ពហូសុ)] សន្តុស្សេ, នាញ្ញំ បត្ថេ រសំ ពហុំ;
រសេសុ អនុគិទ្ធស្ស, ឈានេ ន រមតី មនោ។

៥៨១. “អប្បិច្ឆោ ចេវ សន្តុដ្ឋោ, បវិវិត្តោ វសេ មុនិ;
អសំសដ្ឋោ គហដ្ឋេហិ, អនាគារេហិ ចូភយំ។

៥៨២. “យថា ជឡោ វ មូគោ វ, អត្តានំ ទស្សយេ តថា;
នាតិវេលំ សម្ភាសេយ្យ, សង្ឃមជ្ឈម្ហិ បណ្ឌិតោ។

៥៨៣. “ន សោ ឧបវទេ កញ្ចិ, ឧបឃាតំ វិវជ្ជយេ;
សំវុតោ បាតិមោក្ខស្មិំ, មត្តញ្ញូ ចស្ស ភោជនេ។

៥៨៤. “សុគ្គហីតនិមិត្តស្ស, ចិត្តស្សុប្បាទកោវិទោ;
សមំ អនុយុញ្ជេយ្យ, កាលេន ច វិបស្សនំ។

៥៨៥. “វីរិយសាតច្ចសម្បន្នោ , យុត្តយោគោ សទា សិយា;
ន ច អប្បត្វា ទុក្ខន្តំ, វិស្សាសំ ឯយ្យ បណ្ឌិតោ។

៥៨៦. “ឯវំ វិហរមានស្ស, សុទ្ធិកាមស្ស ភិក្ខុនោ;
ខីយន្តិ អាសវា សព្ពេ, និព្ពុតិញ្ចាធិគច្ឆតី”តិ។

... ឧបសេនោ វង្គន្តបុត្តោ ថេរោ...។

៧. (អបរ)-គោតមត្ថេរគាថា

៥៨៧. “វិជានេយ្យ សកំ អត្ថំ, អវលោកេយ្យាថ បាវចនំ;
យញ្ចេត្ថ អស្ស បតិរូបំ, សាមញ្ញំ អជ្ឈុបគតស្ស។

៥៨៨. “មិត្តំ ឥធ ច កល្យាណំ, សិក្ខា វិបុលំ សមាទានំ;
សុស្សូសា ច គរូនំ, ឯតំ សមណស្ស បតិរូបំ។

៥៨៩. “ពុទ្ធេសុ សគារវតា, ធម្មេ អបចិតិ យថាភូតំ;
សង្ឃេ ច ចិត្តីការោ, ឯតំ សមណស្ស បតិរូបំ។

៥៩០ “អាចារគោចរេ យុត្តោ, អាជីវោ សោធិតោ អគារយ្ហោ;
ចិត្តស្ស ច សណ្ឋបនំ, ឯតំ សមណស្ស បតិរូបំ។

៥៩១. “ចារិត្តំ អថ វារិត្តំ, ឥរិយាបថិយំ បសាទនិយំ;
អធិចិត្តេ ច អាយោគោ, ឯតំ សមណស្ស បតិរូបំ។

៥៩២ “អារញ្ញកានិ សេនាសនានិ, បន្តានិ អប្បសទ្ទានិ;
ភជិតព្ពានិ មុនិនា, ឯតំ សមណស្ស បតិរូបំ។

៥៩៣. “សីលញ្ច ពាហុសច្ចញ្ច, ធម្មានំ បវិចយោ យថាភូតំ;

សច្ចានំ អភិសមយោ, ឯតំ សមណស្ស បតិរូបំ។

៥៨៤“ភាវេយ្យ ច អនិច្ចន្តិ, អនត្តសញ្ញំ អសុភសញ្ញញ្ច;
លោកម្ហិ ច អនភិរតិំ, ឯតំ សមណស្ស បតិរូបំ។

៥៨៥“ភាវេយ្យ ច ពោជ្ឈង្គេ, ឥទ្ធិបាទានិ ឥន្ទ្រិយានិ ពលានិ;
អដ្ឋង្គមគ្គមរិយំ, ឯតំ សមណស្ស បតិរូបំ។

៥៨៦“តណ្ហំ បជហេយ្យ មុនិ, សមូលកេ អាសវេ បទាលេយ្យ;
វិហរេយ្យ វិប្បមុត្តោ, ឯតំ សមណស្ស បតិរូប”ន្តិ។

… គោតមោ ថេរោ…។

ទសកនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

តត្រុទ្ទានំ –

កាឡុទាយី ច សោ ថេរោ, ឯកវិហារី ច កប្បិនោ;
ចូឡបន្ថកោ កប្បោ ច, ឧបសេនោ ច គោតមោ;
សត្តិមេ ទសកេ ថេរា, គាថាយោ ចេត្ថ សត្តតីតិ។

១១. ឯកាទសនិបាតោ

១. សំកិច្ចត្ថេរគាថា

៥៩៧. “កឹ តវត្ថោ វនេ តាត, ឧជ្ជុហានោវ បាវុសេ;
វេរម្ភា រមណីយា តេ, បវិវេកោ ហិ ឈាយិនំ។

៥៩៨. “យថា អព្ភានិ វេរម្ភោ, វាតោ នុទតិ បាវុសេ;
សញ្ញា មេ អភិកិរន្តិ, វិវេកបដិសញ្ញុតា។

៥៩៩. “អបណ្ឌរោ អណ្ឌសម្ភវោ, សីវថិកាយ និកេតចារិកោ;
ឧប្បាទយតេវ មេ សតឹ, សន្ទេហស្មិំ វិរាគនិស្សិតំ។

៦០០. “យញ្ច អញ្ញេ ន រក្ខន្តិ, យោ ច អញ្ញេ ន រក្ខតិ;
ស វេ ភិក្ខុ សុខំ សេតិ, កាមេសុ អនបេក្ខវា។

៦០១. “អច្ឆោទិកា បុថុសិលា, គោនង្គុលមិគាយុតា;
អម្ពុសេវាលសញ្ឆន្នា, តេ សេលា រមយន្តិ មំ។

៦០២. “វសិតំ មេ អរញ្ញេសុ, កន្ទរាសុ គុហាសុ ច;
សេនាសនេសុ បន្តេសុ, វាឡមិគនិសេវិតេ។

៦០៣. “‘ឥមេ ហញ្ញន្តុ វជ្ឈន្តុ, ទុក្ខំ បប្បោន្តុ បាណិនោ’;
សង្កប្បំ នាភិជានាមិ, អនរិយំ ទោសសំហិតំ។

៦០៤. “បរិចិណ្ណោ មយា សត្ថា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ;
ឱហិតោ គរុកោ ភារោ, ភវនេត្តិ សមូហតា។

៦០៥. “យស្ស ចត្ថាយ [យស្សត្ថាយ (សី.)] បព្ពជិតោ, អគារស្មានគារិយំ;
សោ មេ អត្ថោ អនុប្បត្តោ, សព្ពសំយោជនក្ខយោ។

៦០៦. “នាភិនន្ទាមិ មរណំ, នាភិនន្ទាមិ ជីវិតំ;
កាលញ្ច បដិកង្ខាមិ, និព្ពិសំ ភតកោ យថា។

៦០៧. “នាភិនន្ទាមិ មរណំ, នាភិនន្ទាមិ ជីវិតំ;
កាលញ្ច បដិកង្ខាមិ, សម្បជានោ បតិស្សតោ”តិ។

... សំកិច្ចោ ថេរោ...។

ឯកាទសនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

តត្រុទ្ទានំ –

សំកិច្ចថេរោ ឯកោវ, កតកិច្ចោ អនាសវោ;
ឯកាទសនិបាតម្ហិ, គាថា ឯកាទសេវ ចាតិ។

១២. ទ្វាទសកនិបាតោ

១. សីលវត្ថេរគាថា

៦០៨“សីលមេវិធ សិក្ខេថ, អស្មិំ លោកេ សុសិក្ខិតំ;
សីលំ ហិ សព្ពសម្បត្តិំ, ឧបនាមេតិ សេវិតំ។

៦០៩“សីលំ រក្ខេយ្យ មេធាវី, បត្ថយានោ តយោ សុខេ;
បសំសំ វិត្តិលាភញ្ច, បេច្ច សគ្គេ បមោទនំ [បេច្ច សគ្គេ ច មោទនំ (សី. បី.)]។

៦១០“សីលវា ហិ ពហូ មិត្តេ, សញ្ញមេនាធិគច្ឆតិ;
ទុស្សីលោ បន មិត្តេហិ, ធំសតេ បាបមាចរំ។

៦១១“អវណ្ណញ្ច អកិត្តិញ្ច, ទុស្សីលោ លភតេ នរោ;
វណ្ណំ កិត្តិំ បសំសញ្ច, សទា លភតិ សីលវា។

៦១២“អាទិ សីលំ បតិដ្ឋា ច, កល្យាណានញ្ច មាតុកំ;
បមុខំ សព្ពធម្មានំ, តស្មា សីលំ វិសោធយេ។

៦១៣“វេលា ច សំវរំ សីលំ [សំវរោ សីលំ (សី.), សំវរសីលំ (សី. អដ្ឋ.)], ចិត្តស្ស អភិហាសនំ;
តិត្ថញ្ច សព្ពពុទ្ធានំ, តស្មា សីលំ វិសោធយេ។

៦១៤“សីលំ ពលំ អប្បដិមំ, សីលំ អាវុធមុត្តមំ;
សីលមាភរណំ សេដ្ឋំ, សីលំ កវចមព្ភុតំ។

៦១៥“សីលំ សេតុ មហេសក្ខោ, សីលំ គន្ធោ អនុត្តរោ;
សីលំ វិលេបនំ សេដ្ឋំ, យេន វាតិ ទិសោទិសំ។

៦១៦“សីលំ សម្ពលមេវគ្គំ, សីលំ បាថេយ្យមុត្តមំ;
សីលំ សេដ្ឋោ អតិវាហោ, យេន យាតិ ទិសោទិសំ។

៦១៧“ឥធេវ និន្ទំ លភតិ, បេច្ចាបាយេ ច ទុម្មនោ;
សព្ពត្ថ ទុម្មនោ ពាលោ, សីលេសុ អសមាហិតោ។

៦១៨“ឥធេវ កិត្តិំ លភតិ, បេច្ច សគ្គេ ច សុម្មនោ;
សព្ពត្ថ សុមនោ ធីរោ, សីលេសុ សុសមាហិតោ។

៦១៩“សីលមេវ ឥធ អគ្គំ, បញ្ញវា បន ឧត្តមោ;
មនុស្សេសុ ច ទេវេសុ, សីលបញ្ញាណតោ ជយ”ន្តិ។

... សីលវោ ថេរោ...។

២. សុនីតត្ថេរគាថា

៦២០“នីចេ កុលម្ហិ ជាតោហំ, ទលិទ្ទោ អប្បភោជនោ;
ហីនកម្មំ [ហីនំ កម្មំ (ស្យា.)] មមំ អាសិ, អហោសិំ បុប្ផឆឌ្ឌកោ។

៦២១“ជិគុច្ឆិតោ មនុស្សានំ, បរិភូតោ ច វម្ភិតោ;
នីចំ មនំ ករិត្វាន, វន្ទិស្សំ ពហុកំ ជនំ។

៦២២“អថទ្ទសាសិំ សម្ពុទ្ធំ, ភិក្ខុសង្ឃបុរក្ខតំ;
បវិសន្តំ មហាវីរំ, មគធានំ បុរុត្តមំ។

៦២៣“និក្ខិបិត្វាន ព្យាភង្គិំ, វន្ទិតុំ ឧបសង្កមិំ;
មមេវ អនុកម្បាយ, អដ្ឋាសិ បុរិសុត្តមោ។

៦២៤“វន្ទិត្វា សត្ថុនោ បាទេ, ឯកមន្តំ ឋិតោ តទា;
បព្ពជ្ជំ អហមាយាចឹ, សព្ពសត្តានមុត្តមំ។

៦២៥“តតោ ការុណិកោ សត្ថា, សព្ពលោកានុកម្បកោ;
‘ឯហិ ភិក្ខូ’តិ មំ អាហ, សា មេ អាសូបសម្បទា។

៦២៦“សោហំ ឯកោ អរញ្ញស្មិំ, វិហរន្តោ អតន្ទិតោ;
អកាសិំ សត្ថុវចនំ, យថា មំ ឱវទី ជិនោ។

៦២៧“រត្តិយា បឋមំ យាមំ, បុព្ពជាតិមនុស្សរិំ;
រត្តិយា មជ្ឈិមំ យាមំ, ទិព្ពចក្ខុំ វិសោធយិំ [ទិព្ពចក្ខុ វិសោធិតំ (ក.)];
រត្តិយា បច្ឆិមេ យាមេ, តមោខន្ធំ បទាលយិំ។

៦២៨“តតោ រត្យា វិវសានេ, សូរិយស្សុគ្គមនំ បតិ;
ឥន្ទោ ព្រហ្មា ច អាគន្ត្វា, មំ នមស្សិំសុ បញ្ជលី។

៦២៩“‘នមោ តេ បុរិសាជញ្ញ, នមោ តេ បុរិសុត្តម;
យស្ស តេ អាសវា ខីណា, ទក្ខិណេយ្យោសិ មារិស’។

៦៣០“តតោ ទិស្វាន មំ សត្ថា, ទេវសង្ឃបុរក្ខតំ;
សិតំ បាតុករិត្វាន, ឥមមត្ថំ អភាសថ។

៦៣១[សុ. និ. ៦៦០ សុត្តនិបាតេបិ] “‘តបេន ព្រហ្មចរិយេន, សំយមេន ទមេន ច;
ឯតេន ព្រាហ្មណោ ហោតិ, ឯតំ ព្រាហ្មណមុត្តម’”ន្តិ។

… សុនីតោ ថេរោ…។

ទ្វាទសកនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

តត្រុទ្ទានំ –

សីលវា ច សុនីតោ ច, ថេរា ទ្វេ តេ មហិទ្ធិកា;
ទ្វាទសម្ហិ និបាតម្ហិ, គាថាយោ ចតុវីសតីតិ។

១៣. តេរសនិបាតោ

១. សោណកោឡិវិសត្ថេរគាថា

៦៣២. “យាហុ រដ្ឋេ សមុក្កដ្ឋោ, រញ្ញោ អង្គស្ស បទ្ធគូ [បត្ថគូ (ស្យា.), បដ្ឋគូ (ក.)];
ស្វាជ្ជ ធម្មេសុ ឧក្កដ្ឋោ, សោណោ ទុក្ខស្ស បារគូ។

៦៣៣. “បញ្ច ឆិន្ទេ បញ្ច ជហេ, បញ្ច ចុត្តរិ ភាវយេ;
បញ្ចសង្គាតិគោ ភិក្ខុ, ឱឃតិណ្ណោតិ វុច្ចតិ។

៦៣៤. “ឧន្នឡស្ស បមត្តស្ស, ពាហិរាសស្ស [ពាហិរាសយស្ស (ក.)] ភិក្ខុនោ;
សីលំ សមាធិ បញ្ញា ច, បារិបូរិំ ន គច្ឆតិ។

៦៣៥. “យញ្ហិ កិច្ចំ អបវិទ្ធំ [តទបវិទ្ធំ (សី. ស្យា.)], អកិច្ចំ បន ករីយតិ;
ឧន្នឡានំ បមត្តានំ, តេសំ វឌ្ឍន្តិ អាសវា។

៦៣៦. “យេសញ្ច សុសមារទ្ធា, និច្ចំ កាយគតា សតិ;
អកិច្ចំ តេ ន សេវន្តិ, កិច្ចេ សាតច្ចការិនោ;
សតានំ សម្បជានានំ, អត្ថំ គច្ឆន្តិ អាសវា។

៦៣៧. “ឧជុមគ្គម្ហិ អក្ខាតេ, គច្ឆថ មា និវត្តថ;
អត្តនា ចោទយត្តានំ, និព្ពានមភិហារយេ។

៦៣៨. “អច្ចារទ្ធម្ហិ វីរិយម្ហិ, សត្ថា លោកេ អនុត្តរោ;
វីណោបមំ ករិត្វា មេ, ធម្មំ ទេសេសិ ចក្ខុមា;
តស្សាហំ វចនំ សុត្វា, វិហាសិំ សាសនេ រតោ។

៦៣៩. “សមថំ បដិបាទេសិំ, ឧត្តមត្ថស្ស បត្តិយា;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ។

៦៤០. “នេក្ខម្មេ [និក្ខមេ (ក.), នេក្ខម្មំ (មហាវ. ២៤៤; អ. និ. ៦.៥៥)] អធិមុត្តស្ស, បវិវេកញ្ច ចេតសោ;
អព្យាបជ្ឈាធិមុត្តស្ស [អព្យាបជ្ឈាធិមុត្តស្ស (ក.)], ឧបាទានក្ខយស្ស ច។

៦៤១. “តណ្ហក្ខយាធិមុត្តស្ស, អសម្មោហញ្ច ចេតសោ;
ទិស្វា អាយតនុប្បាទំ, សម្មា ចិត្តំ វិមុច្ចតិ។

៦៤២. “តស្ស សម្មា វិមុត្តស្ស, សន្តចិត្តស្ស ភិក្ខុនោ;
កតស្ស បដិចយោ នត្ថិ, ករណីយំ ន វិជ្ជតិ។

៦៤៣. “សេលោ យថា ឯកឃនោ [ឯកឃនោ (ក.)], វាតេន ន សមីរតិ;
ឯវំ រូបា រសា សទ្ទា, គន្ធា ផស្សា ច កេវលា។

៦៤៤. “ឥដ្ឋា ធម្មា អនិដ្ឋា ច, នប្បវេធេន្តិ តាទិនោ;
ឋិតំ ចិត្តំ វិសញ្ញុត្តំ, វយញ្ចស្សានុបស្សតី”តិ។

… សោណោ កោឡិវិសោ ថេរោ…។

តេរសនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

តត្រុទ្ទានំ –

សោណោ កោឡិវិសោ ថេរោ, ឯកោយេវ មហិទ្ធិកោ;
តេរសម្ហិ និបាតម្ហិ, គាថាយោ ចេត្ថ តេរសាតិ។

១៤. ចុទ្ទសកនិបាតោ

១. ខទិរវនិយរេវតត្ថេរគាថា

៦៤៥. “យទា អហំ បព្ពជិតោ, អគារស្មានគារិយំ;
នាភិជានាមិ សង្កប្បំ, អនរិយំ ទោសសំហិតំ។

៦៤៦. “‘ឥមេ ហញ្ញន្តុ វជ្ឈន្តុ, ទុក្ខំ បប្បោន្តុ បាណិនោ’;
សង្កប្បំ នាភិជានាមិ, ឥមស្មិំ ទីឃមន្តរេ។

៦៤៧. “មេត្តញ្ច អភិជានាមិ, អប្បមាណំ សុភាវិតំ;
អនុបុព្ពំ បរិចិតំ, យថា ពុទ្ធេន ទេសិតំ។

៦៤៨. “សព្ពមិត្តោ សព្ពសខោ, សព្ពភូតានុកម្បកោ;
មេត្តចិត្តញ្ច [មេត្តំ ចិត្តំ (សី. ស្យា.)] ភាវេមិ, អព្យាបជ្ជរតោ [អព្យាបជ្ឈរតោ (សី. ស្យា.)] សទា។

៦៤៩. “អសំហីរំ អសំកុប្បំ, ចិត្តំ អាមោទយាមហំ;
ព្រហ្មវិហារំ ភាវេមិ, អកាបុរិសសេវិតំ។

៦៥០. “អវិតក្កំ សមាបន្នោ, សម្មាសម្ពុទ្ធសាវកោ;
អរិយេន តុណ្ហីភាវេន, ឧបេតោ ហោតិ តាវទេ។

៦៥១. “យថាបិ បព្ពតោ សេលោ, អចលោ សុប្បតិដ្ឋិតោ;
ឯវំ មោហក្ខយា ភិក្ខុ, បព្ពតោវ ន វេធតិ។

៦៥២. “អនង្គណស្ស បោសស្ស, និច្ចំ សុចិគវេសិនោ;
វាលគ្គមត្តំ បាបស្ស, អព្ភមត្តំវ ខាយតិ។

៦៥៣. “នគរំ យថា បច្ចន្តំ, គុត្តំ សន្តរពាហិរំ;
ឯវំ គោបេថ អត្តានំ, ខណោ វោ មា ឧបច្ចគា។

៦៥៤. “នាភិនន្ទាមិ មរណំ, នាភិនន្ទាមិ ជីវិតំ;
កាលញ្ច បដិកង្ខាមិ, និព្ពិសំ ភតកោ យថា។

៦៥៥. “នាភិនន្ទាមិ មរណំ…បេ…, សម្បជានោ បតិស្សតោ។
៦៥៦. “បរិចិណ្ណោ មយា សត្ថា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ;
ឱហិតោ គរុកោ ភារោ, ភវនេត្តិ សមូហតា។

៦៥៧. “យស្ស ចត្ថាយ បព្ពជិតោ, អគារស្មានគារិយំ;
សោ មេ អត្ថោ អនុប្បត្តោ, សព្ពសំយោជនក្ខយោ។

៦៥៨. “សម្បាទេថប្បមាទេន, ឯសា មេ អនុសាសនី;
ហន្ទាហំ បរិនិព្ពិស្សំ, វិប្បមុត្តោម្ហិ សព្ពធី”តិ។

… ខទិរវនិយរេវតោ ថេរោ…។

២. គោទត្តត្ថេរគាថា

៦៥៩. “យថាបិ ភទ្ទោ អាជញ្ញោ, ធុរេ យុត្តោ ធុរស្សហោ [ធុរាសហោ (អដ្ឋ.)];
មថិតោ អតិភារេន, សំយុគំ នាតិវត្តតិ។

៦៦០. “ឯវំ បញ្ញាយ យេ តិត្តា, សមុទ្ទោ វារិនា យថា;
ន បរេ អតិមញ្ញន្តិ, អរិយធម្មោវ បាណិនំ។

៦៦១. “កាលេ កាលវសំ បត្តា, ភវាភវវសំ គតា;
នរា ទុក្ខំ និគច្ឆន្តិ, តេធ សោចន្តិ មាណវា [មានវា (សី.)]។

៦៦២. “ឧន្នតា សុខធម្មេន, ទុក្ខធម្មេន ចោនតា;
ទ្វយេន ពាលា ហញ្ញន្តិ, យថាភូតំ អទស្សិនោ។

៦៦៣. “យេ ច ទុក្ខេ សុខស្មិញ្ច, មជ្ឈេ សិព្ពិនិមច្ចគូ;
ឋិតា តេ ឥន្ទខីលោវ, ន តេ ឧន្នតឱនតា។

៦៦៤. “ន ហេវ លាភេ នាលាភេ, ន យសេ ន ច កិត្តិយា;
ន និន្ទាយំ បសំសាយ, ន តេ ទុក្ខេ សុខម្ហិ។

៦៦៥. “សព្ពត្ថ តេ ន លិម្បន្តិ, ឧទពិន្ទុវ បោក្ខរេ;
សព្ពត្ថ សុខិតា ធីរា, សព្ពត្ថ អបរាជិតា។

៦៦៦. “ធម្មេន ច អលាភោ យោ, យោ ច លាភោ អធម្មិកោ;
អលាភោ ធម្មិកោ សេយ្យោ, យំ ចេ លាភោ អធម្មិកោ។

៦៦៧. “យសោ ច អប្បពុទ្ធីនំ, វិញ្ញូនំ អយសោ ច យោ;
អយសោវ សេយ្យោ វិញ្ញូនំ, ន យសោ អប្បពុទ្ធិនំ។

៦៦៨. “ទុម្មេធេហិ បសំសា ច, វិញ្ញូហិ គរហា ច យា;
គរហាវ សេយ្យោ វិញ្ញូហិ, យំ ចេ ពាលប្បសំសនា។

៦៦៩. “សុខញ្ច កាមមយិកំ, ទុក្ខញ្ច បវិវេកិយំ;
បវិវេកទុក្ខំ សេយ្យោ, យំ ចេ កាមមយំ សុខំ។

៦៧០. “ជីវិតញ្ច អធម្មេន, ធម្មេន មរណញ្ច យំ;
មរណំ ធម្មិកំ សេយ្យោ, យំ ចេ ជីវេ អធម្មិកំ។

៦៧១. “កាមកោបប្បហីនា យេ, សន្តចិត្តា ភវាភវេ;
ចរន្តិ លោកេ អសិតា, នត្ថិ តេសំ បិយាបិយំ។

៦៧២. “ភាវយិត្វាន ពោជ្ឈង្គេ, ឥន្ទ្រិយានិ ពលានិ ច;
បប្បុយ្យ បរមំ សន្តិំ, បរិនិព្ពន្តិនាសវា”តិ។

… គោទត្តោ ថេរោ…។

ចុទ្ទសកនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

តត្រុទ្ទានំ –

រេវតោ ចេវ គោទត្តោ, ថេរា ទ្វេ តេ មហិទ្ធិកា;
ចុទ្ទសម្ហិ និបាតម្ហិ, គាថាយោ អដ្ឋវីសតីតិ។

១៥. សោឡសកនិបាតោ

១. អញ្ញាសិកោណ្ឌញ្ញត្ថេរគាថា

៦៧៣. “ឯស ភិយ្យោ បសីទាមិ, សុត្វា ធម្មំ មហារសំ;
វិរាគោ ទេសិតោ ធម្មោ, អនុបាទាយ សព្ពសោ។

៦៧៤. “ពហូនិ លោកេ ចិត្រានិ, អស្មិំ បថវិមណ្ឌលេ;
មថេន្តិ មញ្ញេ សង្កប្បំ, សុភំ រាគូបសំហិតំ។

៦៧៥. “រជមុហតញ្ច វាតេន, យថា មេឃោបសម្មយេ;
ឯវំ សម្មន្តិ សង្កប្បា, យទា បញ្ញាយ បស្សតិ។

៦៧៦. [ធ. ប. ២៧៧ ធម្មបទេ] “សព្ពេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ, យទា បញ្ញាយ បស្សតិ;
អថ និព្ពិន្ទតិ ទុក្ខេ, ឯស មគ្គោ វិសុទ្ធិយា។

៦៧៧. [ធ. ប. ២៧៨ ធម្មបទេ] “សព្ពេ សង្ខារា ទុក្ខាតិ, យទា បញ្ញាយ បស្សតិ
អថ និព្ពិន្ទតិ ទុក្ខេ, ឯស មគ្គោ វិសុទ្ធិយា។

៦៧៨. [ធ. ប. ២៧៩ ធម្មបទេ] “សព្ពេ ធម្មា អនត្តាតិ, យទា បញ្ញាយ បស្សតិ;
អថ និព្ពិន្ទតិ ទុក្ខេ, ឯស មគ្គោ វិសុទ្ធិយា។

៦៧៩. “ពុទ្ធានុពុទ្ធោ យោ ថេរោ, កោណ្ឌញ្ញោ តិព្ពនិក្កមោ;
បហីនជាតិមរណោ, ព្រហ្មចរិយស្ស កេវលី។

៦៨០. “ឱឃបាសោ ទឡ្ហខិលោ [ទឡ្ហោ ខិលោ (ស្យា. ក.)], បព្ពតោ ទុប្បទាលយោ;
ឆេត្វា ខិលញ្ច បាសញ្ច, សេលំ ភេត្វាន [ឆេត្វាន (ក.)] ទុព្ភិទំ;
តិណ្ណោ បារង្គតោ ឈាយី, មុត្តោ សោ មារពន្ធនា។

៦៨១. “ឧទ្ធតោ ចបលោ ភិក្ខុ, មិត្តេ អាគម្ម បាបកេ;
សំសីទតិ មហោឃស្មិំ, ឩមិយា បដិកុជ្ជិតោ។

៦៨២. “អនុទ្ធតោ អចបលោ, និបកោ សំវុតិន្ទ្រិយោ;
កល្យាណមិត្តោ មេធាវី, ទុក្ខស្សន្តករោ សិយា។

៦៨៣. “កាលបព្ពង្គសង្កាសោ, កិសោ ធមនិសន្ថតោ;
មត្តញ្ញូ អន្នបានស្មិំ, អទីនមនសោ នរោ។

៦៨៤. “ផុដ្ឋោ ឌំសេហិ មកសេហិ, អរញ្ញស្មិំ ព្រហាវនេ;
នាគោ សង្គាមសីសេវ, សតោ តត្រាធិវាសយេ។

៦៨៥. “នាភិនន្ទាមិ មរណំ…បេ… និព្ពិសំ ភតកោ យថា។
៦៨៦. “នាភិនន្ទាមិ មរណំ…បេ… សម្បជានោ បតិស្សតោ។
៦៨៧. “បរិចិណ្ណោ មយា សត្ថា…បេ… ភវនេត្តិ សមូហតា។
៦៨៨. “យស្ស ចត្ថាយ បព្ពជិតោ, អគារស្មានគារិយំ;
សោ មេ អត្ថោ អនុប្បត្តោ, កិំ មេ សទ្ធិវិហារិនា”តិ។

… អញ្ញាសិកោណ្ឌញ្ញោ [អញ្ញាកោណ្ឌញ្ញោ (សី. ស្យា.)] ថេរោ…។

២. ឧទាយិត្ថេរគាថា

៦៨៩. [អ. និ. ៦.៤៣] “មនុស្សភូតំ សម្ពុទ្ធំ, អត្តទន្តំ សមាហិតំ;
ឥរិយមានំ ព្រហ្មបថេ, ចិត្តស្សូបសមេ រតំ។

៦៩០. “យំ មនុស្សា នមស្សន្តិ, សព្ពធម្មាន បារគុំ;
ទេវាបិ តំ នមស្សន្តិ, ឥតិ មេ អរហតោ សុតំ។

៦៩១. សព្ពសំយោជនាតីតំ, វនា និព្ពនមាគតំ;
កាមេហិ នេក្ខម្មរតំ [និក្ខម្មរតំ (ក.)], មុត្តំ សេលាវ កញ្ចនំ។

៦៩២. "ស វេ អច្ចរុចិ នាគោ, ហិមវាវញ្ញេ សិលុច្ចយេ;
សព្ពេសំ នាគនាមានំ, សច្ចនាមោ អនុត្តរោ។

៦៩៣. "នាគំ វោ កិត្តយិស្សាមិ, ន ហិ អាគុំ ករោតិ សោ;
សោរច្ចំ អវិហិំសា ច, បាទា នាគស្ស តេ ទុវេ។

៦៩៤. "សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច, ចរណា នាគស្ស តេបរេ;
សទ្ធាហត្ថោ មហានាគោ, ឧបេក្ខាសេតទន្តវា។

៦៩៥. "សតិ គីវា សិរោ បញ្ញា, វីមំសា ធម្មចិន្តនា;
ធម្មកុច្ឆិសមាវាសោ, វិវេកោ តស្ស វាលធិ។

៦៩៦. "សោ ឈាយី អស្សាសរតោ, អជ្ឈត្តំ សុសមាហិតោ;
គច្ឆំ សមាហិតោ នាគោ, ឋិតោ នាគោ សមាហិតោ។

៦៩៧. "សយំ សមាហិតោ នាគោ, និសិន្នោបិ សមាហិតោ;
សព្ពត្ថ សំវុតោ នាគោ, ឯសា នាគស្ស សម្បទា។

៦៩៨. "ភុញ្ជតិ អនវជ្ជានិ, សាវជ្ជានិ ន ភុញ្ជតិ;
ឃាសមច្ឆាទនំ លទ្ធា, សន្និធឹ បរិវជ្ជយំ។

៦៩៩. "សំយោជនំ អណុំ ថូលំ, សព្ពំ ឆេត្វាន ពន្ធនំ;
យេន យេនេវ គច្ឆតិ, អនបេក្ខោវ គច្ឆតិ។

៧០០. "យថាបិ ឧទកេ ជាតំ, បុណ្ឌរីកំ បវឌ្ឍតិ;
នោបលិប្បតិ តោយេន, សុចិគន្ធំ មនោរមំ។

៧០១. "តថេវ ច លោកេ ជាតោ, ពុទ្ធោ លោកេ វិហរតិ;
នោបលិប្បតិ លោកេន, តោយេន បទុមំ យថា។

៧០២. "មហាគិនិ បជ្ជលិតោ, អនាហារោបសម្មតិ;
អង្គារេសុ ច សន្តេសុ, និព្ពុតោតិ បវុច្ចតិ។

៧០៣. "អត្ថស្សាយំ វិញ្ញាបនី, ឧបមា វិញ្ញូហិ ទេសិតា;
វិញ្ញិស្សន្តិ មហានាគា, នាគំ នាគេន ទេសិតំ។

៧០៤. "វីតរាគោ វីតទោសោ, វីតមោហោ អនាសវោ;
សរីរំ វិជហំ នាគោ, បរិនិព្ពិស្សត្យនាសវោ"តិ។

... ឧទាយី ថេរោ...។

សោឡសកនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

តត្រុទ្ទានំ –

កោណ្ឌញ្ញោ ច ឧទាយី ច, ថេរា ទ្វេ តេ មហិទ្ធិកា;
សោឡសម្ហិ និបាតម្ហិ, គាថាយោ ទ្វេ ច តឹស ចាតិ។

១៦. វីសតិនិបាតោ

១. អធិមុត្តត្ថេរគាថា

៧០៥. “យញ្ញត្ថំ វា ធនត្ថំ វា, យេ ហនាម មយំ បុរេ;
អវសេសំ [អវសេ តំ (សី. អដ្ឋ. មូលបាឋោ), អវសេសានំ (អដ្ឋ.?)] ភយំ ហោតិ, វេធន្តិ វិលបន្តិ ច។

៧០៦. “តស្ស តេ នត្ថិ ភីតត្តំ, ភិយ្យោ វណ្ណោ បសីទតិ;
កស្មា ន បរិទេវេសិ, ឯវរូបេ មហព្ភយេ។

៧០៧. “នត្ថិ ចេតសិកំ ទុក្ខំ, អនបេក្ខស្ស គាមណិ;
អតិក្កន្តា ភយា សព្ពេ, ខីណសំយោជនស្ស វេ។

៧០៨. “ខីណាយ ភវនេត្តិយា, ទិដ្ឋេ ធម្មេ យថាតថេ;
ន ភយំ មរណេ ហោតិ, ភារនិក្ខេបនេ យថា។

៧០៩. “សុចិណ្ណំ ព្រហ្មចរិយំ មេ, មគ្គោ ចាបិ សុភាវិតោ;
មរណេ មេ ភយំ នត្ថិ, រោគានមិវ សង្ខយេ។

៧១០. “សុចិណ្ណំ ព្រហ្មចរិយំ មេ, មគ្គោ ចាបិ សុភាវិតោ;
និរស្សាទា ភវា ទិដ្ឋា, វិសំ បិត្វាវ [បីត្វាវ (សី.)] ឆឌ្ឌិតំ។

៧១១. “បារគូ អនុបាទានោ, កតកិច្ចោ អនាសវោ;
តុដ្ឋោ អាយុក្ខយា ហោតិ, មុត្តោ អាឃាតនា យថា។

៧១២. “ឧត្តមំ ធម្មតំ បត្តោ, សព្ពលោកេ អនត្ថិកោ;
អាទិត្តាវ ឃរា មុត្តោ, មរណស្មឹ ន សោចតិ។

៧១៣. “យទត្ថិ សង្គតំ កិញ្ចិ, ភវោ វា យត្ថ លព្ភតិ;
សព្ពំ អនិស្សរំ ឯតំ, ឥតិ វុត្តំ មហេសិនា។

៧១៤. “យោ តំ តថា បជានាតិ, យថា ពុទ្ធេន ទេសិតំ;
ន គណ្ហាតិ ភវំ កិញ្ចិ, សុតត្តំវ អយោគុឡំ។

៧១៥. “ន មេ ហោតិ ‘អហោសិ’ន្តិ, ‘ភវិស្ស’ន្តិ ន ហោតិ មេ;
សង្ខារា វិគមិស្សន្តិ, តត្ថ កា បរិទេវនា។

៧១៦. “សុទ្ធំ ធម្មសមុប្បាទំ, សុទ្ធំ សង្ខារសន្តតឹ;
បស្សន្តស្ស យថាភូតំ, ន ភយំ ហោតិ គាមណិ។

៧១៧. “តិណកដ្ឋសមំ លោកំ, យទា បញ្ញាយ បស្សតិ;
មមត្តំ សោ អសំវិន្ទំ, ‘នត្ថិ មេ’តិ ន សោចតិ។

៧១៨. “ឧក្កណ្ឋាមិ សរីរេន, ភវេនម្ហិ អនត្ថិកោ;
សោយំ ភិជ្ជិស្សតិ កាយោ, អញ្ញោ ច ន ភវិស្សតិ។

៧១៩. “យំ វោ កិច្ចំ សរីរេន, តំករោថ យទិច្ឆថ;
ន មេ តប្បច្ចយា តត្ថ, ទោសោ បេមញ្ច ហេហិតិ”។

៧២០. តស្ស តំ វចនំ សុត្វា, អព្ភុតំ លោមហំសនំ;
សត្ថានិ និក្ខិបិត្វាន, មាណវា ឯតទព្រវុំ។

៧២១. “កឹ ភទន្តេ ករិត្វាន, កោ វា អាចរិយោ តវ;
កស្ស សាសនមាគម្ម, លព្ភតេ តំ អសោកតា”។

៧២២. “សព្ពញ្ញូ សព្ពទស្សាវី, ជិនោ អាចរិយោ មម;
មហាការុណិកោ សត្ថា, សព្ពលោកតិកិច្ឆកោ។

៧២៣"តេនាយំ ទេសិតោ ធម្មោ, ខយគាមី អនុត្តរោ;
តស្ស សាសនមាគម្ម, លព្ភតេ តំ អសោកតា"។

៧២៤សុត្វាន ចោរា ឥសិនោ សុភាសិតំ, និក្ខិប្ប សត្ថានិ ច អាវុធានិ ច;
តម្ហា ច កម្មា វិរមីសុ ឯកេ, ឯកេ ច បព្ពជ្ជមរោចយីសុ។

៧២៥តេ បព្ពជិត្វា សុគតស្ស សាសនេ, ភាវេត្វ ពោជ្ឈង្គពលានិ បណ្ឌិតា;
ឧទគ្គចិត្តា សុមនា កតិន្ទ្រិយា, ផុសីសុ និព្ពានបទំ អសង្ខតន្តិ។

...អធិមុត្តោ ថេរោ...។

២. បារាបរិយត្ថេរគាថា

៧២៦"សមណស្ស អហុ ចិន្តា, បារាបរិយស្ស ភិក្ខុនោ;
ឯកកស្ស និសិន្នស្ស, បវិវិត្តស្ស ឈាយិនោ។

៧២៧"កិមានុបុព្ពំ បុរិសោ, កិំ វតំ កិំ សមាចារំ;
អត្តនោ កិច្ចការីស្ស, ន ច កញ្ចិ វិហេឋយេ។

៧២៨"ឥន្ទ្រិយានិ មនុស្សានំ, ហិតាយ អហិតាយ ច;
អរក្ខិតានិ អហិតាយ, រក្ខិតានិ ហិតាយ ច។

៧២៩"ឥន្ទ្រិយានេវ សារក្ខំ, ឥន្ទ្រិយានិ ច គោបយំ;
អត្តនោ កិច្ចការីស្ស, ន ច កញ្ចិ វិហេឋយេ។

៧៣០"ចក្ខុន្ទ្រិយំ ចេ រូបេសុ, គច្ឆន្តំ អនិវារយំ;
អនាទីនវទស្សាវី, សោ ទុក្ខា ន ហិ មុច្ចតិ។

៧៣១"សោតិន្ទ្រិយំ ចេ សទ្ទេសុ, គច្ឆន្តំ អនិវារយំ;
អនាទីនវទស្សាវី, សោ ទុក្ខា ន ហិ មុច្ចតិ។

៧៣២"អនិស្សរណទស្សាវី, គន្ធេ ចេ បដិសេវតិ;
ន សោ មុច្ចតិ ទុក្ខម្ហា, គន្ធេសុ អធិមុច្ឆិតោ។

៧៣៣"អម្ពិលំ មធុរគ្គញ្ច, តិត្តកគ្គមនុស្សរំ;
រសតណ្ហាយ គធិតោ, ហទយំ នាវពុជ្ឈតិ។

៧៣៤"សុភាន្យប្បដិកូលានិ, ផោដ្ឋព្ពានិ អនុស្សរំ;
រត្តោ រាគាធិករណំ, វិវិធំ វិន្ទតេ ទុខំ។

៧៣៥"មនំ ចេតេហិ ធម្មេហិ, យោ ន សក្កោតិ រក្ខិតុំ;
តតោ នំ ទុក្ខមន្វេតិ, សព្ពេហេតេហិ បញ្ចហិ។

៧៣៦"បុព្ពលោហិតសម្បុណ្ណំ, ពហុស្ស កុណបស្ស ច;
នរវីរកតំ វគ្គុំ, សមុគ្គមិវ ចិត្តិតំ។

៧៣៧"កដុកំ មធុរស្សាទំ, បិយនិពន្ធនំ ទុខំ;
ខុរំវ មធុនា លិត្តំ, ឧល្លិហំ នាវពុជ្ឈតិ។

៧៣៨"ឥត្ថិរូបេ ឥត្ថិសរេ, ផោដ្ឋព្ពេបិ ច ឥត្ថិយា;
ឥត្ថិគន្ធេសុ សារត្តោ, វិវិធំ វិន្ទតេ ទុខំ។

៧៣៩"ឥត្ថិសោតានិ សព្ពានិ, សន្ទន្តិ បញ្ច បញ្ចសុ;
តេសមាវរណំ កាតុំ, យោ សក្កោតិ វីរិយវា។

៧៤០"សោ អត្ថវា សោ ធម្មដ្ឋោ, សោ ទក្ខោ សោ វិចក្ខណោ;
ករេយ្យ រមមានោបិ, កិច្ចំ ធម្មត្ថសំហិតំ។

៧៤១. "អថោ សីទតិ សញ្ញត្តំ, វឌ្ឍេ កិច្ចំ និរត្ថកំ;
'ន តំ កិច្ច'ន្តិ មញ្ញិត្វា, អប្បមត្តោ វិចក្ខណោ។

៧៤២. "យញ្ច អត្ថេន សញ្ញត្តំ, យា ច ធម្មគតា រតិ;
តំ សមាទាយ វត្តេថ, សា ហិ វេ ឧត្តមា រតិ។

៧៤៣. "ឧច្ចាវចេហុបាយេហិ, បរេសមភិជិគីសតិ;
ហន្ត្វា វធិត្វា អថ សោចយិត្វា, អាលោបតិ សាហសា យោ បរេសំ។

៧៤៤. "តច្ឆន្តោ អាណិយា អាណិំ, និហន្តិ ពលវា យថា;
ឥន្ទ្រិយានិន្ទ្រិយេហេវ , និហន្តិ កុសលោ តថា។

៧៤៥. "សទ្ធំ វីរិយំ សមាធិញ្ច, សតិបញ្ញញ្ច ភាវយំ;
បញ្ច បញ្ចហិ ហន្ត្វាន, អនីឃោ យាតិ ព្រាហ្មណោ។

៧៤៦. "សោ អត្ថវា សោ ធម្មដ្ឋោ, កត្វា វាក្យានុសាសនីំ;
សព្វេន សព្វំ ពុទ្ធស្ស, សោ នរោ សុខមេធតី"តិ។

...បារាបរិយោ ថេរោ...។

៣. តេលកានិត្ថេរគាថា

៧៤៧. "ចិររត្តំ វតាតាបី, ធម្មំ អនុវិចិន្តយំ;
សមំ ចិត្តស្ស នាលត្ថំ, បុច្ឆំ សមណព្រាហ្មណេ។

៧៤៨. "'កោ សោ បារង្គតោ លោកេ, កោ បត្តោ អមតោគធំ;
កស្ស ធម្មំ បដិច្ឆាមិ, បរមត្ថវិជាននំ'។

៧៤៩. "អន្តោវង្កគតោ អាសិ, មច្ឆោវ ឃសមាមិសំ;
ពទ្ធោ មហិន្ទបាសេន, វេបចិត្យសុរោ យថា។

៧៥០. "អញ្ឆាមិ នំ ន មុញ្ចាមិ, អស្មា សោកបរិទ្ទវា;
កោ មេ ពន្ធំ មុញ្ចំ លោកេ, សម្ពោធឹ វេទយិស្សតិ។

៧៥១. "សមណំ ព្រាហ្មណំ វា កំ, អាទិសន្តំ បភង្គុនំ។
កស្ស ធម្មំ បដិច្ឆាមិ, ជរាមច្ចុបវាហនំ។

៧៥២. "វិចិកិច្ឆាកង្ខាគន្ថិតំ, សារម្ភពលសញ្ញុតំ;
កោធប្បត្តមនត្ថទ្ធំ, អភិជប្បប្បទារណំ។

៧៥៣. "តណ្ហាធនុសមុដ្ឋានំ , ទ្វេ ច បន្នរសាយុតំ [ទ្វេធាបន្នរសាយុតំ (?)];
បស្ស ឱរសិកំ ពាឡ្ហំ, ភេត្វាន យទិ [យទ (សី. អដ្ឋ.) ហទិ (?) "ហទយេ"តិ តំសំវណ្ណនា] តិដ្ឋតិ។

៧៥៤. "អនុទិដ្ឋីនំ អប្បហានំ, សង្កប្បបរតេជិតំ;
តេន វិទ្ធោ បវេធាមិ, បត្តំវ មាលុតេរិតំ។

៧៥៥. "អជ្ឈត្តំ មេ សមុដ្ឋាយ, ខិប្បំ បច្ចតិ មាមកំ;
ឆផស្សាយតនី កាយោ, យត្ថ សរតិ សព្វទា។

៧៥៦. "តំ ន បស្សាមិ តេកិច្ឆំ, យោ មេតំ សល្លមុទ្ធរេ;
នានារជ្ជេន សត្ថេន [នារគ្គេន ន សត្ថេន (?)], នាញ្ញេន វិចិកិច្ឆិតំ។

៧៥៧. "កោ មេ អសត្ថោ អវណោ, សល្លមព្ភន្តរបស្សយំ;
អហឹសំ សព្វគត្តានិ, សល្លំ មេ ឧទ្ធរិស្សតិ។

៧៥៨. "ធម្មប្បតិ ហិ សោ សេដ្ឋោ, វិសទោសប្បវាហកោ;
គម្ភីរេ បតិតស្ស មេ, ថលំ បាណិញ្ច ទស្សយេ។

៧៥៩‘‘ហទេហមស្មិ ឱគាឡ្ហោ, អហារិយរជមត្ថកេ;
មាយាឧស្វយសារម្ភ, ចិនមិទ្ធមបក្តុដេ។

៧៦០‘‘ឧទ្ធច្ចមេឃថនិតំ, សំយោជនវលាហកំ;
វាហា វហន្តិ កុទ្ទិដ្ឋី [ទុទ្ទិដ្ឋី (សី. ធ. ប. ៣៣៩)], សង្កប្បា រាគនិស្សិតា។

៧៦១‘‘សវន្តិ សព្ពធិ សោតា, លតា ឧព្ភិជ្ជ តិដ្ឋតិ;
តេ សោតេ កោ និវារេយ្យ, តំ លតំ កោ ហិ ឆេច្ឆតិ។

៧៦២‘‘វេលំ ករោថ ភទ្ទន្តេ, សោតានំ សន្និវារណំ;
មា តេ មនោមយោ សោតោ, រុក្ខំវ សហសា លុវេ។

៧៦៣‘‘ឯវំ មេ ភយជាតស្ស, អបារា បារមេសតោ;
តាណោ បញ្ញាវុធោ សត្ថា, ឥសិសង្ឃនិសេវិតោ។

៧៦៤‘‘សោបាណំ សុគតំ សុទ្ធំ, ធម្មសារមយំ ទឡ្ហំ;
បាទាសិ វុយ្ហមានស្ស, ‘មា ភាយី’តិ ច មព្រវិ។

៧៦៥‘‘សតិបដ្ឋានបាសាទំ, អារុយ្ហ បច្ចវេក្ខិសំ;
យំ តំ បុព្ពេ អមញ្ញិស្សំ, សក្កាយាភិរតំ បជំ។

៧៦៦‘‘យទា ច មគ្គមទ្ទក្ខឹ, នាវាយ អភិរូហនំ;
អនធិដ្ឋាយ អត្តានំ, តិត្ថមទ្ទក្ខិមុត្តមំ។

៧៦៧‘‘សល្លំ អត្តសមុដ្ឋានំ, ភវនេត្តិប្បភាវិតំ;
ឯតេសំ អប្បវត្តាយ [អប្បវត្តិយា (?)], ទេសេសិ មគ្គមុត្តមំ។

៧៦៨‘‘ទីឃរត្តានុសយិតំ, ចិររត្តមធិដ្ឋិតំ;
ពុទ្ធោ មេបានុទី គន្ថំ, វិសទោសប្បវាហនោ’’តិ។

…តេលកានិ ថេរោ…។

៤. រដ្ឋបាលត្ថេរគាថា

៧៦៩[ម. និ. ២.៣០២] ‘‘បស្ស ចិត្តកតំ ពិម្ពំ, អរុកាយំ សមុស្សិតំ;
អាតុរំ ពហុសង្កប្បំ, យស្ស នត្ថិ ធុវំ ឋិតិ។

៧៧០‘‘បស្ស ចិត្តកតំ រូបំ, មណិនា កុណ្ឌលេន ច;
អដ្ឋិំ តចេន ឱនទ្ធំ, សហ វត្ថេហិ សោភតិ។

៧៧១‘‘អលត្តកកតា បាទា, មុខំ ចុណ្ណកមក្ខិតំ;
អលំ ពាលស្ស មោហាយ, នោ ច បារគវេសិនោ។

៧៧២‘‘អដ្ឋបទកតា កេសា, នេត្តា អញ្ជនមក្ខិតា;
អលំ ពាលស្ស មោហាយ, នោ ច បារគវេសិនោ។

៧៧៣‘‘អញ្ជនីវ នវា ចិត្តា, បូតិកាយោ អលង្កតោ;
អលំ ពាលស្ស មោហាយ, នោ ច បារគវេសិនោ។

៧៧៤‘‘ឱទហិ មិគវោ បាសំ, នាសទា វាគុរំ មិគោ;
ភុត្វា និវាបំ គច្ឆាម, កន្ទន្តេ មិគពន្ធកេ។

៧៧៥‘‘ឆិន្នោ បាសោ មិគវស្ស, នាសទា វាគុរំ មិគោ;
ភុត្វា និវាបំ គច្ឆាម, សោចន្តេ មិគលុទ្ទកេ។

៧៧៦‘‘បស្សាមិ លោកេ សធនេ មនុស្សេ, លទ្ធាន វិត្តំ ន ទទន្តិ មោហា;
លុទ្ធា ធនំ សន្និចយំ ករោន្តិ, ភិយ្យោវ កាមេ អភិបត្ថយន្តិ។

៧៧៧. “រាជា បសយ្ហប្បថវឹ វិជេត្វា, សសាគរន្តំ មហិមាវសន្តោ;
ឱរំ សមុទ្ទស្ស អតិត្តរូបោ, បារំ សមុទ្ទស្សបិ បត្ថយេថ។

៧៧៨. “រាជា ច អញ្ញេ ច ពហូ មនុស្សា, អវីតតណ្ហា មរណំ ឧបេន្តិ;
ឩនាវ ហុត្វាន ជហន្តិ ទេហំ, កាមេហិ លោកម្ហិ ន ហត្ថិ តិត្តិ។

៧៧៩. “កន្ទន្តិ នំ ញាតី បកិរិយ កេសេ, អហោ វតា នោ អមរាតិ ចាហុ;
វត្ថេន នំ បារុតំ នីហរិត្វា, ចិតំ សមោធាយ តតោ ឌហន្តិ។

៧៨០. “សោ ឌយ្ហតិ សូលេហិ តុជ្ជមានោ, ឯកេន វត្ថេន [ឯតេន គត្តេន (ក.)] បហាយ ភោគេ;
ន មីយមានស្ស ភវន្តិ តាណា, ញាតី ច មិត្តា អថ វា សហាយា។

៧៨១. “ទាយាទកា តស្ស ធនំ ហរន្តិ, សត្តោ បន គច្ឆតិ យេន កម្មំ;
ន មីយមានំ ធនមន្វេតិ [មន្ទិតិ (ក.)] កិញ្ចិ, បុត្តា ច ទារា ច ធនញ្ច រដ្ឋំ។

៧៨២. “ន ទីឃមាយុំ លភតេ ធនេន, ន ចាបិ វិត្តេន ជរំ វិហន្តិ;
អប្បប្បំ ហិទំ ជីវិតមាហុ ធីរា, អសស្សតំ វិប្បរិណាមធម្មំ។

៧៨៣. “អឌ្ឍា ទលិទ្ទា ច ផុសន្តិ ផស្សំ, ពាលោ ច ធីរោ ច តថេវ ផុដ្ឋោ;
ពាលោ ហិ ពាល្យា វធិតោវ សេតិ, ធីរោ ច នោ វេធតិ ផស្សផុដ្ឋោ។

៧៨៤. “តស្មា ហិ បញ្ញាវ ធនេន សេយ្យា, យាយ វោសានមិធាធិគច្ឆតិ;
អព្យោសិតត្តា ហិ ភវាភវេសុ, បាបានិ កម្មានិ ករោតិ មោហា។

៧៨៥. “ឧបេតិ គព្ភញ្ច បរញ្ច លោកំ, សំសារមាបជ្ជ បរម្បរាយ;
តស្សប្បបញ្ញោ អភិសទ្ទហន្តោ, ឧបេតិ គព្ភញ្ច បរញ្ច លោកំ។

៧៨៦. “ចោរោ យថា សន្ធិមុខេ គហីតោ, សកម្មុនា ហញ្ញតិ បាបធម្មោ;
ឯវំ បជា បេច្ច បរម្ហិ លោកេ, សកម្មុនា ហញ្ញតិ បាបធម្មោ។

៧៨៧. “កាមា ហិ ចិត្រា មធុរា មនោរមា, វិរូបរូបេន មថេន្តិ ចិត្តំ;
អាទីនវំ កាមគុណេសុ ទិស្វា, តស្មា អហំ បព្ពជិតោម្ហិ រាជ។

៧៨៨. “ទុមប្ផលានីវ បតន្តិ មាណវា, ទហរា ច វុឌ្ឍា ច សរីរភេទា;
ឯតម្បិ ទិស្វា បព្ពជិតោម្ហិ រាជ, អបណ្ណកំ សាមញ្ញមេវ សេយ្យោ។

៧៨៩. “សទ្ធាយាហំ បព្ពជិតោ, ឧបេតោ ជិនសាសនេ;
អវជ្ឈា មយ្ហំ បព្ពជ្ជា, អនណោ ភុញ្ជាមិ ភោជនំ។

៧៩០. “កាមេ អាទិត្តតោ ទិស្វា, ជាតរូបានិ សត្ថតោ;
គព្ភវោក្កន្តិតោ ទុក្ខំ, និរយេសុ មហព្ភយំ។

៧៩១. “ឯតមាទីនវំ ញត្វា, សំវេគំ អលភឹ តទា;
សោហំ វិទ្ធោ តទា សន្តោ, សម្បត្តោ អាសវក្ខយំ។

៧៩២. “បរិចិណ្ណោ មយា សត្ថា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ;
ឱហិតោ គរុកោ ភារោ, ភវនេត្តិ សមូហតា។

៧៩៣. “យស្សត្ថាយ បព្ពជិតោ, អគារស្មានគារិយំ;
សោ មេ អត្ថោ អនុប្បត្តោ, សព្ពសំយោជនក្ខយោ”តិ។

... រដ្ឋបាលោ ថេរោ...។

៥. មាលុក្យបុត្តត្ថេរគាថា

៧៩៤. [សំ. និ. ៤.៩៥] “រូបំ ទិស្វា សតិ មុដ្ឋា, បិយំ និមិត្តំ មនសិ ករោតោ;
សារត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច អជ្ឈោស្ស តិដ្ឋតិ។

៧៩៥តស្ស វឌ្ឍន្តិ វេទនា, អនេកា រូបសម្ភវា;
អភិជ្ឈា ច វិហេសា ច, ចិត្តមស្សូបហញ្ញតិ;
ឯវមាចិនតោ ទុក្ខំ, អារា និព្ពាន [និព្ពានំ (សី.)] វុច្ចតិ។

៧៩៦“សទ្ទំ សុត្វា សតិ មុដ្ឋា, បិយំ និមិត្តំ មនសិ ករោតោ;
សារត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច អជ្ឈោស្ស តិដ្ឋតិ។

៧៩៧“តស្ស វឌ្ឍន្តិ វេទនា, អនេកា សទ្ទសម្ភវា;
អភិជ្ឈា ច វិហេសា ច, ចិត្តមស្សូបហញ្ញតិ;
ឯវមាចិនតោ ទុក្ខំ, អារា និព្ពាន វុច្ចតិ។

៧៩៨“គន្ធំ ឃត្វា សតិ មុដ្ឋា, បិយំ និមិត្តំ មនសិ ករោតោ;
សារត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច អជ្ឈោស្ស តិដ្ឋតិ។

៧៩៩“តស្ស វឌ្ឍន្តិ វេទនា, អនេកា គន្ធសម្ភវា;
អភិជ្ឈា ច វិហេសា ច, ចិត្តមស្សូបហញ្ញតិ;
ឯវមាចិនតោ ទុក្ខំ, អារា និព្ពាន វុច្ចតិ។

៨០០“រសំ ភោត្វា សតិ មុដ្ឋា, បិយំ និមិត្តំ មនសិ ករោតោ;
សារត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច អជ្ឈោស្ស តិដ្ឋតិ។

៨០១“តស្ស វឌ្ឍន្តិ វេទនា, អនេកា រសសម្ភវា;
អភិជ្ឈា ច វិហេសា ច, ចិត្តមស្សូបហញ្ញតិ;
ឯវមាចិនតោ ទុក្ខំ, អារា និព្ពាន វុច្ចតិ។

៨០២“ផស្សំ ផុស្ស សតិ មុដ្ឋា, បិយំ និមិត្តំ មនសិ ករោតោ;
សារត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច អជ្ឈោស្ស តិដ្ឋតិ។

៨០៣“តស្ស វឌ្ឍន្តិ វេទនា, អនេកា ផស្សសម្ភវា;
អភិជ្ឈា ច វិហេសា ច, ចិត្តមស្សូបហញ្ញតិ;
ឯវមាចិនតោ ទុក្ខំ, អារា និព្ពាន វុច្ចតិ។

៨០៤“ធម្មំ ញត្វា សតិ មុដ្ឋា, បិយំ និមិត្តំ មនសិ ករោតោ;
សារត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច អជ្ឈោស្ស តិដ្ឋតិ។

៨០៥“តស្ស វឌ្ឍន្តិ វេទនា, អនេកា ធម្មសម្ភវា;
អភិជ្ឈា ច វិហេសា ច, ចិត្តមស្សូបហញ្ញតិ;
ឯវមាចិនតោ ទុក្ខំ, អារា និព្ពាន វុច្ចតិ។

៨០៦“ន សោ រជ្ជតិ រូបេសុ, រូបំ ទិស្វា បតិស្សតោ;
វិរត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច នាជ្ឈោស្ស តិដ្ឋតិ។

៨០៧“យថាស្ស បស្សតោ រូបំ, សេវតោ ចាបិ វេទនំ;
ខីយតិ នោបចីយតិ, ឯវំ សោ ចរតី សតោ;
ឯវំ អបចិនតោ ទុក្ខំ, សន្តិកេ និព្ពាន វុច្ចតិ។

៨០៨“ន សោ រជ្ជតិ សទ្ទេសុ, សទ្ទំ សុត្វា បតិស្សតោ;
វិរត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច នាជ្ឈោស្ស តិដ្ឋតិ។

៨០៩“យថាស្ស សុណតោ សទ្ទំ, សេវតោ ចាបិ វេទនំ;
ខីយតិ នោបចីយតិ, ឯវំ សោ ចរតី សតោ;
ឯវំ អបចិនតោ ទុក្ខំ, សន្តិកេ និព្ពាន វុច្ចតិ។

៨១០“ន សោ រជ្ជតិ គន្ធេសុ, គន្ធំ ឃត្វា បតិស្សតោ;
វិរត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច នាជ្ឈោស្ស តិដ្ឋតិ។

៨១១.‘យថាស្ស ឃាយតោ គន្ធំ, សេវតោ ចាបិ វេទនំ;
ខីយតិ នោបចីយតិ, ឯវំ សោ ចរតី សតោ;
ឯវំ អបចិនតោ ទុក្ខំ, សន្តិកេ និព្ពាន វុច្ចតិ។

៨១២.“ន សោ រជ្ជតិ រសេសុ, រសំ ភោត្វា បតិស្សតោ;
វិរត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច នាជ្ឈោស្ស តិដ្ឋតិ។

៨១៣.“យថាស្ស សាយរតោ រសំ, សេវតោ ចាបិ វេទនំ;
ខីយតិ នោបចីយតិ, ឯវំ សោ ចរតី សតោ;
ឯវំ អបចិនតោ ទុក្ខំ, សន្តិកេ និព្ពាន វុច្ចតិ។

៨១៤.“ន សោ រជ្ជតិ ផស្សេសុ, ផស្សំ ផុស្ស បតិស្សតោ;
វិរត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច នាជ្ឈោស្ស តិដ្ឋតិ។

៨១៥.“យថាស្ស ផុសតោ ផស្សំ, សេវតោ ចាបិ វេទនំ;
ខីយតិ នោបចីយតិ, ឯវំ សោ ចរតី សតោ;
ឯវំ អបចិនតោ ទុក្ខំ, សន្តិកេ និព្ពាន វុច្ចតិ។

៨១៦.“ន សោ រជ្ជតិ ធម្មេសុ, ធម្មំ ញត្វា បតិស្សតោ;
វិរត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច នាជ្ឈោស្ស តិដ្ឋតិ។

៨១៧.“យថាស្ស វិជានតោ ធម្មំ, សេវតោ ចាបិ វេទនំ;
ខីយតិ នោបចីយតិ, ឯវំ សោ ចរតី សតោ;
ឯវំ អបចិនតោ ទុក្ខំ, សន្តិកេ និព្ពាន វុច្ចតិ”។

… មាលុក្យបុត្តោ ថេរោ…។

៦. សេលត្ថេរគាថា

៨១៨.“បរិបុណ្ណកាយោ សុរុចិ, សុជាតោ ចារុទស្សនោ;
សុវណ្ណវណ្ណោសិ ភគវា, សុសុក្កទាឋោសិ វីរិយវា [សុសុក្កទាឋោ វីរិយវា (សី.)]។

៨១៩.“នរស្ស ហិ សុជាតស្ស, យេ ភវន្តិ វិយញ្ជនា;
សព្ពេ តេ តវ កាយស្មិំ, មហាបុរិសលក្ខណា។

៨២០.“បសន្ននេត្តោ សុមុខោ, ព្រហា ឧជុ បតាបវា;
មជ្ឈេ សមណសង្ឃស្ស, អាទិច្ចោវ វិរោចសិ។

៨២១.“កល្យាណទស្សនោ ភិក្ខុ, កញ្ចនសន្និភត្តចោ;
កិំ តេ សមណភាវេន, ឯវំ ឧត្តមវណ្ណិនោ។

៨២២.“រាជា អរហសិ ភវិតុំ, ចក្កវត្តី រថេសភោ;
ចាតុរន្តោ វិជិតាវី, ជម្ពុសណ្ឌស្ស [ជម្ពុមណ្ឌស្ស (ក.)] ឥស្សរោ។

៨២៣.“ខត្តិយា ភោគី រាជានោ [ភោគា រាជានោ (សី. ក.), ភោជរាជានោ (ស្យា.)], អនុយន្តា ភវន្តិ តេ;
រាជាភិរាជា [រាជាធិរាជា (សី. ក.)] មនុជិន្ទោ, រជ្ជំ ការេហិ គោតម”។

៨២៤.“រាជាហមស្មិ សេល, (សេលាតិ ភគវា) ធម្មរាជា អនុត្តរោ;
ធម្មេន ចក្កំ វត្តេមិ, ចក្កំ អប្បដិវត្តិយំ”។

៨២៥.“សម្ពុទ្ធោ បដិជានាសិ, (ឥតិ សេលោ ព្រាហ្មណោ) ធម្មរាជា អនុត្តរោ;
‘ធម្មេន ចក្កំ វត្តេមិ’, ឥតិ ភាសថ គោតម។

៨២៦.“កោ នុ សេនាបតិ ភោតោ, សាវកោ សត្ថុរន្វយោ [អន្វយោ (សី.)];
កោ តេតមនុវត្តេតិ, ធម្មចក្កំ បវត្តិតំ”។

៨២៧. មយា បវត្តិតំ ចក្កំ, (សេលាតិ ភគវា) ធម្មចក្កំ អនុត្តរំ;
សារិបុត្តោ អនុវត្តេតិ, អនុជាតោ តថាគតំ។

៨២៨. ‘‘អភិញ្ញេយ្យំ អភិញ្ញាតំ, ភាវេតព្ពញ្ច ភាវិតំ;
បហាតព្ពំ បហីនំ មេ, តស្មា ពុទ្ធោស្មិ ព្រាហ្មណ។

៨២៩. ‘‘វិនយស្សុ មយិ កង្ខំ, អធិមុញ្ចស្សុ ព្រាហ្មណ;
ទុល្លភំ ទស្សនំ ហោតិ, សម្ពុទ្ធានំ អភិណ្ហសោ។

៨៣០. ‘‘យេសំ វេ ទុល្លភោ លោកេ, បាតុភាវោ អភិណ្ហសោ;
សោហំ ព្រាហ្មណ ពុទ្ធោស្មិ, សល្លកត្តោ [សល្លកន្តោ (សី.)] អនុត្តរោ។

៨៣១. ‘‘ព្រហ្មភូតោ អតិតុលោ, មារសេនប្បមទ្ទនោ;
សព្ពាមិត្តេ វសេ [វសី (ស្យា. ក., ម. និ. ២.៣៩៩; សុ. និ. ៥៦៦)] កត្វា, មោទាមិ អកុតោភយោ’’។

៨៣២. ‘‘ឥទំ ភោន្តោ និសាមេថ, យថា ភាសតិ ចក្ខុមា;
សល្លកត្តោ មហាវីរោ, សីហោវ នទតី វនេ។

៨៣៣. ‘‘ព្រហ្មភូតំ អតិតុលំ, មារសេនប្បមទ្ទនំ;
កោ ទិស្វា នប្បសីទេយ្យ, អបិ កណ្ហាភិជាតិកោ។

៨៣៤. ‘‘យោ មំ ឥច្ឆតិ អន្វេតុ, យោ វា និច្ឆតិ គច្ឆតុ;
ឥធាហំ បព្ពជិស្សាមិ, វរបញ្ញស្ស សន្តិកេ’’។

៨៣៥. ‘‘ឯតំ ចេ រុច្ចតិ ភោតោ, សម្មាសម្ពុទ្ធសាសនំ;
មយម្បិ បព្ពជិស្សាម, វរបញ្ញស្ស សន្តិកេ។

៨៣៦. ‘‘ព្រាហ្មណា តិសតា ឥមេ, យាចន្តិ បញ្ជលីកតា;
‘ព្រហ្មចរិយំ ចរិស្សាម, ភគវា តវ សន្តិកេ’’’។

៨៣៧. ‘‘ស្វាខាតំ ព្រហ្មចរិយំ, (សេលាតិ ភគវា) សន្ទិដ្ឋិកមកាលិកំ;
យត្ថ អមោឃា បព្ពជ្ជា, អប្បមត្តស្ស សិក្ខតោ’’។

៨៣៨. ‘‘យំ តំ សរណមាគម្ម [សរណមាគម្ហ (សព្ពត្ថ)], ឥតោ អដ្ឋមេ [អដ្ឋមិ (ស្យា. ក.)] ចក្ខុម;
សត្តរត្តេន ភគវា, ទន្តាម្ហ តវ សាសនេ។

៨៣៩. ‘‘តុវំ ពុទ្ធោ តុវំ សត្ថា, តុវំ មារាភិភូ មុនិ;
តុវំ អនុសយេ ឆេត្វា, តិណ្ណោ តារេសិមំ បជំ។

៨៤០. ‘‘ឧបធី តេ សមតិក្កន្តា, អាសវា តេ បទាលិតា;
សីហោវ អនុបាទានោ, បហីនភយភេរវោ។

៨៤១. ‘‘ភិក្ខវោ តិសតា ឥមេ, តិដ្ឋន្តិ បញ្ជលីកតា;
បាទេ វីរ បសារេហិ, នាគា វន្ទន្តុ សត្ថុនោ’’តិ។

… សេលោ ថេរោ…។

៧. កាឡិគោធាបុត្តភទ្ទិយត្ថេរគាថា

៨៤២. ‘‘យាតំ មេ ហត្ថិគីវាយ, សុខុមា វត្ថា បធារិតា;
សាលីនំ ឱទនោ ភុត្តោ, សុចិមំសូបសេចនោ។

៨៤៣. ‘‘សោជ្ជ ភទ្ទោ សាតតិកោ, ឧញ្ឆាបត្តាគតេ រតោ;
ឈាយតិ អនុបាទានោ, បុត្តោ គោធាយ ភទ្ទិយោ។

៨៤៤. ‘‘បំសុកូលី សាតតិកោ, ឧញ្ឆាបត្តាគតេ រតោ;
ឈាយតិ អនុបាទានោ, បុត្តោ គោធាយ ភទ្ទិយោ។

៨៤៥‘បិណ្ឌបាតី សាតតិកោ…បេ….។
៨៤៦‘តេចីវរី សាតតិកោ…បេ….។
៨៤៧‘សបទានចារី សាតតិកោ…បេ….។
៨៤៨‘ឯកាសនី សាតតិកោ…បេ….។
៨៤៩‘បត្តបិណ្ឌី សាតតិកោ…បេ….។
៨៥០‘ខលុបច្ឆាភត្តី សាតតិកោ…បេ….។
៨៥១‘អារញ្ញិកោ សាតតិកោ…បេ….។
៨៥២‘រុក្ខមូលិកោ សាតតិកោ…បេ….។
៨៥៣‘អព្ភោកាសី សាតតិកោ…បេ….។
៨៥៤‘សោសានិកោ សាតតិកោ…បេ….។
៨៥៥‘យថាសន្ថតិកោ សាតតិកោ…បេ….។
៨៥៦‘នេសជ្ជិកោ សាតតិកោ…បេ….។
៨៥៧‘អប្បិច្ឆោ សាតតិកោ…បេ….។
៨៥៨‘សន្តុដ្ឋោ សាតតិកោ…បេ….។
៨៥៩‘បវិវិត្តោ សាតតិកោ…បេ….។
៨៦០‘អសំសដ្ឋោ សាតតិកោ…បេ….។
៨៦១‘អារទ្ធវីរិយោ សាតតិកោ…បេ….។
៨៦២‘ហិត្វា សតបលំ កំសំ, សោវណ្ណំ សតរាជិកំ;
អគ្គហឹ មត្តិកាបត្តំ, ឥទំ ទុតិយាភិសេចនំ។

៨៦៣“ឧច្ចេ មណ្ឌលិបាការេ, ទឡ្ហមដ្ដាលកោដ្ឋកេ;
រក្ខិតោ ខគ្គហត្ថេហិ, ឧត្តសំ វិហរឹ បុរេ។

៨៦៤“សោជ្ជ ភទ្ទោ អនុត្រាសី, បហីនភយភេរវោ;
ឈាយតិ វនមោគយ្ហ, បុត្តោ គោធាយ ភទ្ទិយោ។

៨៦៥“សីលក្ខន្ធេ បតិដ្ឋាយ, សតឹ បញ្ញញ្ច ភាវយំ;
បាបុណឹ អនុបុព្ពេន, សព្ពសំយោជនក្ខយ”ន្តិ។

… ភទ្ទិយោ កាឡិគោធាយ បុត្តោ ថេរោ…។

៨. អង្គុលិមាលត្ថេរគាថា

៨៦៦“គច្ឆំ វទេសិ សមណ ‘ដ្ឋិតោម្ហិ’, មមញ្ច ព្រូសិ ឋិតមដ្ឋិតោតិ;
បុច្ឆាមិ តំ សមណ ឯតមត្ថំ, ‘កថំ ឋិតោ ត្វំ អហមដ្ឋិតោម្ហិ’”។

៨៦៧“ឋិតោ អហំ អង្គុលិមាល សព្ពទា, សព្ពេសុ ភូតេសុ និធាយ ទណ្ឌំ;
តុវញ្ច បាណេសុ អសញ្ញតោសិ, តស្មា ឋិតោហំ តុវមដ្ឋិតោសិ”។

៨៦៨“ចិរស្សំ វត មេ មហិតោ មហេសី, មហាវនំ សមណោ បច្ចបាទិ [បច្ចុបាទិ (សព្ពត្ថ)];
សោហំ ចជិស្សាមិ សហស្សបាបំ, សុត្វាន គាថំ តវ ធម្មយុត្តំ”។

៨៦៩ឥច្ចេវ ចោរោ អសិមាវុធញ្ច, សោព្ភេ បបាតេ នរកេ អន្វកាសិ [អកិរិ (ម. និ. ២.៣៤៩)];
អវន្ទិ ចោរោ សុគតស្ស បាទេ, តត្ថេវ បព្ពជ្ជមយាចិ ពុទ្ធំ។

៨៧០ពុទ្ធោ ច ខោ ការុណិកោ មហេសិ, យោ សត្ថា លោកស្ស សទេវកស្ស;
‘តមេហិ ភិក្ខូ’តិ តទា អវោច, ឯសេវ តស្ស អហុ ភិក្ខុភាវោ។

៨៧១“យោ ច បុព្ពេ បមជ្ជិត្វា, បច្ឆា សោ នប្បមជ្ជតិ;
សោមំ លោកំ បភាសេតិ, អព្ភា មុត្តោវ ចន្ទិមា។

៨៧២“យស្ស បាបំ កតំ កម្មំ, កុសលេន បិធីយតិ [បិថីយតិ (សី. ស្យា.)];
សោមំ លោកំ បភាសេតិ, អព្ភា មុត្តោវ ចន្ទិមា។

៨៧៣“យោ ហវេ ទហរោ ភិក្ខុ, យុញ្ជតិ ពុទ្ធសាសនេ;
សោមំ លោកំ បភាសេតិ, អព្ភា មុត្តោវ ចន្ទិមា។

៨៧៤[ទិសា ហិ (ស្យា. ក., ម. និ. ២.៣៥២)] “ទិសាបិ មេ ធម្មកថំ សុណន្តុ, ទិសាបិ មេ យុញ្ជន្តុ ពុទ្ធសាសនេ;
ទិសាបិ មេ តេ មនុជេ ភជន្តុ, យេ ធម្មមេវាទបយន្តិ សន្តោ។

៨៧៥“ទិសា ហិ មេ ខន្តិវាទានំ, អវិរោធប្បសំសិនំ;

សុណន្តុ ធម្មំ កាលេន, តញ្ច អនុវិធីយន្តុ។

៨៧៦. “ន ហិ ជាតុ សោ មមំ ហឹសេ, អញ្ញំ វា បន កិញ្ចនំ [កញ្ចិនំ (សី. ស្យា.), កញ្ចនំ (?)];
បប្បុយ្យ បរមំ សន្តិំ, រក្ខេយ្យ តសថាវរេ។

៨៧៧. [ថេរគា. ១៩] “ឧទកញ្ហិ នយន្តិ នេត្តិកា, ឧសុការា នមយន្តិ [ទមយន្តិ (ក.)] តេជនំ;
ទារុំ នមយន្តិ [ទមយន្តិ (ក.)] តច្ឆកា, អត្តានំ ទមយន្តិ បណ្ឌិតា។

៨៧៨. “ទណ្ឌេនេកេ ទមយន្តិ, អង្កុសេភិ កសាហិ ច;
អទណ្ឌេន អសត្ថេន, អហំ ទន្តោម្ហិ តាទិនា។

៨៧៩. “អហិំសកោ’តិ មេ នាមំ, ហិំសកស្ស បុរេ សតោ;
អជ្ជាហំ សច្ចនាមោម្ហិ, ន នំ ហិំសាមិ កិញ្ចនំ [កញ្ចិនំ (សី. ស្យា.), កញ្ចនំ (?)]។

៨៨០. “ចោរោ អហំ បុរេ អាសិំ, អង្គុលិមាលោតិ វិស្សុតោ;
វុយ្ហមានោ មហោឃេន, ពុទ្ធំ សរណមាគមំ។

៨៨១. “លោហិតបាណិ បុរេ អាសិំ, អង្គុលិមាលោតិ វិស្សុតោ;
សរណគមនំ បស្ស, ភវនេត្តិ សមូហតា។

៨៨២. “តាទិសំ កម្មំ កត្វាន, ពហុំ ទុគ្គតិគាមិនំ;
ផុដ្ឋោ កម្មវិបាកេន, អនណោ ភុញ្ជាមិ ភោជនំ។

៨៨៣. “បមាទមនុយុញ្ជន្តិ, ពាលា ទុម្មេធិនោ ជនា;
អប្បមាទញ្ច មេធាវី, ធនំ សេដ្ឋំវ រក្ខតិ។

៨៨៤. “មា បមាទមនុយុញ្ជេថ, មា កាមរតិសន្ថវំ [សន្ធវំ (ក.)];
អប្បមត្តោ ហិ ឈាយន្តោ, បប្បោតិ បរមំ សុខំ។

៨៨៥. “ស្វាគតំ នាបគតំ, នេតំ ទុម្មន្តិតំ មម;
សវិភត្តេសុ ធម្មេសុ, យំ សេដ្ឋំ តទុបាគមំ។

៨៨៦. “ស្វាគតំ នាបគតំ, នេតំ ទុម្មន្តិតំ មម;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ។

៨៨៧. “អរញ្ញេ រុក្ខមូលេ វា, បព្ពតេសុ គុហាសុ វា;
តត្ថ តត្ថេវ អដ្ឋាសិំ, ឧព្ពិគ្គមនសោ តទា។

៨៨៨. “សុខំ សយាមិ ឋាយាមិ, សុខំ កប្បេមិ ជីវិតំ;
អហត្ថបាសោ មារស្ស, អហោ សត្ថានុកម្បិតោ។

៨៨៩. “ព្រហ្មជច្ចោ បុរេ អាសិំ, ឧទិច្ចោ ឧភតោ អហុ;
សោជ្ជ បុត្តោ សុគតស្ស, ធម្មរាជស្ស សត្ថុនោ។

៨៩០. “វីតតណ្ហោ អនាទានោ, គុត្តទ្វារោ សុសំវុតោ;
អឃមូលំ វធិត្វាន, បត្តោ មេ អាសវក្ខយោ។

៨៩១. “បរិចិណ្ណោ មយា សត្ថា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ;
ឱហិតោ គរុកោ ភារោ, ភវនេត្តិ សមូហតា”តិ។

… អង្គុលិមាលោ ថេរោ…។

៩. អនុរុទ្ធត្ថេរគាថា

៨៩២. “បហាយ មាតាបិតរោ, ភគិនី ញាតិភាតរោ;
បញ្ច កាមគុណេ ហិត្វា, អនុរុទ្ធោវ ឈាយតុ។

៨៩៣សមេតោ នច្ចគីតេហិ, សម្មតាឡប្បពោធនោ;
ន តេន សុទ្ធិមជ្ឈគំ [សុទ្ធមជ្ឈគា (សី. ក.), សុទ្ធិមជ្ឈគមា (ស្យា.)], មារស្ស វិសយេ រតោ។

៨៩៤“ឯតញ្ច សមតិក្កម្ម, រតោ ពុទ្ធស្ស សាសនេ;
សព្ពោឃំ សមតិក្កម្ម, អន្តរុទ្ធោវ ឈាយតិ។

៨៩៥“រូបា សទ្ទា រសា គន្ធា, ផោដ្ឋព្ពា ច មនោរមា;
ឯតេ ច សមតិក្កម្ម, អនុរុទ្ធោវ ឈាយតិ។

៨៩៦“បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ, ឯកោ អទុតិយោ មុនិ;
ឯសតិ បំសុកូលានិ, អនុរុទ្ធោ អនាសវោ។

៨៩៧“វិចិនី អគ្គហី ធោវិ, រជយី ធារយី មុនិ;
បំសុកូលានិ មតិមា, អនុរុទ្ធោ អនាសវោ។

៨៩៨“មហិច្ឆោ ច អសន្តុដ្ឋោ, សំសដ្ឋោ យោ ច ឧទ្ធតោ;
តស្ស ធម្មា ឥមេ ហោន្តិ, បាបកា សំកិលេសិកា។

៨៩៩“សតោ ច ហោតិ អប្បិច្ឆោ, សន្តុដ្ឋោ អវិឃាតវា;
បវិវេករតោ វិត្តោ, និច្ចមារទ្ធវីរិយោ។

៩០០“តស្ស ធម្មា ឥមេ ហោន្តិ, កុសលា ពោធិបក្ខិកា;
អនាសវោ ច សោ ហោតិ, ឥតិ វុត្តំ មហេសិនា។

៩០១“មម សង្កប្បមញ្ញាយ, សត្ថា លោកេ អនុត្តរោ;
មនោមយេន កាយេន, ឥទ្ធិយា ឧបសង្កមិ។

៩០២“យទា មេ អហុ សង្កប្បោ, តតោ ឧត្តរិ ទេសយិ;
និប្បបញ្ចរតោ ពុទ្ធោ, និប្បបញ្ចមទេសយិ។

៩០៣“តស្សាហំ ធម្មមញ្ញាយ, វិហាសឹ សាសនេ រតោ;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ។

៩០៤“បញ្ចបញ្ញាសវស្សានិ , យតោ នេសជ្ជិកោ អហំ;
បញ្ចវីសតិវស្សានិ, យតោ មិទ្ធំ សមូហតំ។

៩០៥[ទី. និ. ២.២២២] “នាហុ អស្សាសបស្សាសា, ឋិតចិត្តស្ស តាទិនោ;
អនេជោ សន្តិមារព្ភ, ចក្ខុមា បរិនិព្ពុតោ។

៩០៦[ទី. និ. ២.២២២] “អសល្លីនេន ចិត្តេន, វេទនំ អជ្ឈវាសយិ;
បជ្ជោតស្សេវ និព្ពានំ, វិមោក្ខោ ចេតសោ អហុ។

៩០៧“ឯតេ បច្ឆិមកា ទានិ, មុនិនោ ផស្សបញ្ចមា;
នាញ្ញេ ធម្មា ភវិស្សន្តិ, សម្ពុទ្ធេ បរិនិព្ពុតេ។

៩០៨“នត្ថិ ទានិ បុនាវាសោ, ទេវកាយស្មិ ជាលិនិ;
វិក្ខីណោ ជាតិសំសារោ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ។

៩០៩“យស្ស មុហុត្តេន សហស្សធា, លោកោ សំវិទិតោ សព្រហ្មកប្បោ;
វសី ឥទ្ធិគុណេ ចុតូបបាតេ, កាលេ បស្សតិ ទេវតា ស ភិក្ខុ [សភិក្ខុនោ (សី. ក.)]។

៩១០“អន្នភារោ [អន្នហារោ (សី.)] បុរេ អាសឹ, ទលិទ្ទោ ឃាសហារកោ;
សមណំ បដិបាទេសឹ, ឧបរិដ្ឋំ យសស្សិនំ។

៩១១“សោម្ហិ សក្យកុលេ ជាតោ, អនុរុទ្ធោតិ មំ វិទូ;
ឧបេតោ នច្ចគីតេហិ, សម្មតាឡប្បពោធនោ។

៩១២“អថទ្ទសាសឹ សម្ពុទ្ធំ, សត្ថារំ អកុតោភយំ;

តស្មឹ ចិត្តំ បសាទេត្វា, បព្ពជឹ អនគារិយំ។

៨១៣ “បុព្ពេនិវាសំ ជានាមិ, យត្ថ មេ វុសិតំ បុរេ;
តាវតឹសេសុ ទេវេសុ, អដ្ឋាសឹ សក្កជាតិយា [សតជាតិយា (សី.)]។

៨១៤ “សត្តក្ខត្តុំ មនុស្សិន្ទោ, អហំ រជ្ជមការយឹ;
ចាតុរន្តោ វិជិតាវី, ជម្ពុសណ្ឌស្ស ឥស្សរោ;
អទណ្ឌេន អសត្ថេន, ធម្មេន អនុសាសយឹ។

៨១៥ “ឥតោ សត្ត តតោ សត្ត, សំសារានិ ចតុទ្ទស;
និវាសមភិជានិស្សំ, ទេវលោកេ ឋិតា តទា។

៨១៦ “បញ្ចង្គិកេ សមាធិម្ហិ, សន្តេ ឯកោទិភាវិតេ;
បដិប្បស្សទ្ធិលទ្ធម្ហិ, ទិព្ពចក្ខុ វិសុជ្ឈិ មេ។

៨១៧ “ចុតូបបាតំ ជានាមិ, សត្តានំ អាគតឹ គតឹ;
ឥត្ថភាវញ្ញថាភាវំ, ឈានេ បញ្ចង្គិកេ ឋិតោ។

៨១៨ “បរិចិណ្ណោ មយា សត្ថា...បេ.... ភវនេត្តិ សមូហតា។
៨១៩ “វជ្ជីនំ វេឡុវគាមេ, អហំ ជីវិតសង្ខយា;
ហេដ្ឋតោ វេឡុគុម្ពស្មិំ, និព្ពាយិស្សំ អនាសវោ”តិ។

... អនុរុទ្ធោ ថេរោ...។

១០. បារាបរិយត្ថេរគាថា

៨២០ សមណស្ស អហុ ចិន្តា, បុប្ផិតម្ហិ មហាវនេ;
ឯកគ្គស្ស និសិន្នស្ស, បវិវិត្តស្ស ឈាយិនោ។

៨២១ “អញ្ញថា លោកនាថម្ហិ, តិដ្ឋន្តេ បុរិសុត្តមេ;
ឥរិយំ អាសិ ភិក្ខូនំ, អញ្ញថា ទានិ ទិស្សតិ។

៨២២ “សីតវាតបរិត្តានំ, ហិរិកោបីនឆាទនំ;
មត្តដ្ឋិយំ អភុញ្ជឹសុ, សន្តុដ្ឋា ឥតរីតរេ។

៨២៣ “បណីតំ យទិ វា លូខំ, អប្បំ វា យទិ វា ពហុំ;
យាបនត្ថំ អភុញ្ជឹសុ, អគិទ្ធា នាធិមុច្ឆិតា។

៨២៤ “ជីវិតានំ បរិក្ខារេ, ភេសជ្ជេ អថ បច្ចយេ;
ន ពាឡ្ហំ ឧស្សុកា អាសុំ, យថា តេ អាសវក្ខយេ។

៨២៥ “អរញ្ញេ រុក្ខមូលេសុ, កន្ទរាសុ គុហាសុ ច;
វិវេកមនុព្រូហន្តា, វិហំសុ តប្បរាយនា។

៨២៦ “នីចា និវិដ្ឋា សុភរា, មុទូ អត្ថទ្ធមានសា;
អព្យាសេកា អមុខរា, អត្ថចិន្តា វសានុគា។

៨២៧ “តតោ បាសាទិកំ អាសិ, គតំ ភុត្តំ និសេវិតំ;
សិនិទ្ធា តេលធារាវ, អហោសិ ឥរិយាបថោ។

៨២៨ “សព្ពាសវបរិក្ខីណា, មហាឈាយី មហាហិតា;
និព្ពុតា ទានិ តេ ថេរា, បរិត្តា ទានិ តាទិសា។

៨២៩ “កុសលានញ្ច ធម្មានំ, បញ្ញាយ ច បរិក្ខយា;
សព្ពាការវរូបេតំ, លុជ្ជតេ ជិនសាសនំ។

៨៣០ “បាបកានញ្ច ធម្មានំ, កិលេសានញ្ច យោ ឧតុ;
ឧបដ្ឋិតា វិវេកាយ, យេ ច សទ្ធម្មសេសកា។

៨៣១. តេ កិលេសា បវឌ្ឍន្តា, អាវិសន្តិ ពហុំ ជនំ;
កីឡន្តិ មញ្ញេ ពាលេហិ, ឧម្មត្តេហិវ រក្ខសា។

៨៣២. ‘‘កិលេសេហាភិភូតា តេ, តេន តេន វិធាវិតា;
នរា កិលេសវត្ថូសុ, សសង្គាមេវ ឃោសិតេ។

៨៣៣. ‘‘បរិច្ចជិត្វា សទ្ធម្មំ, អញ្ញមញ្ញេហិ ភណ្ឌរេ;
ទិដ្ឋិគតានិ អន្វេន្តា, ឥទំ សេយ្យោតិ មញ្ញរេ។

៨៣៤. ‘‘ធនញ្ច បុត្តំ ភរិយញ្ច, ឆឌ្ឌយិត្វាន និគ្គតា;
កដច្ឆិភិក្ខហេតូបិ, អកិច្ចានិ និសេវរេ។

៨៣៥. ‘‘ឧទរាវទេហកំ ភុត្វា, សយន្តុត្តានសេយ្យកា;
កថំ វត្តេន្តិ [កថា វឌ្ឍេន្តិ (សី. ក.)] បដិពុទ្ធា, យា កថា សត្ថុគរហិតា។

៨៣៦. ‘‘សព្ពការុកសិប្បានិ, ចិត្តិំ កត្វាន [ចិត្តីកត្វាន (សី.), ចិត្តំ កត្វាន (ស្យា.)] សិក្ខរេ;
អវូបសន្តា អជ្ឈត្តំ, សាមញ្ញត្ថោតិ អច្ឆតិ [តិរិញ្ចតិ (?)]។

៨៣៧. ‘‘មត្តិកំ តេលចុណ្ណញ្ច, ឧទកាសនភោជនំ;
គិហីនំ ឧបនាមេន្តិ, អាកង្ខន្តា ពហុត្តរំ។

៨៣៨. ‘‘ទន្តបោនំ កបិត្ថញ្ច, បុប្ផំ ខាទនិយានិ ច;
បិណ្ឌបាតេ ច សម្បន្នេ, អម្ពេ អាមលកានិ ច។

៨៣៩. ‘‘ភេសជ្ជេសុ យថា វេជ្ជា, កិច្ចាកិច្ចេ យថា គិហី;
គណិកាវ វិភូសាយំ, ឥស្សរេ ខត្តិយា យថា។

៨៤០. ‘‘នេកតិកា វញ្ចនិកា, កូដសក្ខី អបាដុកា;
ពហូហិ បរិកប្បេហិ, អាមិសំ បរិភុញ្ជរេ។

៨៤១. ‘‘លេសកប្បេ បរិយាយេ, បរិកប្បេនុធាវិតា;
ជីវិកត្ថា ឧបាយេន, សង្កឌ្ឍន្តិ ពហុំ ធនំ។

៨៤២. ‘‘ឧបដ្ឋាបេន្តិ បរិសំ, កម្មតោ នោ ច ធម្មតោ;
ធម្មំ បរេសំ ទេសេន្តិ, លាភតោ នោ ច អត្ថតោ។

៨៤៣. ‘‘សង្ឃលាភស្ស ភណ្ឌន្តិ, សង្ឃតោ បរិពាហិរា;
បរលាភោបជីវន្តា, អហិរីកា ន លជ្ជរេ។

៨៤៤. ‘‘នានុយុត្តា តថា ឯកេ, មុណ្ឌា សង្ឃាដិបារុតា;
សម្ភាវនំយេវិច្ឆន្តិ, លាភសក្ការមុច្ឆិតា។

៨៤៥. ‘‘ឯវំ នានប្បយាតម្ហិ, ន ទានិ សុករំ តថា;
អផុសិតំ វា ផុសិតុំ, ផុសិតំ វានុរក្ខិតុំ។

៨៤៦. ‘‘យថា កណ្ដកដ្ឋានម្ហិ, ចរេយ្យ អនុបាហនោ;
សតិំ ឧបដ្ឋបេត្វាន, ឯវំ គាមេ មុនី ចរេ។

៨៤៧. ‘‘សរិត្វា បុព្ពកេ យោគី, តេសំ វត្តមនុស្សរំ;
កិញ្ចាបិ បច្ឆិមោ កាលោ, ផុសេយ្យ អមតំ បទំ។

៨៤៨. ‘‘ឥទំ វត្វា សាលវនេ, សមណោ ភាវិតិន្ទ្រិយោ;
ព្រាហ្មណោ បរិនិព្ពាយី, ឥសិ ខីណបុនព្ភវោ’’តិ។

… បារាបរិយោ [បារាសរិយោ (ស្យា.)] ថេរោ…។

វីសតិនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

តត្រុទ្ទានំ –

អធិមុត្តោ បារាបរិយោ, តេលកានិ រដ្ឋបាលោ;
មាលុក្យសេលោ ភទ្ទិយោ, អង្គុលិ ទិព្ពចក្ខុកោ។

បារាបរិយោ ទសេតេ, វីសម្ហិ បរិកិត្តិតា;
គាថាយោ ទ្វេ សតា ហោន្តិ, បញ្ចតាលីស [២៤៤ គាថាយោយេវ ទិស្សន្តិ] ឧត្តរិន្តិ។

១៧. តឹសនិបាតោ

១. ផុស្សត្ថេរគាថា

៩៤៩. បាសាទិកេ ពហូ ទិស្វា, ភាវិតត្តេ សុសំវុតេ;
ឥសិ បណ្ឌរសគោត្តោ [បណ្ឌរស្ស គោត្តោ (សី.)], អបុច្ឆិ ផុស្សសវ្ហយំ។

៩៥០. “កឹឆន្ទា កិមធិប្បាយា, កិមាកប្បា ភវិស្សរេ;
អនាគតម្ហិ កាលម្ហិ, តំ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ”។

៩៥១. “សុណោហិ វចនំ មយ្ហំ, ឥសិបណ្ឌរសវ្ហយ;
សក្កច្ចំ ឧបធារេហិ, អាចិក្ខិស្សាម្យនាគតំ។

៩៥២. “កោធនា ឧបនាហី ច, មក្ខី ថម្ភី សឋា ពហូ;
ឧស្សុកី នានាវាទា ច, ភវិស្សន្តិ អនាគតេ។

៩៥៣. “អញ្ញាតមានិនោ ធម្មេ, គម្ភីរេ តីរគោចរា;
លហុកា អគរុ ធម្មេ, អញ្ញមញ្ញមគារវា។

៩៥៤. “ពហូ អាទីនវា លោកេ, ឧប្បជ្ជិស្សន្ត្យនាគតេ;
សុទេសិតំ ឥមំ ធម្មំ, កិលេសេស្សន្តិ [កិលេសិស្សន្តិ (សី.), កិលិសិស្សន្តិ (ស្យា. ក.)] ទុម្មតី។

៩៥៥. “គុណហីនាបិ សង្ឃម្ហិ, វោហរន្តា វិសារទា;
ពលវន្តោ ភវិស្សន្តិ, មុខរា អស្សុតាវិនោ។

៩៥៦. “គុណវន្តោបិ សង្ឃម្ហិ, វោហរន្តា យថាត្ថតោ;
ទុព្ពលា តេ ភវិស្សន្តិ, ហិរីមនា អនត្ថិកា។

៩៥៧. “រជតំ ជាតរូបញ្ច, ខេត្តំ វត្ថុមជេឡកំ;
ទាសិទាសញ្ច ទុម្មេធា, សាទិយិស្សន្ត្យនាគតេ។

៩៥៨. “ឧជ្ឈានសញ្ញិនោ ពាលា, សីលេសុ អសមាហិតា;
ឧន្នឡា វិចរិស្សន្តិ, កលហាភិរតា មគា។

៩៥៩. “ឧទ្ធតា ច ភវិស្សន្តិ, នីលចីវរបារុតា;
កុហា ថទ្ធា លបា សិង្គី, ចរិស្សន្ត្យរិយា វិយ។

៩៦០. “តេលសណ្ឋេហិ កេសេហិ, ចបលា អញ្ជនក្ខិកា;
រថិយាយ គមិស្សន្តិ, ទន្តវណ្ណិកបារុតា។

៩៦១. “អជេគុច្ឆំ វិមុត្តេហិ, សុរត្តំ អរហទ្ធជំ;
ជិគុច្ឆិស្សន្តិ កាសាវំ, ឱទាតេសុ សមុច្ឆិតា [ឱទាតេ សុសមុច្ឆិតា (សី.)]។

៩៦២. “លាភកាមា ភវិស្សន្តិ, កុសីតា ហីនវីរិយា;
កិច្ឆន្តា វនបត្ថានិ, គាមន្តេសុ វសិស្សរេ។

៩៦៣. “យេ យេ លាភំ លភិស្សន្តិ, មិច្ឆាជីវរតា សទា;
តេ តេវ អនុសិក្ខន្តា, ភជិស្សន្តិ អសំយតា។

៩៦៤. “យេ យេ អលាភិនោ លាភំ, ន តេ បុជ្ជា ភវិស្សរេ;
សុបេសលេបិ តេ ធីរេ, សេវិស្សន្តិ ន តេ តទា។

៩៦៥. “មិលក្ខុរជនំ រត្តំ [បិលក្ខុរជនំ រត្តំ (?)], គរហន្តា សកំ ធជំ;
តិត្ថិយានំ ធជំ កេចិ, ធារិស្សន្ត្យវទាតកំ។

៩៦៦. “អគារវោ ច កាសាវេ, តទា តេសំ ភវិស្សតិ;
បដិសង្ខា ច កាសាវេ, ភិក្ខូនំ ន ភវិស្សតិ។

៩៦៧. "អភិភូតស្ស ទុក្ខេន, សល្លវិទ្ធស្ស រុប្បតោ;
បដិសង្ខា មហាឃោរា, នាគស្សាសិ អចិន្តិយា។

៩៦៨. "ឆទ្ទន្តោ ហិ តទា ទិស្វា, សុរត្តំ អរហទ្ធជំ;
តាវទេវ ភណិ គាថា, គជោ អត្ថោបសំហិតា"។

៩៦៩. [ធ. ប. ៩; ជា. ១.២.១៤១; ១.១៦.១២២] "អនិក្កសាវោ កាសាវំ, យោ វត្ថំ បរិធស្សតិ [បរិទហិស្សតិ (សី. ស្យា.)];
អបេតោ ទមសច្ចេន, ន សោ កាសាវមរហតិ។

៩៧០. "យោ ច វន្តកាសាវស្ស, សីលេសុ សុសមាហិតោ;
ឧបេតោ ទមសច្ចេន, ស វេ កាសាវមរហតិ។

៩៧១. "វិបន្នសីលោ ទុម្មេធោ, បាកដោ កាមការិយោ;
វិព្ភន្តចិត្តោ និស្សុក្កោ, ន សោ កាសាវមរហតិ។

៩៧២. "យោ ច សីលេន សម្បន្នោ, វីតរាគោ សមាហិតោ;
ឱទាតមនសង្កប្បោ, ស វេ កាសាវមរហតិ។

៩៧៣. "ឧទ្ធតោ ឧន្នឡោ ពាលោ, សីលំ យស្ស ន វិជ្ជតិ;
ឱទាតកំ អរហតិ, កាសាវំ កិំ ករិស្សតិ។

៩៧៤. "ភិក្ខូ ច ភិក្ខុនិយោ ច, ទុដ្ឋចិត្តា អនាទរា;
តាទិនំ មេត្តចិត្តានំ, និគ្គណ្ហិស្សន្ត្យនាគតេ។

៩៧៥. "សិក្ខាបេន្តាបិ ថេរេហិ, ពាលា ចីវរធារណំ;
ន សុណិស្សន្តិ ទុម្មេធា, បាកដា កាមការិយា។

៩៧៦. "តេ តថា សិក្ខិតា ពាលា, អញ្ញមញ្ញំ អគារវា;
នាទិយិស្សន្តុបជ្ឈាយេ, ខឡុង្កោ វិយ សារថិ។

៩៧៧. "ឯវំ អនាគតទ្ធានំ, បដិបត្តិ ភវិស្សតិ;
ភិក្ខូនំ ភិក្ខុនីនញ្ច, បត្តេ កាលម្ហិ បច្ឆិមេ។

៩៧៨. "បុរា អាគច្ឆតេ ឯតំ, អនាគតំ មហព្ភយំ;
សុព្ពចា ហោថ សខិលា, អញ្ញមញ្ញំ សគារវា។

៩៧៩. "មេត្តចិត្តា ការុណិកា, ហោថ សីលេសុ សំវុតា;
អារទ្ធវីរិយា បហិតត្តា, និច្ចំ ទឡ្ហបរក្កមា។

៩៨០. "បមាទំ ភយតោ ទិស្វា, អប្បមាទញ្ច ខេមតោ;
ភាវេថដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ, ផុសន្តា អមតំ បទ"ន្តិ។

... ផុស្សោ ថេរោ...។

២. សារិបុត្តត្ថេរគាថា

៩៨១. "យថាចារី យថាសតោ សតីមា, យតសង្កប្បជ្ឈាយិ អប្បមត្តោ;
អជ្ឈត្តរតោ សមាហិតត្តោ, ឯកោ សន្តុសិតោ តមាហុ ភិក្ខុំ។

៩៨២. "អល្លំ សុក្ខំ វា ភុញ្ជន្តោ, ន ពាឡ្ហំ សុហិតោ សិយា;
ឩនូទរោ មិតាហារោ, សតោ ភិក្ខុ បរិព្ពជេ។

៩៨៣. "ចត្តារោ បញ្ច អាលោបេ, អភុត្វា ឧទកំ បិវេ;
អលំ ផាសុវិហារាយ, បហិតត្តស្ស ភិក្ខុនោ។

៩៨៤. "កប្បិយំ តំ ចេ ឆាទេតិ, ចីវរំ ឥទមត្ថិកំ [ឥទមត្ថិតំ (សី.)];

អលំ ផាសុវិហារាយ, បហិតត្តស្ស ភិក្ខុនោ។

៩៨៥. “បល្លង្កេន និសិន្នស្ស, ជណ្ណុកេ នាភិវស្សតិ;
អលំ ផាសុវិហារាយ, បហិតត្តស្ស ភិក្ខុនោ។

៩៨៦. [សំ. និ. ៤.២៥៣; ឥតិវុ. ៥៣] “យោ សុខំ ទុក្ខតោ អទ្ទ, ទុក្ខមទ្ទក្ខិ សល្លតោ;
ឧភយន្តរេន [ឧភយមន្តរេ (សី.)] នាហោសិ, កេន លោកស្មិ កឹ សិយា។

៩៨៧. “មា មេ កទាចិ បាបិច្ឆោ, កុសីតោ ហីនវីរិយោ;
អប្បស្សុតោ អនាទរោ, កេន លោកស្មិ កឹ សិយា។

៩៨៨. “ពហុស្សុតោ ច មេធាវី, សីលេសុ សុសមាហិតោ;
ចេតោសមថមនុយុត្តោ, អបិ មុទ្ធនិ តិដ្ឋតុ។

៩៨៩. “យោ បបញ្ចមនុយុត្តោ, បបញ្ចាភិរតោ មគោ;
វិរាធយី សោ និព្ពានំ, យោគក្ខេមំ អនុត្តរំ។

៩៩០. “យោ ច បបញ្ចំ ហិត្វាន, និប្បបញ្ចបថេ រតោ;
អារាធយី សោ និព្ពានំ, យោគក្ខេមំ អនុត្តរំ។

៩៩១. [ធ. ប. ៩៨] “គាមេ វា យទិ វារញ្ញេ, និន្នេ វា យទិ វា ថលេ;
យត្ថ អរហន្តោ វិហរន្តិ, តំ ភូមិរាមណេយ្យកំ។

៩៩២. “រមណីយានិ អរញ្ញានិ, យត្ថ ន រមតី ជនោ;
វីតរាគា រមិស្សន្តិ, ន តេ កាមគវេសិនោ។

៩៩៣. [ធ. ប. ៧៦] “និធីនំវ បវត្តារំ, យំ បស្សេ វជ្ជទស្សិនំ;
និគ្គយ្ហវាទី មេធាវី, តាទិសំ បណ្ឌិតំ ភជេ;
តាទិសំ ភជមានស្ស, សេយ្យោ ហោតិ ន បាបិយោ។

៩៩៤. [ធ. ប. ៧៧] “ឱវទេយ្យានុសាសេយ្យ, អសព្ភា ច និវារយេ;
សតញ្ហិ សោ បិយោ ហោតិ, អសតំ ហោតិ អប្បិយោ។

៩៩៥. “អញ្ញស្ស ភគវា ពុទ្ធោ, ធម្មំ ទេសេសិ ចក្ខុមា;
ធម្មេ ទេសិយមានម្ហិ, សោតមោធេសិមត្ថិកោ;
តំ មេ អមោឃំ សវនំ, វិមុត្តោម្ហិ អនាសវោ។

៩៩៦. “នេវ បុព្ពេនិវាសាយ, នបិ ទិព្ពស្ស ចក្ខុនោ;
ចេតោបរិយាយ ឥទ្ធិយា, ចុតិយា ឧបបត្តិយា;
សោតធាតុវិសុទ្ធិយា, បណិធី មេ ន វិជ្ជតិ [កថា. ៣៧៨]។

៩៩៧. “រុក្ខមូលំវ និស្សាយ, មុណ្ឌោ សង្ឃាដិបារុតោ;
បញ្ញាយ ឧត្តមោ ថេរោ, ឧបតិស្សោវ [ឧបតិស្សោ ច (សី. ក.)] ឈាយតិ។

៩៩៨. “អវិតក្កំ សមាបន្នោ, សម្មាសម្ពុទ្ធសាវកោ;
អរិយេន តុណ្ហីភាវេន, ឧបេតោ ហោតិ តាវទេ។

៩៩៩. [ឧទា. ២៤] “យថាបិ បព្ពតោ សេលោ, អចលោ សុប្បតិដ្ឋិតោ;
ឯវំ មោហក្ខយា ភិក្ខុ, បព្ពតោវ ន វេធតិ។

១០០០. “អនង្គណស្ស បោសស្ស, និច្ចំ សុចិគវេសិនោ;
វាលគ្គមត្តំ បាបស្ស, អព្ភមត្តំវ ខាយតិ។

១០០១. “នាភិនន្ទាមិ មរណំ, នាភិនន្ទាមិ ជីវិតំ;
និក្ខិបិស្សំ ឥមំ កាយំ, សម្បជានោ បតិស្សតោ។

១០០២. “នាភិនន្ទាមិ មរណំ, នាភិនន្ទាមិ ជីវិតំ;

កាលញ្ច បដិកង្ខាមិ, និព្ពិសំ ភតកោ យថា។

១០០៣. “ឧភយេន មិទំ មរណមេវ, នាមរណំ បច្ឆា វា បុរេ វា;
បដិបជ្ជថ មា វិនស្សថ, ខណោ វោ មា ឧបច្ចគា។

១០០៤. “នគរំ យថា បច្ចន្តំ, គុត្តំ សន្តរពាហិរំ;
ឯវំ គោបេថ អត្តានំ, ខណោ វោ មា ឧបច្ចគា;
ខណាតីតា ហិ សោចន្តិ, និរយម្ហិ សមប្បិតា។

១០០៥. “ឧបសន្តោ ឧបរតោ, មន្តភាណី [មត្តភាណី (សី.)] អនុទ្ធតោ;
ធុនាតិ បាបកេ ធម្មេ, ទុមបត្តំវ មាលុតោ។

១០០៦. “ឧបសន្តោ ឧបរតោ, មន្តភាណី អនុទ្ធតោ;
អប្បាសិ [អព្ពហិ (ស្យា.), អភាសិ (?)] បាបកេ ធម្មេ, ទុមបត្តំវ មាលុតោ។

១០០៧. “ឧបសន្តោ អនាយាសោ, វិប្បសន្នោ អនាវិលោ;
កល្យាណសីលោ មេធាវី, ទុក្ខស្សន្តករោ សិយា។

១០០៨. “ន វិស្សសេ ឯកតិយេសុ ឯវំ, អគារិសុ បព្ពជិតេសុ ចាបិ;
សាធូបិ ហុត្វា ន អសាធុ ហោន្តិ, អសាធុ ហុត្វា បុន សាធុ ហោន្តិ។

១០០៩. “កាមច្ឆន្ទោ ច ព្យាបាទោ, ថិនមិទ្ធញ្ច ភិក្ខុនោ;
ឧទ្ធច្ចំ វិចិកិច្ឆា ច, បញ្ចេតេ ចិត្តកេលិសា។

១០១០. “យស្ស សក្ករិយមានស្ស, អសក្ការេន ចូភយំ;
សមាធិ ន វិកម្បតិ, អប្បមាទវិហារិនោ។

១០១១. “តំ ឈាយិនំ សាតតិកំ, សុខុមទិដ្ឋិវិបស្សកំ;
ឧបាទានក្ខយារាមំ, អាហុ សប្បុរិសោ ឥតិ។

១០១២. “មហាសមុទ្ទោ បថវី, បព្ពតោ អនិលោបិ ច;
ឧបមាយ ន យុជ្ជន្តិ, សត្ថុ វរវិមុត្តិយា។

១០១៣. “ចក្កានុវត្តកោ ថេរោ, មហាញាណី សមាហិតោ;
បថវាបគ្គិសមានោ, ន រជ្ជតិ ន ទុស្សតិ។

១០១៤. “បញ្ញាបារមិតំ បត្តោ, មហាពុទ្ធិ មហាមតិ;
អជឡោ ជឡសមានោ, សទា ចរតិ និព្ពុតោ។

១០១៥. “បរិចិណ្ណោ មយា សត្ថា...បេ.... ភវនេត្តិ សមូហតា។
១០១៦. “សម្បាទេថប្បមាទេន , ឯសា មេ អនុសាសនី;
ហន្ទាហំ បរិនិព្ពិស្សំ, វិប្បមុត្តោម្ហិ សព្ពធី”តិ។

... សារិបុត្តោ ថេរោ...។

៣. អានន្ទត្ថេរគាថា

១០១៧. “បិសុណេន ច កោធនេន ច, មច្ឆរិនា ច វិភូតនន្ទិនា;
សខិតំ ន ករេយ្យ បណ្ឌិតោ, បាបោ កាបុរិសេន សង្គមោ។

១០១៨. “សទ្ធេន ច បេសលេន ច, បញ្ញវតា ពហុស្សុតេន ច;
សខិតំ ករេយ្យ បណ្ឌិតោ, ភទ្ទោ សប្បុរិសេន សង្គមោ។

១០១៩. “បស្ស ចិត្តកតំ ពិម្ពំ...បេ.... យស្ស នត្ថិ ធុវំ ឋិតិ។
១០២០. “បស្ស ចិត្តកតំ ពិម្ពំ...បេ.... វត្ថេហិ សោភតិ។
១០២១. “អលត្តកកតា ...បេ.... នោ ច បារគវេសិនោ។
១០២២. “អដ្ឋបទកតា...បេ.... នោ ច បារគវេសិនោ។
១០២៣. “អញ្ជនីវ នវា...បេ.... នោ ច បារគវេសិនោ។

១០២៤“ពហុស្សុតោ ចិត្តកថី, ពុទ្ធស្ស បរិចារកោ;
បន្នភារោ វិសញ្ញុត្តោ, សេយ្យំ កប្បេតិ គោតមោ។

១០២៥“ខីណាសវោ វិសញ្ញុត្តោ, សង្គាតីតោ សុនិព្ពុតោ;
ធារេតិ អន្តិមំ ទេហំ, ជាតិមរណបារគូ។

១០២៦“យស្មិំ បតិដ្ឋិតា ធម្មា, ពុទ្ធស្សាទិច្ចពន្ធុនោ;
និព្ពានគមនេ មគ្គេ, សោយំ តិដ្ឋតិ គោតមោ។

១០២៧“ទ្វាសីតិ ពុទ្ធតោ គណ្ហិំ, ទ្វេ សហស្សានិ ភិក្ខុតោ;
ចតុរាសីតិសហស្សានិ, យេ មេ ធម្មា បវត្តិនោ។

១០២៨“អប្បស្សុតាយំ បុរិសោ, ពលិពទ្ទោវ ជីរតិ;
មំសានិ តស្ស វឌ្ឍន្តិ, បញ្ញា តស្ស ន វឌ្ឍតិ។

១០២៩“ពហុស្សុតោ អប្បស្សុតំ, យោ សុតេនាតិមញ្ញតិ;
អន្ធោ បទីបធារោវ, តថេវ បដិភាតិ មំ។

១០៣០“ពហុស្សុតំ ឧបាសេយ្យ, សុតញ្ច ន វិនាសយេ;
តំ មូលំ ព្រហ្មចរិយស្ស, តស្មា ធម្មធរោ សិយា។

១០៣១“បុព្ពាបរញ្ញូ អត្ថញ្ញូ, និរុត្តិបទកោវិទោ;
សុគ្គហិតញ្ច គណ្ហាតិ, អត្ថញ្ចោបបរិក្ខតិ។

១០៣២“ខន្ត្យា ឆន្ទិកតោ [ខន្តិយា ឆន្ទិតោ (?)] ហោតិ, ឧស្សហិត្វា តុលេតិ តំ;
សមយេ សោ បទហតិ, អជ្ឈត្តំ សុសមាហិតោ។

១០៣៣“ពហុស្សុតំ ធម្មធរំ, សប្បញ្ញំ ពុទ្ធសាវកំ;
ធម្មវិញ្ញាណមាកង្ខំ, តំ ភជេថ តថាវិធំ។

១០៣៤“ពហុស្សុតោ ធម្មធរោ, កោសារក្ខោ មហេសិនោ;
ចក្ខុ សព្ពស្ស លោកស្ស, បូជនីយោ ពហុស្សុតោ។

១០៣៥“ធម្មារាមោ ធម្មរតោ, ធម្មំ អនុវិចិន្តយំ;
ធម្មំ អនុស្សរំ ភិក្ខុ, សទ្ធម្មា ន បរិហាយតិ។

១០៣៦“កាយមច្ឆេរគរុនោ [គរុកោ (សី.)], ហិយ្យមានេ [ហិយ្យមានោ (សី.)] អនុដ្ឋហេ;
សរីរសុខគិទ្ធស្ស, កុតោ សមណផាសុតា។

១០៣៧“ន បក្ខន្តិ ទិសា សព្ពា, ធម្មា ន បដិភន្តិ មំ;
គតេ កល្យាណមិត្តម្ហិ, អន្ធការំវ ខាយតិ។

១០៣៨“អព្ភតីតសហាយស្ស, អតីតគតសត្ថុនោ;
នត្ថិ ឯតាទិសំ មិត្តំ, យថា កាយគតា សតិ។

១០៣៩“យេ បុរាណា អតីតា តេ, នវេហិ ន សមេតិ មេ;
ស្វជ្ជ ឯកោវ ឈាយាមិ, វស្សុបេតោវ បក្ខិមា។

១០៤០“ទស្សនាយ អភិក្កន្តេ, នានាវេរជ្ជកេ ពហូ;
មា វារយិត្ថ សោតារោ, បស្សន្តុ សមយោ មមំ។

១០៤១“ទស្សនាយ អភិក្កន្តេ, នានាវេរជ្ជកេ បុថុ;
ករោតិ សត្ថា ឱកាសំ, ន និវារេតិ ចក្ខុមា។

១០៤២“បណ្ណវីសតិវស្សានិ, សេខភូតស្ស មេ សតោ;
ន កាមសញ្ញា ឧប្បជ្ជិ, បស្ស ធម្មសុធម្មតំ។

១០៤៣“បណ្ណវីសតិវស្សានិ, សេខភូតស្ស មេ សតោ;

ន ទោសសញ្ញា ឧប្បជ្ជិ, បស្ស ធម្មសុធម្មតំ។

១០៤៤. “បណ្ណវីសតិវស្សានិ, ភគវន្តំ ឧបដ្ឋហឹ;
មេត្តេន កាយកម្មេន, ឆាយាវ អនបាយិនី [អនុបាយិនី (ស្យា. ក.)]។

១០៤៥. “បណ្ណវីសតិវស្សានិ, ភគវន្តំ ឧបដ្ឋហឹ;
មេត្តេន វចីកម្មេន, ឆាយាវ អនបាយិនី។

១០៤៦. “បណ្ណវីសតិវស្សានិ, ភគវន្តំ ឧបដ្ឋហឹ;
មេត្តេន មនោកម្មេន, ឆាយាវ អនបាយិនី។

១០៤៧. “ពុទ្ធស្ស ចង្កមន្តស្ស, បិដ្ឋិតោ អនុចង្កមឹ;
ធម្មេ ទេសិយមានម្ហិ, ញាណំ មេ ឧទបជ្ជថ។

១០៤៨. “អហំ សករណីយោម្ហិ, សេខោ អប្បត្តមានសោ;
សត្ថុ ច បរិនិព្ពានំ, យោ អម្ហំ អនុកម្បកោ។

១០៤៩. “តទាសិ យំ ភីសនកំ, តទាសិ លោមហំសនំ;
សព្ពាការវរូបេតេ, សម្ពុទ្ធេ បរិនិព្ពុតេ។

១០៥០. “ពហុស្សុតោ ធម្មធរោ, កោសារក្ខោ មហេសិនោ;
ចក្ខុ សព្ពស្ស លោកស្ស, អានន្ទោ បរិនិព្ពុតោ។

១០៥១. “ពហុស្សុតោ ធម្មធរោ, កោសារក្ខោ មហេសិនោ;
ចក្ខុ សព្ពស្ស លោកស្ស, អន្ធការេ តមោនុទោ។

១០៥២. “គតិមន្តោ សតិមន្តោ, ធិតិមន្តោ ច យោ ឥសិ;
សទ្ធម្មធារកោ ថេរោ, អានន្ទោ រតនាករោ។

១០៥៣. “បរិចិណ្ណោ មយា សត្ថា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ;
ឱហិតោ គរុកោ ភារោ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ”តិ។

… អានន្ទោ ថេរោ…។

តឹសនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

តត្រុទ្ទានំ –

ផុស្សោបតិស្សោ អានន្ទោ, តយោតិមេ បកិត្តិតា;
គាថាយោ តត្ថ សង្ខាតា, សតំ បញ្ច ច ឧត្តរីតិ;

១៨. ចត្តាលីសនិបាតោ

១. មហាកស្សបត្ថេរគាថា

១០៥៤. “ន គណេន បុរក្ខតោ ចរេ, វិមនោ ហោតិ សមាធិ ទុល្លភោ;
នានាជនសង្គហោ ទុខោ, ឥតិ ទិស្វាន គណំ ន រោចយេ។

១០៥៥. “ន កុលានិ ឧបព្ពជេ មុនិ, វិមនោ ហោតិ សមាធិ ទុល្លភោ;
សោ ឧស្សុក្កោ រសានុគិទ្ធោ, អត្ថំ រិញ្ចតិ យោ សុខាវហោ។

១០៥៦. “បង្កោតិ ហិ នំ អវេទយុំ, យាយំ វន្ទនបូជនា កុលេសុ;
សុខុមំ សល្ល ទុរុព្ពហំ, សក្ការោ កាបុរិសេន ទុជ្ជហោ។

១០៥៧. “សេនាសនម្ហា ឱរុយ្ហ, នគរំ បិណ្ឌាយ បាវិសឹ;
ភុញ្ជន្តំ បុរិសំ កុដ្ឋឹ, សក្កច្ចំ តំ ឧបដ្ឋហឹ។

១០៥៨. “សោ មេ [តំ (សី. ក.)] បក្កេន ហត្ថេន, អាលោបំ ឧបនាមយិ;
អាលោបំ បក្ខិបន្តស្ស, អង្គុលិ ចេត្ថ [បេត្ថ (សី. ក.)] ឆិជ្ជថ។

១០៥៩. “កុដ្ដមូលញ្ច [កុឌ្ឌមូលញ្ច (សី. ស្យា.)] និស្សាយ, អាលោបំ តំ អភុញ្ជិសំ;
ភុញ្ជមានេ វា ភុត្តេ វា, ជេគុច្ឆំ មេ ន វិជ្ជតិ។

១០៦០. “ឧត្តិដ្ឋបិណ្ឌោ អាហារោ, បូតិមុត្តញ្ច ឱសធំ;
សេនាសនំ រុក្ខមូលំ, បំសុកូលញ្ច ចីវរំ;
យស្សេតេ អភិសម្ភុត្វា [អភិភុញ្ជតិ (?)], ស វេ ចាតុទ្ទិសោ នរោ។

១០៦១. “យត្ថ ឯកេ វិហញ្ញន្តិ, អារុហន្តា សិលុច្ចយំ;
តស្ស ពុទ្ធស្ស ទាយាទោ, សម្បជានោ បតិស្សតោ;
ឥទ្ធិពលេនុបត្ថទ្ធោ , កស្សបោ អភិរូហតិ។

១០៦២. “បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ , សេលមារុយ្ហ កស្សបោ;
ឈាយតិ អនុបាទានោ, បហីនភយភេរវោ។

១០៦៣. “បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ, សេលមារុយ្ហ កស្សបោ;
ឈាយតិ អនុបាទានោ, ឌយ្ហមានេសុ និព្ពុតោ។

១០៦៤. “បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ, សេលមារុយ្ហ កស្សបោ;
ឈាយតិ អនុបាទានោ, កតកិច្ចោ អនាសវោ។

១០៦៥. “ករេរិមាលាវិតតា , ភូមិភាគា មនោរមា;
កុញ្ជរាភិរុទា រម្មា, តេ សេលា រមយន្តិ មំ។

១០៦៦. “នីលព្ភវណ្ណា រុចិរា, វារិសីតា សុចិន្ធរា;
ឥន្ទគោបកសញ្ឆន្នា, តេ សេលា រមយន្តិ មំ។

១០៦៧. “នីលព្ភកូដសទិសា, កូដាគារវរូបមា;
វារណាភិរុទា រម្មា, តេ សេលា រមយន្តិ មំ។

១០៦៨. “អភិវុដ្ឋា រម្មតលា, នគា ឥសិភិ សេវិតា;
អព្ភុន្នទិតា សិខីហិ, តេ សេលា រមយន្តិ មំ។

១០៦៩. “អលំ ឈាយិតុកាមស្ស, បហិតត្តស្ស មេ សតោ;
អលំ មេ អត្ថកាមស្ស [អត្តកាមស្ស (?)], បហិតត្តស្ស ភិក្ខុនោ។

១០៧០. “អលំ មេ ផាសុកាមស្ស, បហិតត្តស្ស ភិក្ខុនោ;
អលំ មេ យោគកាមស្ស, បហិតត្តស្ស តាទិនោ។

១០៧១. “ឧមាបុប្ផេន សមានា, គគនាវព្ភឆាទិតា;
នានាទិជគណាកិណ្ណា , តេ សេលា រមយន្តិ មំ។

១០៧២. “អនាកិណ្ណា គហដ្ឋេហិ, មិគសង្ឃនិសេវិតា;
នានាទិជគណាកិណ្ណា, តេ សេលា រមយន្តិ មំ។

១០៧៣. “អច្ឆោទិកា បុថុសិលា, គោនង្គុលមិគាយុតា;
អម្ពុសេវាលសញ្ឆន្នា, តេ សេលា រមយន្តិ មំ។

១០៧៤. “ន បញ្ចង្គិកេន តុរិយេន, រតិ មេ ហោតិ តាទិសី;
យថា ឯកគ្គចិត្តស្ស, សម្មា ធម្មំ វិបស្សតោ។

១០៧៥. “កម្មំ ពហុកំ ន ការយេ, បរិវជ្ជេយ្យ ជនំ ន ឧយ្យមេ;
ឧស្សុក្កោ សោ រសានុគិទ្ធោ, អត្ថំ រិញ្ចតិ យោ សុខាវហោ។

១០៧៦. “កម្មំ ពហុកំ ន ការយេ, បរិវជ្ជេយ្យ អនត្តនេយ្យមេតំ;
កិច្ឆតិ កាយោ កិលមតិ, ទុក្ខិតោ សោ សមថំ ន វិន្ទតិ។

១០៧៧. “ឱដ្ឋប្បហតមត្តេន, អត្តានម្បិ ន បស្សតិ;
បត្ថទ្ធគីវោ ចរតិ, អហំ សេយ្យោតិ មញ្ញតិ។

១០៧៨. “អសេយ្យោ សេយ្យសមានំ, ពាលោ មញ្ញតិ អត្តានំ;
ន តំ វិញ្ញូ បសំសន្តិ, បត្ថទ្ធមានសំ នរំ។

១០៧៩. “យោ ច សេយ្យោហមស្មីតិ, នាហំ សេយ្យោតិ វា បន;
ហីនោ តំសទិសោ [តីនោហំ សទិសោ (ស្យា.)] វាតិ, វិធាសុ ន វិកម្បតិ។

១០៨០. “បញ្ញវន្តំ តថា តាទី, សីលេសុ សុសមាហិតំ;
ចេតោសមថមនុត្តំ, តញ្ចេ វិញ្ញូ បសំសរេ។

១០៨១. “យស្ស សព្រហ្មចារីសុ, គារវោ នូបលព្ភតិ;
អារកា ហោតិ សទ្ធម្មា, នភតោ បុថវី យថា។

១០៨២. “យេសញ្ច ហិរិ ឱត្តប្បំ, សទា សម្មា ឧបដ្ឋិតំ;
វិរូឡ្ហព្រហ្មចរិយា តេ, តេសំ ខីណា បុនព្ភវា។

១០៨៣. “ឧទ្ធតោ ចបលោ ភិក្ខុ, បំសុកូលេន បារុតោ;
កបីវ សីហចម្មេន, ន សោ តេនុបសោភតិ។

១០៨៤. “អនុទ្ធតោ អចបលោ, និបកោ សំវុតិន្ទ្រិយោ;
សោភតិ បំសុកូលេន, សីហោវ គិរិគព្ភរេ។

១០៨៥. “ឯតេ សម្ពហុលា ទេវា, ឥទ្ធិមន្តោ យសស្សិនោ;
ទសទេវសហស្សានិ, សព្ពេ តេ ព្រហ្មកាយិកា។

១០៨៦. “ធម្មសេនាបតី វីរំ, មហាឈាយី សមាហិតំ;
សារិបុត្តំ នមស្សន្តា, តិដ្ឋន្តិ បញ្ជលីកតា។

១០៨៧. “‘នមោ តេ បុរិសាជញ្ញ, នមោ តេ បុរិសុត្តម;
យស្ស តេ នាភិជានាម, យម្បិ និស្សាយ ឈាយតិ [ឈាយសិ (ក. អដ្ឋ.)]។

១០៨៨. “‘អច្ឆេរំ វត ពុទ្ធានំ, គម្ភីរោ គោចរោ សកោ;
យេ មយំ នាភិជានាម, វាលវេធិសមាគតា’។

១០៨៩. “តំ តថា ទេវកាយេហិ, បូជិតំ បូជនារហំ;
សារិបុត្តំ តទា ទិស្វា, កប្បិនស្ស សិតំ អហុ។

១០៩០. “យាវតា ពុទ្ធខេត្តម្ហិ, ឋបយិត្វា មហាមុនឹ;

ធុតគុណេ វិសិដ្ឋោហំ, សទិសោ មេ ន វិជ្ជតិ។

១០៩១ “បរិចិណ្ណោ មយា សត្ថា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ;
ឱហិតោ គរុកោ ភារោ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ។

១០៩២ “ន ចីវរេ ន សយនេ, ភោជនេ នុបលិម្បតិ;
គោតមោ អនប្បមេយ្យោ, មុឡាលបុប្ផំ វិមលំវ;
អម្ពុនា នេក្ខម្មនិន្នោ, តិភវាភិនិស្សដោ។

១០៩៣ “សតិបដ្ឋានគីវោ សោ, សទ្ធាហត្ថោ មហាមុនិ;
បញ្ញាសីសោ មហាញាណី, សទា ចរតិ និព្ពុតោ”តិ។

… មហាកស្សបោ ថេរោ…។

ចត្តាលីសនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

តត្រុទ្ទានំ –

ចត្តាលីសនិបាតម្ហិ, មហាកស្សបសវ្ហយោ;
ឯកោវ ថេរោ គាថាយោ, ចត្តាសីល ទុវេបិ ចាតិ។

១៩. បញ្ញាសនិបាតោ

១. តាលបុដត្ថេរគាថា

១០៩៤. “កទា នុហំ បព្ពតកន្ទរាសុ, ឯកាកិយោ អទុតិយោ វិហស្សំ;
អនិច្ចតោ សព្ពភវំ វិបស្សំ, តំ មេ ឥទំ តំ នុ កទា ភវិស្សតិ។

១០៩៥. “កទា នុហំ ភិន្នបដន្ធរោ មុនិ, កាសាវវត្ថោ អមមោ និរាសោ;
រាគញ្ច ទោសញ្ច តថេវ មោហំ, ហន្ត្វា សុខី បវនគតោ វិហស្សំ។

១០៩៦. “កទា អនិច្ចំ វធរោគនីឡំ, កាយំ ឥមំ មច្ចុជរាយុបទ្ទុតំ;
វិបស្សមានោ វីតភយោ វិហស្សំ, ឯកោ វនេ តំ នុ កទា ភវិស្សតិ។

១០៩៧. “កទា នុហំ ភយជននឹ ទុខាវហំ, តណ្ហាលតំ ពហុវិធានុវត្តនឹ;
បញ្ញាមយំ តិខិណមសឹ គហេត្វា, ឆេត្វា វសេ តម្បិ កទា ភវិស្សតិ។

១០៩៨. “កទា នុ បញ្ញាមយមុគ្គតេជំ, សត្ថំ ឥសីនំ សហសាទិយិត្វា;
មារំ សសេនំ សហសា ភញ្ជិស្សំ, សីហាសនេ តំ នុ កទា ភវិស្សតិ។

១០៩៩. “កទា នុហំ សព្ភិ សមាគមេសុ, ទិដ្ឋោ ភវេ ធម្មគរូហិ តាទិភិ;
យាថាវទស្សីហិ ជិតិន្ទ្រិយេហិ, បធានិយោ តំ នុ កទា ភវិស្សតិ។

១១០០. “កទា នុ មំ តន្ទិ ខុទា បិបាសា, វាតាតបា កីដសរីសបា វា;
ន បាធយិស្សន្តិ ន តំ គិរិព្ពជេ, អត្ថត្ថិយំ តំ នុ កទា ភវិស្សតិ។

១១០១. “កទា នុ ខោ យំ វិទិតំ មហេសិនា, ចត្តារិ សច្ចានិ សុទុទ្ទសានិ;
សមាហិតត្តោ សតិមា អគច្ឆំ, បញ្ញាយ តំ តំ នុ កទា ភវិស្សតិ។

១១០២. “កទា នុ រូបេ អមិតេ ច សទ្ទេ, គន្ធេ រសេ ផុសិតព្ពេ ច ធម្មេ;
អាទិត្តតោហំ សមថេហិ យុត្តោ, បញ្ញាយ ទច្ឆំ តទិទំ កទា មេ។

១១០៣. “កទា នុហំ ទុព្ពចនេន វុត្តោ, តតោនិមិត្តំ វិមនោ ន ហេស្សំ;
អថោ បសត្ថោបិ តតោនិមិត្តំ, តុដ្ឋោ ន ហេស្សំ តទិទំ កទា មេ។

១១០៤. “កទា នុ កដ្ឋេ ច តិណេ លតា ច, ខន្ធេ ឥមេហំ អមិតេ ច ធម្មេ;
អជ្ឈត្តិកានេវ ច ពាហិរានិ ច, សមំ តុលេយ្យំ តទិទំ កទា មេ។

១១០៥. “កទា នុ មំ បាវុសកាលមេឃោ, នវេន តោយេន សចីវរំ វនេ;
ឥសិប្បយាតម្ហិ បថេ វជន្តំ, ឱវស្សតេ តំ នុ កទា ភវិស្សតិ។

១១០៦. “កទា មយូរស្ស សិខណ្ឌិនោ វនេ, ទិជស្ស សុត្វា គិរិគព្ភរេ រុតំ;
បច្ចុដ្ឋហិត្វា អមតស្ស បត្តិយា, សំចិន្តយេ តំ នុ កទា ភវិស្សតិ។

១១០៧. “កទា នុ គង្គំ យមុនំ សរស្សតឹ, បាតាលខិត្តំ វឡវាមុខញ្ច [ពលវាមុខញ្ច (ក.)];
អសជ្ជមានោ បតរេយ្យមិទ្ធិយា, វិភឹសនំ តំ នុ កទា ភវិស្សតិ។

១១០៨. “កទា នុ នាគោវ អសង្គចារី, បទាលយេ កាមគុណេសុ ឆន្ទំ;
និព្ពជ្ជយំ សព្ពសុភំ និមិត្តំ, ឈានេ យុតោ តំ នុ កទា ភវិស្សតិ។

១១០៩. “កទា ឥណដ្ដោវ ទលិទ្ទកោ [ទឡិទ្ទកោ (សី.)] និធឹ, អារាធយិត្វា ធនិកេហិ បីឡិតោ;
តុដ្ឋោ ភវិស្សំ អធិគម្ម សាសនំ, មហេសិនោ តំ នុ កទា ភវិស្សតិ។

១១១០. “ពហូនិ វស្សានិ តយាម្ហិ យាចិតោ, ‘អគារវាសេន អលំ នុ តេ ឥទំ’;
តំ ទានិ មំ បព្ពជិតំ សមានំ, កឹការណា ចិត្ត តុវំ ន យុញ្ជសិ។

១១១១. “ននុ អហំ ចិត្ត តយាម្ហិ យាចិតោ, ‘គិរិព្ពជេ ចិត្រឆទា វិហង្គមា’;
មហិន្ទឃោសត្ថនិតាភិគជ្ជិនោ, តេ តំ រមេស្សន្តិ វនម្ហិ ឈាយិនំ។

១១១២ “កុលម្ហិ មិត្តេ ច បិយេ ច ញាតកេ, ខិឌ្ឌារតឹ កាមគុណញ្ច លោកេ;
សព្ពំ បហាយ ឥមមជ្ឈុបាគតោ, អថោបិ ត្វំ ចិត្ត ន មយ្ហ តុស្សសិ។

១១១៣ “មមេវ ឯតំ ន ហិ ត្វំ បរេសំ, សន្នាហកាលេ បរិទេវិតេន កឹ;
សព្ពំ ឥទំ ចលមិតិ បេក្ខមានោ, អភិនិក្ខមឹ អមតបទំ ជិគីសំ។

១១១៤ “សុយុត្តវាទី ទ្វិបទានមុត្តមោ, មហាភិសក្កោ នរទម្មសារថិ [សារថី (សី.)];
‘ចិត្តំ ចលំ មក្កដសន្និភំ ឥតិ, អវីតរាគេន សុទុន្និវារយំ’។

១១១៥ “កាមា ហិ ចិត្រា មធុរា មនោរមា, អវិទ្ទសូ យត្ថ សិតា បុថុជ្ជនា;
តេ ទុក្ខមិច្ឆន្តិ បុនព្ភវេសិនោ, ចិត្តេន នីតា និរយេ និរាកតា។

១១១៦ “‘មយូរកោញ្ចាភិរុតម្ហិ កាននេ, ទីបីហិ ព្យគ្ឃេហិ បុរក្ខតោ វសំ;
កាយេ អបេក្ខំ ជហ មា វិរាធយ’, ឥតិស្សុ មំ ចិត្ត បុរេ និយុញ្ជសិ។

១១១៧ “‘ភាវេហិ ឈានានិ ច ឥន្ទ្រិយានិ ច, ពលានិ ពោជ្ឈង្គសមាធិភាវនា;
តិស្សោ ច វិជ្ជា ផុស ពុទ្ធសាសនេ’, ឥតិស្សុ មំ ចិត្ត បុរេ និយុញ្ជសិ។

១១១៨ “‘ភាវេហិ មគ្គំ អមតស្ស បត្តិយា, និយ្យានិកំ សព្ពទុក្ខក្ខយោគធំ;
អដ្ឋង្គិកំ សព្ពកិលេសសោធនំ’, ឥតិស្សុ មំ ចិត្ត បុរេ និយុញ្ជសិ។

១១១៩ “‘ទុក្ខន្តិ ខន្ធេ បដិបស្ស យោនិសោ, យតោ ច ទុក្ខំ សមុទេតិ តំ ជហ;
ឥធេវ ទុក្ខស្ស ករោហិ អន្តំ’, ឥតិស្សុ មំ ចិត្ត បុរេ និយុញ្ជសិ។

១១២០ “‘អនិច្ចំ ទុក្ខន្តិ វិបស្ស យោនិសោ, សុញ្ញំ អនត្តាតិ អឃំ វធន្តិ ច;
មនោវិចារេ ឧបរុន្ធ ចេតសោ’, ឥតិស្សុ មំ ចិត្ត បុរេ និយុញ្ជសិ។

១១២១ “‘មុណ្ឌោ វិរូបោ អភិសាបមាគតោ, កបាលហត្ថោវ កុលេសុ ភិក្ខសុ;
យុញ្ជស្សុ សត្ថុវចនេ មហេសិនោ’, ឥតិស្សុ មំ ចិត្ត បុរេ និយុញ្ជសិ។

១១២២ “‘សុសំវុតត្តោ វិសិខន្តរេ ចរំ, កុលេសុ កាមេសុ អសង្គមានសោ;
ចន្ទោ យថា ទោសិនបុណ្ណមាសិយា’, ឥតិស្សុ មំ ចិត្ត បុរេ និយុញ្ជសិ។

១១២៣ “‘អារញ្ញិកោ ហោហិ ច បិណ្ឌបាតិកោ, សោសានិកោ ហោហិ ច បំសុកូលិកោ;
នេសជ្ជិកោ ហោហិ សទា ធុតេ រតោ’, ឥតិស្សុ មំ ចិត្ត បុរេ និយុញ្ជសិ។

១១២៤ “រោបេត្វ រុក្ខានិ យថា ផលេសី, មូលេ តរុំ ឆេត្តុ តមេវ ឥច្ឆសិ;
តថូបមំ ចិត្តមិទំ ករោសិ, យំ មំ អនិច្ចម្ហិ ចលេ និយុញ្ជសិ។

១១២៥ “អរូប ទូរង្គម ឯកចារិ, ន តេ ករិស្សំ វចនំ ឥទានិហំ;
ទុក្ខា ហិ កាមា កដុកា មហព្ភយា, និព្ពានមេវាភិមនោ ចរិស្សំ។

១១២៦ “នាហំ អលក្ខ្យា អហិរិក្កតាយ វា, ន ចិត្តហេតូ ន ច ទូរកន្តនា;
អាជីវហេតូ ច អហំ ន និក្ខមឹ, កតោ ច តេ ចិត្ត បដិស្សវោ មយា។

១១២៧ “‘អប្បិច្ឆតា សប្បុរិសេហិ វណ្ណិតា, មក្ខប្បហានំ វូបសមោ ទុខស្ស’;
ឥតិស្សុ មំ ចិត្ត តទា និយុញ្ជសិ, ឥទានិ ត្វំ គច្ឆសិ បុព្ពចិណ្ណំ។

១១២៨ “តណ្ហា អវិជ្ជា ច បិយាបិយញ្ច, សុភានិ រូបានិ សុខា ច វេទនា;
មនាបិយា កាមគុណា ច វន្តា, វន្តេ អហំ អាវមិតុំ ន ឧស្សហេ។

១១២៩ “សព្ពត្ថ តេ ចិត្ត វចោ កតំ មយា, ពហូសុ ជាតីសុ ន មេសិ កោបិតោ;
អជ្ឈត្តសម្ភវោ កតញ្ញុតាយ តេ, ទុក្ខេ ចិរំ សំសរិតំ តយា កតេ។

១១៣០ “ត្វញ្ញេវ នោ ចិត្ត ករោសិ ព្រាហ្មណោ [ព្រាហ្មណេ (សី.), ព្រាហ្មណំ (?) ភាវលោប-តប្បធានតា
គហេតព្ពា], ត្វំ ខត្តិយោ រាជទសី [រាជទិសី (ស្យា. ក.)] ករោសិ;
វេស្សា ច សុទ្ទា ច ភវាម ឯកទា, ទេវត្តនំ វាបិ តវេវ វាហសា។

១១៣១. “តវេវ ហេតូ អសុរា ភវាមសេ, ត្វំមូលកំ នេរយិកា ភវាមសេ;
អថោ តិរច្ឆានគតាបិ ឯកទា, បេតត្តនំ វាបិ តវេវ វាហសា។

១១៣២. “ននុ ទុក្ខិស្សសិ មំ បុនប្បុនំ, មុហុំ មុហុំ ចារណិកំវ ទស្សយំ;
ឧម្មត្តកេនេវ មយា បលោភសិ, កិញ្ចាបិ តេ ចិត្ត វិរាធិតំ មយា។

១១៣៣. “ឥទំ បុរេ ចិត្តមចារិ ចារិកំ, យេនិច្ឆកំ យត្ថកាមំ យថាសុខំ;
តទជ្ជហំ និគ្គហេស្សាមិ យោនិសោ, ហត្ថិប្បភិន្នំ វិយ អង្កុសគ្គហោ។

១១៣៤. “សត្ថា ច មេ លោកមិមំ អធិដ្ឋហិ,អនិច្ចតោ អទ្ធុវតោ អសារតោ;
បក្ខន្ទ មំ ចិត្ត ជិនស្ស សាសនេ, តារេហិ ឱឃា មហតា សុទុត្តរា។

១១៣៥. “ន តេ ឥទំ ចិត្ត យថា បុរាណកំ, នាហំ អលំ តុយ្ហ វសេ និវត្តិតុំ [វសេន វត្តិតុំ (?)];
មហេសិនោ បព្ពជិតោម្ហិ សាសនេ, ន មាទិសា ហោន្តិ វិនាសធារិនោ។

១១៣៦. “នគា សមុទ្ទា សរិតា វសុន្ធរា, ទិសា ចតស្សោ វិទិសា អធោ ទិវា;
សព្ពេ អនិច្ចា តិភវា ឧបទ្ទុតា, កុហឹ គតោ ចិត្ត សុខំ រមិស្សសិ។

១១៣៧. “ធិតិប្បរំ កឹ មម ចិត្ត កាហិសិ, ន តេ អលំ ចិត្ត វសានុវត្តកោ;
ន ជាតុ ភស្តំ ឧភតោមុខំ ឆុបេ, ធិរត្ថុ បូរំ នវ សោតសន្ទនី។

១១៣៨. “វរាហឯណេយ្យវិគាឡ្ហសេវិតេ, បព្ភារកុដ្ដេ បកតេវ សុន្ទរេ;
នវម្ពុនា បាវុសសិត្តកាននេ, តហឹ គុហាគេហគតោ រមិស្សសិ។

១១៣៩. “សុនីលគីវា សុសិខា សុបេខុណា, សុចិត្តបត្តច្ឆទនា វិហង្គមា;
សុមញ្ជុឃោសត្ថនិតាភិគជ្ជិនោ, តេ តំ រមេស្សន្តិ វនម្ហិ ឈាយិនំ។

១១៤០. “វុដ្ឋម្ហិ ទេវេ ចតុរង្គុលេ តិណេ, សំបុប្ផិតេ មេឃនិភម្ហិ កាននេ;
នគន្តរេ វិដបិសមោ សយិស្សំ, តំ មេ មុទូ ហេហិតិ តូលសន្និភំ។

១១៤១. “តថា តុ កស្សាមិ យថាបិ ឥស្សរោ, យំ លព្ភតិ តេនបិ ហោតុ មេ អលំ;
ន តាហំ កស្សាមិ យថា អតន្ទិតោ, ពិឡារភស្តំវ យថា សុមទ្ទិតំ។

១១៤២. “តថា តុ កស្សាមិ យថាបិ ឥស្សរោ, យំ លព្ភតិ តេនបិ ហោតុ មេ អលំ;
វីរិយេន តំ មយ្ហ វសានយិស្សំ, គជំវ មត្តំ កុសលង្កុសគ្គហោ។

១១៤៣. “តយា សុទន្តេន អវដ្ឋិតេន ហិ, ហយេន យោគ្គាចរិយោវ ឧជ្ជុនា;
បហោមិ មគ្គំ បដិបជ្ជិតុំ សិវំ, ចិត្តានុរក្ខីហិ សទា និសេវិតំ។

១១៤៤. “អារម្មណេ តំ ពលសា និពន្ធិសំ, នាគំវ ថម្ភម្ហិ ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា;
តំ មេ សុគុត្តំ សតិយា សុភាវិតំ, អនិស្សិតំ សព្ពភវេសុ ហេហិសិ។

១១៤៥. “បញ្ញាយ ឆេត្វា វិបថានុសារិនំ, យោគេន និគ្គយ្ហ បថេ និវេសិយ;
ទិស្វា សមុទយំ វិភវញ្ច សម្ភវំ, ទាយាទកោ ហេហិសិ អគ្គវាទិនោ។

១១៤៦. “ចតុព្ពិបល្លាសវសំ អធិដ្ឋិតំ, គាមណ្ឌលំវ បរិនេសិ ចិត្ត មំ;
ននុ [នូន (សី.)] សំយោជនពន្ធនច្ឆិទំ, សំសេវសេ ការុណិកំ មហាមុនី។

១១៤៧. “មិគោ យថា សេរិ សុចិត្តកាននេ, រម្មំ គិរឹ បាវុសអព្ភមាលិនី [មាលី (?)];
អនាកុលេ តត្ថ នគេ រមិស្សំ [រមិស្សសិ (ស្យា. ក.)], អសំសយំ ចិត្ត បរា ភវិស្សសិ។

១១៤៨. “យេ តុយ្ហ ឆន្ទេន វសេន វត្តិនោ, នរា ច នារី ច អនុភោន្តិ យំ សុខំ;
អវិទ្ទសូ មារវសានុវត្តិនោ, ភវាភិនន្ទី តវ ចិត្ត សាវកា”តិ។

... តាលបុដោ ថេរោ...។

បញ្ញាសនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

តគ្រុន្ថានំ –

បញ្ញាសម្ហិ និបាតម្ហិ, ឯកោ គាលបុដោ សុចិ;
គាថាយោ តត្ថ បញ្ញាស, បុន បញ្ច ច ឧត្តរីតិ។

២០. សដ្ឋិនិបាតោ

១. មហាមោគ្គល្លានត្ថេរគាថា

១១៤៩ “អារញ្ញិកា បិណ្ឌបាតិកា, ឧញ្ឆាបត្តាគតេ រតា;
ទាលេមុ មច្ចុនោ សេនំ, អជ្ឈត្តំ សុសមាហិតា។

១១៥០ “អារញ្ញិកា បិណ្ឌបាតិកា, ឧញ្ឆាបត្តាគតេ រតា;
ធុនាម មច្ចុនោ សេនំ, នឡាគារំវ កុញ្ជរោ។

១១៥១ “រុក្ខមូលិកា សាតតិកា, ឧញ្ឆាបត្តាគតេ រតា;
ទាលេមុ មច្ចុនោ សេនំ, អជ្ឈត្តំ សុសមាហិតា។

១១៥២ “រុក្ខមូលិកា សាតតិកា, ឧញ្ឆាបត្តាគតេ រតា;
ធុនាម មច្ចុនោ សេនំ, នឡាគារំវ កុញ្ជរោ។

១១៥៣ “អដ្ឋិកង្កលកុដិកេ, មំសន្ហារុបសិព្ពិតេ;
ធិរត្ថុ បុរេ ទុគ្គន្ធេ, បរគត្តេ មមាយសេ។

១១៥៤ “គូថភស្តេ តចោនទ្ធេ, ឧរគណ្ឌិបិសាចិនិ;
នវ សោតានិ តេ កាយេ, យានិ សន្ទន្តិ សព្វទា។

១១៥៥ “តវ សរីរំ នវសោតំ, ទុគ្គន្ធករំ បរិពន្ធំ;
ភិក្ខុ បរិវជ្ជយតេ តំ, មីឡ្ហំ ច យថា សុចិកាមោ។

១១៥៦ “ឯវញ្ចេ តំ ជនោ ជញ្ញា, យថា ជានាមិ តំ អហំ;
អារកា បរិវជ្ជេយ្យ, គូថដ្ឋានំវ បាវុសេ”។

១១៥៧ “ឯវមេតំ មហាវីរ, យថា សមណ ភាសសិ;
ឯត្ថ ចេកេ វិសីទន្តិ, បង្កម្ហិវ ជរគ្គវោ។

១១៥៨ “អាកាសម្ហិ ហលិទ្ទិយា, យោ មញ្ញេថ រជេតវេ;
អញ្ញេន វាបិ រង្គេន, វិឃាតុទយមេវ តំ។

១១៥៩ “តទាកាសសមំ ចិត្តំ, អជ្ឈត្តំ សុសមាហិតំ;
មា បាបចិត្តេ អាសាទិ, អគ្គិខន្ធំវ បក្ខិមា។

១១៦០ “បស្ស ចិត្តកតំ ពិម្ពំ, អរុកាយំ សមុស្សិតំ;
អាតុរំ ពហុសង្កប្បំ, យស្ស នត្ថិ ធុវំ ឋិតិ។

១១៦១ “បស្ស ចិត្តកតំ រូបំ, មណិនា កុណ្ឌលេន ច;
អដ្ឋឹ តចេន ឱនទ្ធំ, សហ វត្ថេហិ សោភតិ។

១១៦២ “អលត្តកកតា បាទា, មុខំ ចុណ្ណកមក្ខិតំ;
អលំ ពាលស្ស មោហាយ, នោ ច បារគវេសិនោ។

១១៦៣ “អដ្ឋបទកតា កេសា, នេត្តា អញ្ជនមក្ខិតា;
អលំ ពាលស្ស មោហាយ, នោ ច បារគវេសិនោ។

១១៦៤ “អញ្ជនីវ នវា ចិត្តា, បូតិកាយោ អលង្កតោ;
អលំ ពាលស្ស មោហាយ, នោ ច បារគវេសិនោ។

១១៦៥ “ឱទហិ មិគវោ បាសំ, នាសទា វាគុរំ មិគោ;
ភុត្វា និវាបំ គច្ឆាម, កន្ទន្តេ មិគពន្ធកេ។

១១៦៦ “ឆិន្នោ បាសោ មិគវស្ស, នាសទា វាគុរំ មិគោ;
ភុត្វា និវាបំ គច្ឆាម, សោចន្តេ មិគលុទ្ទកេ។

១១៦៧“តទាសិ យំ ភីសនកំ, តទាសិ លោមហំសនំ;
អនេកាការសម្បន្នេ, សារិបុត្តម្ហិ និព្ពុតេ។

១១៦៨[ទី. និ. ២.២២១, ២៧២; សំ. និ. ១.១៨៦; ២.១៤៣; អប. ថេរ ១.២.១១៥; ជា. ១.១.៩៥] “អនិច្ចា វត សង្ខារា ឧប្បាទវយ ធម្មិនោ។
ឧបជ្ជិត្វា និរុជ្ឈន្តិ, តេសំ វូបសមោ សុខោ។

១១៦៩“សុខុមំ តេ បដិវិជ្ឈន្តិ, វាលគ្គំ ឧសុនា យថា;
យេ បញ្ចក្ខន្ធេ បស្សន្តិ, បរតោ នោ ច អត្តតោ។

១១៧០“យេ ច បស្សន្តិ សង្ខារេ, បរតោ នោ ច អត្តតោ;
បច្ចព្យាធីសុ និបុណំ, វាលគ្គំ ឧសុនា យថា។

១១៧១[សំ. និ. ១.២១, ៩៧] “សត្តិយា វិយ ឱមដ្ឋោ, ឌយ្ហមានោវ មត្ថកេ;
កាមរាគប្បហានាយ, សតោ ភិក្ខុ បរិព្ពជេ។

១១៧២[សំ. និ. ១.២១, ៩៧]“សត្តិយា វិយ ឱមដ្ឋោ, ឌយ្ហមានោវ មត្ថកេ;
ភវរាគប្បហានាយ, សតោ ភិក្ខុ បរិព្ពជេ”។

១១៧៣“ចោទិតោ ភាវិតត្តេន, សរីរន្តិមធារិនា;
មិគារមាតុបាសាទំ, បាទង្គុដ្ឋេន កម្បយិ។

១១៧៤“នយិទំ សិថិលមារព្ភ, នយិទំ អប្បេន ថាមសា;
និព្ពានមធិគន្តព្ពំ, សព្ពគន្ថ-បមោចនំ។

១១៧៥“អយញ្ច ទហរោ ភិក្ខុ, អយមុត្តមបោរិសោ;
ធារេតិ អន្តិមំ ទេហំ, ជេត្វា មារំ សវាហិនី [សវាហនំ (ក.)]។

១១៧៦“វិរមនុបភន្តិ វិជ្ជុតា, វេភារស្ស ច បណ្ឌវស្ស ច;
នគវិវរគតោ ឈាយតិ, បុត្តោ អប្បដិមស្ស តាទិនោ។

១១៧៧“ឧបសន្តោ ឧបរតោ, បន្តសេនាសនោ មុនិ;
ទាយាទោ ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស, ព្រហ្មុនា អភិវន្ទិតោ។

១១៧៨“ឧបសន្តំ ឧបរតំ, បន្តសេនាសនំ មុនឹ;
ទាយាទំ ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស, វន្ទ ព្រាហ្មណ កស្សបំ។

១១៧៩“យោ ច ជាតិសតំ គច្ឆេ, សព្ពា ព្រាហ្មណជាតិយោ;
សោត្តិយោ វេទសម្បន្នោ, មនុស្សេសុ បុនប្បុនំ។

១១៨០“អជ្ឈាយកោបិ ចេ អស្ស, តិណ្ណំ វេទាន បារគូ;
ឯតស្ស វន្ទនាយេតំ, កលំ នាគ្ឃតិ សោឡសឹ។

១១៨១“យោ សោ អដ្ឋ វិមោក្ខានិ, បុរេភត្តំ អផស្សយិ [អបស្សយិ (សី. ក.), អផុស្សយិ (ស្យា.)];
អនុលោមំ បដិលោមំ, តតោ បិណ្ឌាយ គច្ឆតិ។

១១៨២“តាទិសំ ភិក្ខុំ មាសាទិ [មា ហនិ (សី.)], មាត្តានំ ខណិ ព្រាហ្មណ;
អភិប្បសាទេហិ មនំ, អរហន្តម្ហិ តាទិនេ;
ខិប្បំ បញ្ជលិកោ វន្ទ, មា តេ វិជដិ មត្ថកំ។

១១៨៣“នេសោ បស្សតិ សទ្ធម្មំ, សំសារេន បុរក្ខតោ;
អធោគមំ ជិម្ហបថំ, កុម្មគ្គមនុធាវតិ។

១១៨៤“តិមិរ មីឡ្ហសល្លិត្តោ, សង្ខារេ អធិមុច្ឆិតោ;
បគាឡ្ហោ លាភសក្ការេ, តុច្ឆោ គច្ឆតិ បោដ្ឋិលោ។

១១៨៥“ឥមញ្ច បស្ស អាយន្តំ, សារិបុត្តំ សុទស្សនំ;

វិមុត្តំ ឧភតោភាគេ, អជ្ឈត្តំ សុសមាហិតំ។

១១៨៦ “អដ្ឋិសល្លំ ខីណសំយោគំ, តេវិជ្ជំ មច្ចុហាយិនំ;
ទក្ខិណេយ្យំ មនុស្សានំ, បុញ្ញក្ខេត្តំ អនុត្តរំ។

១១៨៧ “ឯតេ សម្ពហុលា ទេវា, ឥទ្ធិមន្តោ យសស្សិនោ;
ទស ទេវសហស្សានិ, សព្ពេ ព្រហ្មបុរោហិតា;
មោគ្គល្លានំ នមស្សន្តា, តិដ្ឋន្តិ បញ្ជលីកតា។

១១៨៨ “‘នមោ តេ បុរិសាជញ្ញ, នមោ តេ បុរិសុត្តម;
យស្ស តេ អាសវា ខីណា, ទក្ខិណេយ្យោសិ មារិស’។

១១៨៩ “បូជិតោ នរទេវេន, ឧប្បន្នោ មរណាភិភូ;
បុណ្ឌរីកំវ តោយេន, សង្ខារេនុបលិប្បតិ។

១១៩០ “យស្ស មុហុត្តេន សហស្សធា លោកោ, សំវិទិតោ សព្រហ្មកប្បោ វសិ;
ឥទ្ធិគុណេ ចុតុបបាតេ កាលេ, បស្សតិ ទេវតា ស ភិក្ខុ។

១១៩១ “សារិបុត្តោវ បញ្ញាយ, សីលេន ឧបសមេន ច;
យោបិ បារង្គតោ ភិក្ខុ, ឯតាវបរមោ សិយា។

១១៩២ “កោដិសតសហស្សស្ស, អត្តភាវំ ខណេន និម្មិនេ;
អហំ វិកុព្ពនាសុ កុសលោ, វសីភូតោម្ហិ ឥទ្ធិយា។

១១៩៣ “សមាធិវិជ្ជាវសិបារមីគតោ, មោគ្គល្លានគោត្តោ អសិតស្ស សាសនេ;
ធីរោ សមុច្ឆិន្ទិ សមាហិតិន្ទ្រិយោ, នាគោ យថា បូតិលតំវ ពន្ធនំ។

១១៩៤ “បរិចិណ្ណោ មយា សត្ថា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ;
ឱហិតោ គរុកោ ភារោ, ភវនេត្តិ សមូហតា។

១១៩៥ “យស្ស ចត្ថាយ បព្ពជិតោ, អគារស្មានគារិយំ;
សោ មេ អត្ថោ អនុប្បត្តោ, សព្ពសំយោជនក្ខយោ។

១១៩៦ [ម. និ. ១.៥១៣] “កីទិសោ និរយោ អាសិ, យត្ថ ទុស្សី អបច្ចថ;
វិធុរំ សាវកមាសជ្ជ, កកុសន្ធញ្ច ព្រាហ្មណំ។

១១៩៧ “សតំ អាសិ អយោសង្កុ, សព្ពេ បច្ចត្តវេទនា;
ឦទិសោ និរយោ អាសិ, យត្ថ ទុស្សី អបច្ចថ;
វិធុរំ សាវកមាសជ្ជ, កកុសន្ធញ្ច ព្រាហ្មណំ។

១១៩៨ “យោ ឯតមភិជានាតិ, ភិក្ខុ ពុទ្ធស្ស សាវកោ;
តាទិសំ ភិក្ខុមាសជ្ជ, កណ្ហ ទុក្ខំ និគច្ឆសិ។

១១៩៩ “មជ្ឈេសរស្មឹ [សរស្ស (សី.), សាគរស្មឹ (ក.)] តិដ្ឋន្តិ, វិមានា កប្បឋាយិនោ;
វេឡុរិយវណ្ណា រុចិរា, អច្ចិមន្តោ បភស្សរា;
អច្ឆរា តត្ថ នច្ចន្តិ, បុថុ នានត្តវណ្ណិយោ។

១២០០ “យោ ឯតមភិជានាតិ...បេ.... កណ្ហ ទុក្ខំ និគច្ឆសិ។
១២០១ “យោ វេ ពុទ្ធេន ចោទិតោ, ភិក្ខុសង្ឃស្ស បេក្ខតោ;
មិគារមាតុបាសាទំ, បាទង្គុដ្ឋេន កម្បយិ។

១២០២ “យោ ឯតមភិជានាតិ...បេ.... កណ្ហ ទុក្ខំ និគច្ឆសិ។
១២០៣ “យោ វេជយន្តបាសាទំ, បាទង្គុដ្ឋេន កម្បយិ;
ឥទ្ធិពលេនុបត្ថទ្ធោ, សំវេជេសិ ច ទេវតា។

១២០៤ “យោ ឯតមភិជានាតិ...បេ.... កណ្ហ ទុក្ខំ និគច្ឆសិ។
១២០៤ “យោ ឯតមភិជានាតិ...បេ.... កណ្ហ ទុក្ខំ និគច្ឆសិ។
១២០៥ “យោ វេជយន្តបាសាទេ, សក្កំ សោ បរិបុច្ឆតិ;

អបិ អារុសោ ជានាសិ, តណ្ហក្ខយវិមុត្តិយោ;
តស្ស សក្កោ វិយាកាសិ, បញ្ហំ បុដ្ឋោ យថាតថំ។

១២០៦. “អយោ ឯតមភិជានាតិ…បេ.… កណ្ហ ទុក្ខំ និគច្ឆសិ។
១២០៧. “យោ ព្រហ្មានំ បរិបុច្ឆតិ, សុធម្មាយាភិតោ [សុធម្មាយា’ភិតោ (ស្យា.)] សភំ;
អជ្ជាបិ ត្យាវុសោ សា ទិដ្ឋិ, យា តេ ទិដ្ឋិ បុរេ អហុ;
បស្សសិ វីតិវត្តន្តំ, ព្រហ្មលោកេ បភស្សរំ។

១២០៨. “តស្ស ព្រហ្មា វិយាកាសិ, បញ្ហំ បុដ្ឋោ យថាតថំ;
ន មេ មារិស សា ទិដ្ឋិ, យា មេ ទិដ្ឋិ បុរេ អហុ។

១២០៩. “បស្សាមិ វីតិវត្តន្តំ, ព្រហ្មលោកេ បភស្សរំ;
សោហំ អជ្ជ កថំ វជ្ជំ, អហំ និច្ចោម្ហិ សស្សតោ។

១២១០. “យោ ឯតមភិជានាតិ…បេ.… កណ្ហ ទុក្ខំ និគច្ឆសិ។
១២១១. “យោ មហានេរុនោ កូដំ, វិមោក្ខេន អផស្សយិ [អផស្សយិ (សី. ក.)];
វនំ បុព្ពវិទេហានំ, យេ ច ភូមិសយា នរា។
១២១២. “យោ ឯតមភិជានាតិ, ភិក្ខុ ពុទ្ធស្ស សាវកោ;
តាទិសំ ភិក្ខុមាសជ្ជ, កណ្ហ ទុក្ខំ និគច្ឆសិ។
១២១៣. “ន វេ អគ្គិ ចេតយតិ, អហំ ពាលំ ឌហាមីតិ;
ពាលោវ ជលិតំ អគ្គិំ, អាសជ្ជ នំ បឌយ្ហតិ។

១២១៤. “ឯវមេវ តុវំ មារ, អាសជ្ជ នំ តថាគតំ;
សយំ ឌហិស្សសិ អត្តានំ, ពាលោ អគ្គិំវ សម្ផុសំ។

១២១៥. “អបុញ្ញំ បសវី មារោ, អាសជ្ជ នំ តថាគតំ;
កិំ នុ មញ្ញសិ បាបិម, ន មេ បាបំ វិបច្ចតិ។

១២១៦. “ករតោ តេ ចីយតេ [មិយ្យតេ (សព្ពត្ថ) ម. និ. ១.៥១៣ បស្សិតព្ពំ] បាបំ, ចិររត្តាយ អន្តក;
មារ និព្ពិន្ទ ពុទ្ធម្ហា, អាសំ មាកាសិ ភិក្ខុសុ។

១២១៧. “ឥតិ មារំ អតជ្ជេសិ, ភិក្ខុ ភេសកឡាវនេ;
តតោ សោ ទុម្មនោ យក្ខោ, តត្ថេវន្តរធាយថា”តិ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ [មហាមោគ្គលានោ (ក.)] ថេរោ គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ។

សដ្ឋិនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

តត្រុទ្ទានំ –

សដ្ឋិកម្ហិ និបាតម្ហិ, មោគ្គល្លានោ មហិទ្ធិកោ;
ឯកោវ ថេរគាថាយោ, អដ្ឋសដ្ឋិ ភវន្តិ តាតិ។

២១. មហានិបាតោ

១. វង្គីសត្ថេរគាថា

១២១៨. “និក្ខន្តំ វត មំ សន្តំ, អគារស្មានគារិយំ;
វិតក្កា ឧបធាវន្តិ, បគព្ភា កណ្ហតោ ឥមេ។

១២១៩. “ឧគ្គបុត្តា មហិស្សាសា, សិក្ខិតា ទឡ្ហធម្មិនោ [ទឡ្ហធន្វិនោ (សី. អដ្ឋ.)];
សមន្តា បរិកិរេយ្យុំ, សហស្សំ អបលាយិនំ។

១២២០. “សចេបិ ឯត្តកា [ឯតតោ (សំ. និ. ១.២០៩)] ភិយ្យោ, អាគមិស្សន្តិ ឥត្ថិយោ;
នេវ មំ ព្យាធយិស្សន្តិ [ព្យាថយិស្សន្តិ (?)], ធម្មេ សម្ហិ [ធម្មេស្វម្ហិ (ស្យា. ក.)] បតិដ្ឋិតោ។

១២២១. “សក្ខី ហិ មេ សុតំ ឯតំ, ពុទ្ធស្សាទិច្ចពន្ធុនោ;
និព្ពានគមនំ មគ្គំ, តត្ថ មេ និរតោ មនោ។

១២២២. “ឯវំ ចេ មំ វិហរន្តំ, បាបិម ឧបគច្ឆសិ;
តថា មច្ចុ ករិស្សាមិ, ន មេ មគ្គម្បិ ទក្ខសិ។

១២២៣. “អរតិញ្ច [អរតី (ពហូសុ)] រតិញ្ច បហាយ, សព្ពសោ គេហសិតញ្ច វិតក្កំ;
វនថំ ន ករេយ្យ កុហិញ្ចិ, និព្ពនថោ អវនថោ ស [និព្ពនថោ អរតោ ស ហិ (សំ. និ. ១.២១០)] ភិក្ខុ។

១២២៤. “យេមិធ បថវិញ្ច វេហាសំ, រូបគតំ ជគតោគធំ កិញ្ចិ;
បរិជីយតិ សព្ពមនិច្ចំ, ឯវំ សមេច្ច ចរន្តិ មុតត្តា។

១២២៥. “ឧបធីសុ ជនា គធិតាសេ, ទិដ្ឋសុតេ [ទិដ្ឋេ សុតេ (សី.)] បដិឃេ ច មុតេ ច;
ឯត្ថ វិនោទយ ឆន្ទមនេជោ, យោ ហេត្ថ ន លិម្បតិ មុនិ តមាហុ [តំ មុនិមាហុ (សំ. និ. ១.២១០)]។

១២២៦. “អថ សដ្ឋិសិតា សវិតក្កា, បុថុជ្ជនតាយ [បុថូ ជនតាយ (សំ. និ. ១.២១០)] អធម្មា និវិដ្ឋា;
ន ច វគ្គគតស្ស កុហិញ្ចិ, នោ បន ទុដ្ឋុល្លគាហី [ទុដ្ឋុល្លភាណី (សំ. និ. ១.២១០)] ស ភិក្ខុ។

១២២៧. “ទព្ពោ ចិររត្តសមាហិតោ, អកុហកោ និបកោ អបិហាលុ;
សន្តំ បទំ អជ្ឈគមា មុនិ, បដិច្ច បរិនិព្ពុតោ កង្ខតិ កាលំ។

១២២៨. “មានំ បជហស្សុ គោតម, មានបថញ្ច ជហស្សុ អសេសំ;
មានបថម្ហិ ស មុច្ឆិតោ, វិប្បដិសារីហុវា ចិររត្តំ។

១២២៩. “មក្ខេន មក្ខិតា បជា, មានហតា និរយំ បបតន្តិ;
សោចន្តិ ជនា ចិររត្តំ, មានហតា និរយំ ឧបបន្នា។

១២៣០. “ន ហិ សោចតិ ភិក្ខុ កទាចិ, មគ្គជិនោ សម្មា បដិបន្នោ;
កិត្តិញ្ច សុខញ្ចានុភោតិ, ធម្មទសោតិ តមាហុ តថត្តំ។

១២៣១. “តស្មា អខិលោ ឥធ [អខិលោ (សី.), អខិលោធ (សំ. និ. ១.២១១)] បធានវា, នីវរណានិ បហាយ
វិសុទ្ធោ;
មានញ្ច បហាយ អសេសំ, វិជ្ជាយន្តករោ សមិតាវី។

១២៣២. “កាមរាគេន ឌយ្ហាមិ, ចិត្តំ មេ បរិឌយ្ហតិ;
សាធុ និព្ពាបនំ ព្រូហិ, អនុកម្បាយ គោតម។

១២៣៣. “សញ្ញាយ វិបរិយេសា, ចិត្តំ តេ បរិឌយ្ហតិ;
និមិត្តំ បរិវជ្ជេហិ, សុភំ រាគូបសំហិតំ ( ) [(សង្ខារេ បរតោ បស្ស, ទុក្ខតោ មា ច អត្តតោ; និព្ពាបេហិ
មហារាគំ, មា ទយ្ហិត្ថោ បុនប្បុនំ;) (សី. សំ. និ. ១.២១២) ឧទ្ទានគាថាយំ ឯកសត្តតីតិសង្ខ្យា ច, ថេរ
គាថាដ្ឋកថា ច បស្សិតព្ពា]។

១២៣៤. “អសុភាយ ចិត្តំ ភាវេហិ, ឯកគ្គំ សុសមាហិតំ;

សតិ កាយគតា ត្យត្ថុ, និព្ពិទាពហុលោ ភវ។

១២៣៥ “អនិមិត្តញ្ច ភាវេហិ, មានានុសយមុជ្ជហ;
តតោ មានាភិសមយា, ឧបសន្តោ ចរិស្សសិ។

១២៣៦ “តមេវ វាចំ ភាសេយ្យ, យាយត្តានំ ន តាបយេ;
បរេ ច ន វិហឹសេយ្យ, សា វេ វាចា សុភាសិតា។

១២៣៧ “បិយវាចមេវ ភាសេយ្យ, យា វាចា បដិនន្ទិតា;
យំ អនាទាយ បាបានិ, បរេសំ ភាសតេ បិយំ។

១២៣៨ “សច្ចំ វេ អមតា វាចា, ឯស ធម្មោ សនន្តនោ;
សច្ចេ អត្ថេ ច ធម្មេ ច, អាហុ សន្តោ បតិដ្ឋិតា។

១២៣៩ “យំ ពុទ្ធោ ភាសតិ វាចំ, ខេមំ និព្ពានបត្តិយា;
ទុក្ខស្សន្តកិរិយាយ, សា វេ វាចានមុត្តមា។

១២៤០ “គម្ភីរបញ្ញោ មេធាវី, មគ្គាមគ្គស្ស កោវិទោ;
សារិបុត្តោ មហាបញ្ញោ, ធម្មំ ទេសេតិ ភិក្ខុនំ។

១២៤១ “សង្ខិត្តេនបិ ទេសេតិ, វិត្ថារេនបិ ភាសតិ;
សាលិកាយិវ និគ្ឃោសោ, បដិភានំ ឧទិយ្យតិ [ឧទីរយិ (សី.), ឧទីយ្យតិ (ស្យា.), ឧទយ្យតិ (?) ឧដ្ឋហតីតិ តំសំវណ្ណនា]។

១២៤២ “តស្ស តំ ទេសយន្តស្ស, សុណន្តិ មធុរំ គិរំ;
សរេន រជនីយេន, សវនីយេន វគ្គុនា;
ឧទគ្គចិត្តា មុទិតា, សោតំ ឱធេន្តិ ភិក្ខវោ។

១២៤៣ “អជ្ជ បន្នរសេ វិសុទ្ធិយា, ភិក្ខូ បញ្ចសតា សមាគតា;
សំយោជនពន្ធនច្ឆិទា, អនីឃា ខីណបុនព្ភវា ឥសី។

១២៤៤ “ចក្កវត្តី យថា រាជា, អមច្ចបរិវារិតោ;
សមន្តា អនុបរិយេតិ, សាគរន្តំ មហឹ ឥមំ។

១២៤៥ “ឯវំ វិជិតសង្គាមំ, សត្ថវាហំ អនុត្តរំ;
សាវកា បយិរុបាសន្តិ, តេវិជ្ជា មច្ចុហាយិនោ។

១២៤៦ “សព្ពេ ភគវតោ បុត្តា, បលាបេត្ថ ន វិជ្ជតិ;
តណ្ហាសល្លស្ស ហន្តារំ, វន្ទេ អាទិច្ចពន្ធុនំ។

១២៤៧ “បរោសហស្សំ ភិក្ខូនំ, សុគតំ បយិរុបាសតិ;
ទេសេន្តំ វិរជំ ធម្មំ, និព្ពានំ អកុតោភយំ។

១២៤៨ “សុណន្តិ ធម្មំ វិមលំ, សម្មាសម្ពុទ្ធទេសិតំ;
សោភតិ វត សម្ពុទ្ធោ, ភិក្ខុសង្ឃបុរក្ខតោ។

១២៤៩ “‘នាគនាមោ’សិ ភគវា, ឥសីនំ ឥសិសត្តមោ;
មហាមេឃោវ ហុត្វាន, សាវកេ អភិវស្សសិ។

១២៥០ “ទិវា វិហារា និក្ខម្ម, សត្ថុទស្សនកម្យតា;
សាវកោ តេ មហាវីរ, បាទេ វន្ទតិ វង្គីសោ។

១២៥១ “ឧម្មគ្គបថំ មារស្ស, អភិភុយ្យ ចរតិ បភិជ្ជ ខីលានិ;
តំ បស្សថ ពន្ធបមុញ្ចករំ, អសិតំវ ភាគសោ បវិភជ្ជ។

១២៥២ “ឱឃស្ស ហិ និតរណត្ថំ, អនេកវិហិតំ មគ្គំ អក្ខាសិ;
តស្មិញ្ច អមតេ អក្ខាតេ, ធម្មទសា ឋិតា អសំហីរា។

១២៥៣.ជោតករោ អតិវិជ្ឈ [អតិវិជ្ឈ ធម្មំ (សី.)], សព្ពបិតីនំ អតិក្កមមទ្ទស [អតិក្កមមទ្ទ (សី. ក.)];
ញត្វា ច សច្ឆិកត្វា ច, អគ្គំ សោ ទេសយិ ទសទ្ធានំ។

១២៥៤.‘‘ឯវំ សុទេសិតេ ធម្មេ, កោ បមាទោ វិជានតំ ធម្មំ;
តស្មា ហិ តស្ស ភគវតោ សាសនេ, អប្បមត្តោ សទា នមស្សមនុសិក្ខេ។

១២៥៥.‘‘ពុទ្ធានុពុទ្ធោ យោ ថេរោ, កោណ្ឌញ្ញោ តិព្ពនិក្កមោ;
លាភី សុខវិហារានំ, វិវេកានំ អភិណ្ហសោ។

១២៥៦.‘‘យំ សាវកេន បត្តព្ពំ, សត្ថុ សាសនការិនា;
សព្ពស្ស តំ អនុប្បត្តំ, អប្បមត្តស្ស សិក្ខតោ។

១២៥៧.‘‘មហានុភាវោ តេវិជ្ជោ, ចេតោបរិយកោវិទោ;
កោណ្ឌញ្ញោ ពុទ្ធទាយាទោ, បាទេ វន្ទតិ សត្ថុនោ។

១២៥៨.‘‘នគស្ស បស្សេ អាសីនំ, មុនឹ ទុក្ខស្ស បារគុំ;
សាវកា បយិរុបាសន្តិ, តេវិជ្ជា មច្ចុហាយិនោ។

១២៥៩.‘‘ចេតសា [តេ ចេតសា (សំ. និ. ១.២១៨)] អនុបរិយេតិ, មោគ្គល្លានោ មហិទ្ធិកោ;
ចិត្តំ នេសំ សមន្វេសំ [សមន្នេសំ (សំ. និ. ១.២១៨)], វិប្បមុត្តំ និរូបធិំ។

១២៦០.‘‘ឯវំ សព្ពង្គសម្បន្នំ, មុនឹ ទុក្ខស្ស បារគុំ;
អនេកាការសម្បន្នំ, បយិរុបាសន្តិ គោតមំ។

១២៦១.‘‘ចន្ទោ យថា វិគតវលាហកេ នភេ, វិរោចតិ វីតមលោវ ភាណុមា;
ឯវម្បិ អង្គីរស ត្វំ មហាមុនិ, អតិរោចសិ យសសា សព្ពលោកំ។

១២៦២.‘‘កាវេយ្យមត្តា វិចរិម្ហ បុព្ពេ, គាមា គាមំ បុរា បុរំ;
អថទ្ទសាម សម្ពុទ្ធំ, សព្ពធម្មាន បារគុំ។

១២៦៣.‘‘សោ មេ ធម្មមទេសេសិ, មុនិ ទុក្ខស្ស បារគូ;
ធម្មំ សុត្វា បសីទិម្ហ, សទ្ធា [អទ្ធា (សី. អដ្ឋ.)] នោ ឧទបជ្ជថ។

១២៦៤.‘‘តស្សាហំ វចនំ សុត្វា, ខន្ធេ អាយតនានិ ច;
ធាតុយោ ច វិទិត្វាន, បព្ពជឹ អនគារិយំ។

១២៦៥.‘‘ពហូនំ វត អត្ថាយ, ឧប្បជ្ជន្តិ តថាគតា;
ឥត្ថីនំ បុរិសានញ្ច, យេ តេ សាសនការកា។

១២៦៦.‘‘តេសំ ខោ វត អត្ថាយ, ពោធិមជ្ឈគមា មុនិ;
ភិក្ខូនំ ភិក្ខុនីនញ្ច, យេ និរាមគតទ្ទសា។

១២៦៧.‘‘សុទេសិតា ចក្ខុមតា, ពុទ្ធេនាទិច្ចពន្ធុនា;
ចត្តារិ អរិយសច្ចានិ, អនុកម្បាយ បាណិនំ។

១២៦៨.‘‘ទុក្ខំ ទុក្ខសមុប្បាទំ, ទុក្ខស្ស ច អតិក្កមំ;
អរិយំ ចដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ, ទុក្ខូបសមគាមិនំ។

១២៦៩.‘‘ឯវមេតេ តថា វុត្តា, ទិដ្ឋា មេ តេ យថា តថា;
សទត្ថោ មេ អនុប្បត្តោ, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ។

១២៧០.‘‘ស្វាគតំ វត មេ អាសិ, មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ;
សុវិភត្តេសុ [សវិភត្តេសុ (សី. ក.)] ធម្មេសុ, យំ សេដ្ឋំ តទុបាគមឹ។

១២៧១.‘‘អភិញ្ញាបារមិប្បត្តោ, សោតធាតុ វិសោធិតា;
តេវិជ្ជោ ឥទ្ធិបត្តោម្ហិ, ចេតោបរិយកោវិទោ។

១២៧២.‘‘បុច្ឆាមិ សត្ថារមនោមបញ្ញំ, ទិដ្ឋេវ ធម្មេ យោ វិចិកិច្ឆានំ ឆេត្តា;

អគ្គាឡវេ កាលមកាសិ ភិក្ខុ, ញាតោ យសស្សី អភិនិព្ពុតត្តោ។

១២៧៣ “និគ្រោធកប្បោ ឥតិ តស្ស នាមំ, តយា កតំ ភគវា ព្រាហ្មណស្ស;
សោ តំ នមស្សំ អចរិ មុត្យបេខោ, អារទ្ធវីរិយោ ទឡ្ហធម្មទស្សី។

១២៧៤ “តំ សាវកំ សក្យ មយម្បិ សព្ពេ, អញ្ញាតុមិច្ឆាម សមន្តចក្ខុ;
សមវដ្ឋិតា នោ សវនាយ សោតា [ហេតុំ (សី. ស្យា.) សុត្តនិបាតដ្ឋកថា បស្សិតព្ពា], តុវំ នោ សត្ថា ត្វមនុត្តរោសិ”។

១២៧៥ “ឆិន្ទ នោ វិចិកិច្ឆំ ព្រូហិ មេតំ, បរិនិព្ពុតំ វេទយ ភូរិបញ្ញ;
មជ្ឈេវ នោ ភាស សមន្តចក្ខុ, សក្កោវ ទេវាន សហស្សនេត្តោ។

១២៧៦ “យេ កេចិ គន្ថា ឥធ មោហមគ្គា, អញ្ញាណបក្ខា វិចិកិច្ឆឋានា;
តថាគតំ បត្វា ន តេ ភវន្តិ, ចក្ខុញ្ហិ ឯតំ បរមំ នរានំ។

១២៧៧ “នោ ចេ ហិ ជាតុ បុរិសោ កិលេសេ, វាតោ យថា អព្ភឃនំ វិហានេ;
តមោវស្ស និវុតោ សព្ពលោកោ, ជោតិមន្តោបិ ន បភាសេយ្យុំ [ន ជោតិមន្តោបិ នរា តបេយ្យុំ (សុ. និ. ៣៥០)]។

១២៧៨ “ធីរា ច បជ្ជោតករា ភវន្តិ, តំ តំ អហំ វីរ តថេវ មញ្ញេ;
វិបស្សិនំ ជានមុបាគមិម្ហ, បរិសាសុ នោ អាវិករោហិ កប្បំ។

១២៧៩ “ខិប្បំ គិរំ ឯរយ វគ្គុ វគ្គុំ, ហំសោវ បគ្គយ្ហ សណិកំ និកូជ;
ពិន្ទុស្សរេន សុវិកប្បិតេន, សព្ពេវ តេ ឧជ្ជុគតា សុណោម។

១២៨០ “បហីនជាតិមរណំ អសេសំ, និគ្គយ្ហ ធោនំ វទេស្សាមិ [បដិវេទិយាមិ (សី. ក.)] ធម្មំ;
ន កាមការោ ហិ [ហោតិ (សី. ក.)] បុថុជ្ជនានំ, សង្ខេយ្យការោ ច [វ (ពហូសុ)] តថាគតានំ។

១២៨១ “សម្បន្នវេយ្យាករណំ តវេទំ, សមុជ្ជុបញ្ញស្ស សមុគ្គហិតំ;
អយមញ្ជលិ បច្ឆិមោ សុប្បណាមិតោ, មា មោហយី ជានមនោមបញ្ញ។

១២៨២ “បរោបរំ អរិយធម្មំ វិទិត្វា, មា មោហយី ជានមនោមវីរិយ;
វារិំ យថា ឃម្មនិ ឃម្មតត្តោ, វាចាភិកង្ខាមិ សុតំ បវស្ស។

១២៨៣ “យទត្ថិកំ ព្រហ្មចរិយំ អចរី, កប្បាយនោ កច្ចិស្សតំ អមោឃំ;
និព្ពាយិ សោ អាទុ សឧបាទិសេសោ [អនុបាទិសេសា (សី.), អនុបាទិសេសោ (ក.)], យថា វិមុត្តោ អហុ តំ សុណោម។

១២៨៤ “‘អច្ឆេច្ឆិ តណ្ហំ ឥធ នាមរូបេ,
(ឥតិ ភគវា) កណ្ហស្ស សោតំ ទីឃរត្តានុសយិតំ;
អតារិ ជាតិំ មរណំ អសេសំ’, ឥច្ចព្រវិ ភគវា បញ្ចសេដ្ឋោ។

១២៨៥ “ឯស សុត្វា បសីទាមិ, វចោ តេ ឥសិសត្តម;
អមោឃំ កិរ មេ បុដ្ឋំ, ន មំ វញ្ចេសិ ព្រាហ្មណោ។

១២៨៦ “យថា វាទី តថា ការី, អហុ ពុទ្ធស្ស សាវកោ;
អច្ឆេច្ឆិ មច្ចុនោ ជាលំ, តតំ មាយាវិនោ ទឡ្ហំ។

១២៨៧ “អទ្ទស ភគវា អាទិំ, ឧបាទានស្ស កប្បិយោ;
អច្ចគា វត កប្បានោ, មច្ចុធេយ្យំ សុទុត្តរំ។

១២៨៨ “តំ ទេវទេវំ វន្ទាមិ, បុត្តំ តេ ទ្វិបទុត្តម;
អនុជាតំ មហាវីរំ, នាគំ នាគស្ស ឱរស”ន្តិ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា វង្គីសោ ថេរោ គាថាយោ

អភាសិត្ថាតិ។

មហានិបាតោ និដ្ឋិតោ។

គាថាទានំ –

សត្តតិម្ហិ និបាតម្ហិ, វង្គីសោ បដិភាណវា;
ឯកោវ ថេរោ នត្ថញ្ញោ, គាថាយោ ឯកសត្តតីតិ។

និដ្ឋិតា ថេរគាថាយោ។

គាថាទានំ –

សហស្សំ ហោន្តិ តា គាថា, តីណិ សដ្ឋិសតានិ ច;
ថេរា ច ទ្វេ សតា សដ្ឋិ, ចត្តារោ ច បកាសិតា។

សីហនាទំ នទិត្វាន, ពុទ្ធបុត្តា អនាសវា;
ខេមន្តំ បាបុណិត្វាន, អគ្គិខន្ធាវ និព្ពុតាតិ។

ថេរគាថាបាឡិ និដ្ឋិតា។